

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835-1839) | „PROSVJETA“ (Cetinje, 1889-1901) | „PROSVJETNI RAD“ (od 15. januara 1949)

JUBILARNA GODINA

Broj 29 NOVEMBAR 2014. Izlazi mjesečno, cijena 0,80 € ISSN 0033-1686

DOBITNIK „OKTOIHA“ 1998.

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović primio učenike koji su osvojili nagrade na međunarodnim takmičenjima **VRIJEDNIM RADOM I POSVEĆENOŠĆU DO VRHUNSKIH REZULTATA**

Učenici i nastavnici pokazali se kao pravi ambasadori naše države i dali nam za pravo da vjerujemo da Crna Gora ima kadrove za evropsku budućnost u kojoj će znanje biti vrhunska vrijednost

ULAGANJE U TALENTOVANE MLADE LJUDE, KOJI ĆE GRADITI BUDUĆNOST CRNE GORE, PREDSTAVLJA PRIORITET: Ministar sa nagrađenim učenicima i mentorima

Rezultati koje ste postigli čine nas ponosnim i predstavljaju rječit primjer kako se vrijednim radom i posvećenošću može doći do vrhova znanja i biti među najboljima, kazao je ministar prosvjete Slavoljub Stijepović prilikom prijema učenika – dobitnika nagrada na međunarodnim takmičenjima znanja i njihovih mentora. On je zahvalio đacima na osvojenim nagradama, ali i mentorima koji su svojim odricanjem, pedagoškim radom svoje znanje prenijeli na učenike.

Ministar je istakao da Ministarstvo prosvjete nastoji da obrazovni sistem približi najboljim evropskim iskustvima, jer Crna Gora teži da bude pravo društvo znanja. „Ovi učenici i nastavnici su se pokazali kao pravi ambasadori naše države i dali su nam za pravo da vjerujemo da Crna Gora ima kadrove za evropsku budućnost u kojoj će znanje biti vrhunska vrijednost“, naglasio je Slavoljub Stijepović i dodao da ulaganje u talentovane i mlade ljude, koji će graditi budućnost Crne Gore, predstavlja jedan od osnovnih

ciljeva Ministarstva i Vlade Crne Gore

Učenicima su uručeni pokloni u vidu multimedijalnih plejera i tablet računara za mentore koje je pripremio Ministarstvo prosvjete povodom ovog velikog uspjeha.

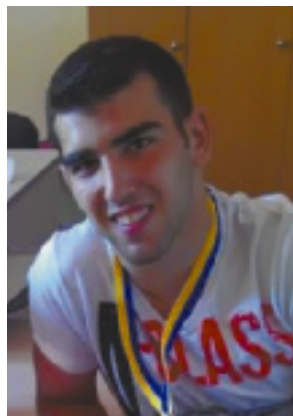
Učenici i mentori zahvalili su ministru Stijepoviću i njegovim saradnicima na lijepom prijemu i naglasili da će se u narednom periodu još više truditi i ulagati u svoje obrazovanje kako bi predstavljali Crnu Goru na najbolji mogući način. Lj. V.

Na Cetinju u organizaciji Matice crnogorske održan naučni skup „Crna Gora i crnogorsko pitanje u Prvom svjetskom ratu 1914–1918. godine: događaji i posljedice“ **IZGUBLJENI DRŽAVA, VOJSKA, DINASTIJA I CRKVA**

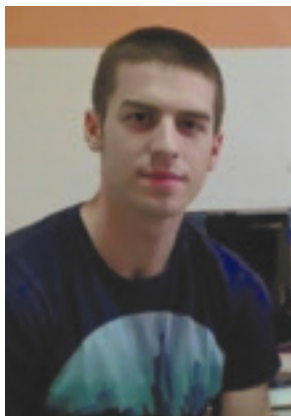
Str. 11

Čas sa šampionima u Srednjoj elektrotehničkoj školi „Vaso Aligrudić“ u Podgorici

USPJESI I MOTIVI BAVLJENJA SPORTOM

Arso Milić

Blagota Petričević

Arso Milić i Blagota Petričević su učenici četvrtog razreda, maturanti. Iako škola radi na projektu da u skorijoj budućnosti učenici umjesto knjiga nose tablete, već sada njihovi školski ranci su mali da bi stale sve medalje koje su osvojili. O ovim našim zlatnim momcima priča cijeli svijet. Oni su ti koji obećavaju da nas sa „nekim novim klijcima“ očekuje zaista svijetla budućnost

Str. 22

U OŠ „Blažo Jokov Orlandić“ u Baru okruglim stolom o radu i položaju prosvjetnih radnika obilježen 5. oktobar Svjetski dan nastavnika **KAKO ODGOVORITI SVE VEĆEM BROJU IZAZOVA**

SPRIJEČITI NASILJE U ŠKOLAMA: Sa okruglog stola

Str. 11

INTERVJU: Filozof i književnik Sreten Zeković, višedecenijski srednjoškolski profesor i autor brojnih naučnih studija, rječnika i udžbenika, član Senata Prijestonice

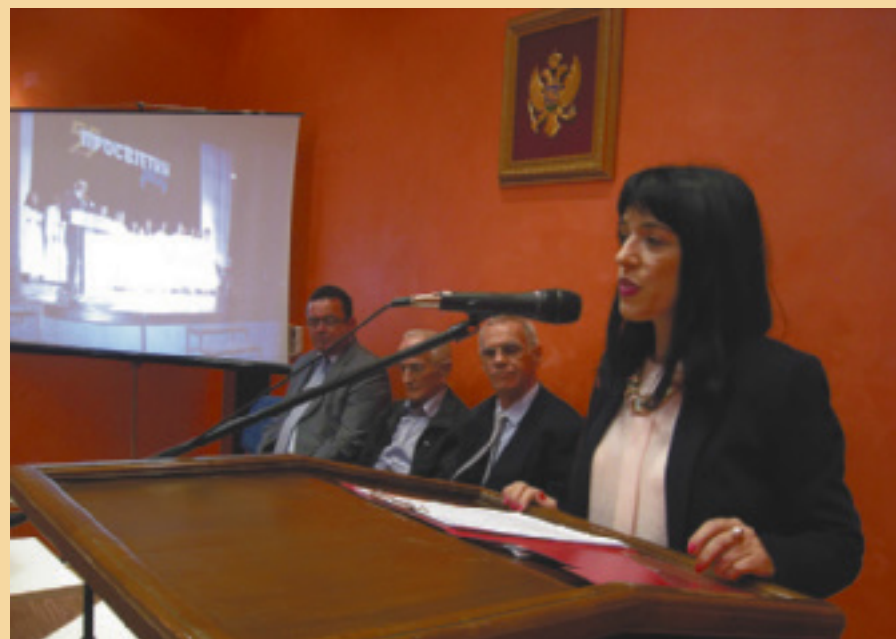
EU JE JAKA GARANCIJA ZA RJEŠENJE CRNOGORSKOG NACIONALNOG PITANJA I SIGURNOST DRŽAVE CRNE GORE

Str. 6 i 7

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici održana promocija „Prosvjetnog rada“ – lista crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

NAJBOLJI HRONIČAR PROSVJETNOG ŽIVOTA

SVESRDNA PODRŠKA IZDAVAČA: Direktorica ZUNS-a Zoja Bojanić Lalović

Str. 2

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva: Promocija priručnika „Podrška darovitim i talentovanim učenicima“, „Individualni razvojno-obrazovni program“ i „Poteškoće u čitanju“

UVOĐENJE NOVINA U SVE SEGMENTE CRNOGORSKOG OBRAZOVNOG SISTEMA

Str. 3

ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici održana promocija „Prosvjetnog rada“ – lista crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

NAJBOLJI HRONIČAR PROSVJETNOG ŽIVOTA

– Zoja Bojanić Lalović, direktorka Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva: Ono što je ovaj list zabilježio kao nepromjenljivo u svim vremenima jeste posvećenost i humana misija jednog poziva. Uz posebno poštovanje prema listu koji je sve vrijeme posvećen afirmaciji obrazovanja, Zavod će biti njegova podrška u daljem radu

– Dr Goran Sekulović, odgovorni urednik Odjeljenja za periodična izdanja i „Prosvjetnog rada“: Iznad svega, prioritet nam je kvalitetno ‘servisiranje’ potreba i zahtjeva vaspitača i polaznika vrtića, nastavnika i učenika, profesora i studenata, naučnih i kulturnih radnika. Rijetko se koji list kao vaš i naš može pohvaliti da su mu čitaoci u isto vrijeme i stvaraoci i to na tako visokom obrazovnom i kulturnom nivou. Vi gradite ‘Prosvjetni rad’, on gradi vas – dakle, stasavamo zajedno. Tako je bilo i biće

– Radiša Ščekić, direktor Gimnazije „Slobodan Škerović“: Najveće bogatstvo Prosvjetnog rada je to što je ušao u svaku kuću i što je sa velikim brojem saradnika iz nje iznio ono što je najbitnije širokoj čitalačkoj publici

LIST OKRENUT BUDUĆNOSTI: Dr Goran Sekulović

U okviru obilježavanja jednog od najznačajnijih crnogorskih jubileja – 125 godina „Prosvjete“, prvog crnogorskog pedagoškog glasila i 65 godina „Prosvjetnog rada“, u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici upriličena je promocija septembarskog broja i specijalnog dodatka – kolaža najinteresantnijih tekstova iz ranijih brojeva „Prosvjetnog rada“. Bio je to povod da se javnost podseti značaja jedne od najdugovječnijih periodičnih publikacija u našoj zemlji, ali i da se upozna sa narednim planovima njegove redakcije. Na promociji su govorili: direktorka Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Zoja Bojanić Lalović, odgovorni urednik Odjeljenja za periodična izdanja i „Prosvjetnog rada“ dr Goran Sekulović, književni kritičar i esejista Milorad Stojović, kao i direktor Gimnazije „Slobodan Škerović“ iz Podgorice Radiša Ščekić. Moderatorka večeri bila je Maja Nikolić, učenica četvrtog razreda podgoričke gimnazije.

Zoja Bojanić Lalović je istakla da je ponosna što je Zavod za udžbenike, čijem Odjeljenju za periodična izdanja pripada i „Prosvjetni rad“, proširio djelatnost izdavanjem periodike i time potvrdio svoju posvećenost crnogorskom obrazovnom sistemu.

Višedecenijsko iskustvo

„Zadatak ovoga odjeljenja jeste da istražuje savremene pristupe u oblikova-

Detalji sa promocije

nju publikacija koji popularišu obrazovanje u društvu, ali i koji na najbolji način prenose sve reakcije prosvjetne javnosti na terenu“, kazala je ona. „Sve to ne može bez oslanjanja na višedecenijsko iskustvo najboljeg hroničara prosvjetnog života kakav je list „Prosvjetni rad“. Svijet se stalno mijenja i važno je održati korak sa dinamikom promjena. Zato se pred pedagošku praksu postavljaju brojna pitanja uz ono najvažnije – kako učenicima pružiti kvalitetno znanje, trajno i primjenljivo? Sve ove promjene, dileme, ali i dobre primjere iz prakse tokom 65 godina postojanja ispratio je „Prosvjetni rad“. Ono što je

ovaj list zabilježio kao nepromjenljivo u svim vremenima jeste posvećenost i humana misija jednog poziva. Uz posebno poštovanje prema listu koji je sve vrijeme posvećen afirmaciji obrazovanja, Zavod će biti njegova podrška u daljem radu. Zajednički cilj nam je da ulažemo u znanje kao najvažniji temelj našega društva.“

Dvostruki jubilej

Dr Goran Sekulović je svim crnogorskim prosvjetnim, kulturnim i naučnim radnicima čestitao dvostruk jubilej – 65 godina izlaska prvog broja „Prosvjetnog rada“ i 125 godina od pojave

zajedno. Tako je bilo i biće. Zbog toga smo okrenuti budućnosti koja je u mladim i obrazovanim generacijama i u njihovim učiteljima i profesorima. Jer, svi uspjesi, uspjesi svakog pojedinca, počinju sa dobrim nastavnikom. A da bismo na pravi način odgovorili izazovima izuzetno zahtjevnih standarda savremenog društva i obrazovanja kao njegovog, uz nauku i kulturu, najvažnijeg podsistema, svi se moramo još više razvijati, reformisati, bogatiti i trudom, i radom, i radoznanošću, i inventivnošću, i idejnošću, i profesionalnošću, i etičnošću, i znanjem, i iskustvom i vrijednostima“, rekao je on.

Ukorak sa evropskim standardima

Sekulović je naglasio da je imperativna obaveza „Prosvjetnog rada“ njegovo dalje organizaciono i kadrovsko jačanje i pripremanje kako bi se kvalitetno i sadržajno pratili i komentarisale mnogobrojne i raznovrsne strane prosvjetno-naučno-kulturne tematike u procesu približavanja naše zemlje Evropskoj uniji.

„U tu svrhu pokrenuli smo više novih rubrika o svim vidovima obrazovanja, od predškolskog i inkluzivnog do visokog, o inovacijama, digitalnim aktivnostima, naučnim istraživanjima, dostignućima

naše zemlje u evroatlantskim integracijama u prosvjeti, nauci i kulturi“, naglasio je on i dodao: „Iznad svega, prioritet nam je kvalitetno ‘servisiranje’ potreba i zahtjeva vaspitača i polaznika vrtića, nastavnika i učenika, profesora i studenata, naučnih i kulturnih radnika. Zato smo i uveli redovne priloge o očuvanju crnogorskog nacionalnog, državnog, jezičkog i multikulturalnog identiteta, kao i redovni podlistak ‘Dečji svijet’ koji će uskoro prerasti u samostalni list, „Studentski informator“, stalne informacije iz rada tri univerziteta, života studenata itd.“

Tekstovi za svačiji ukus

I Radiša Ščekić je ocijenio da je „Prosvjetni rad“, po kvalitetu i vijeku trajanja, dospio u sam vrh crnogorske periodike, što, prema njegovom mišljenju, potvrđuje da je list na najbolji način odgovorio potrebama prosvjetnih radnika, učenika i roditelja.

„U ‘Prosvjetnom radu’ godina se predstavljaju kako njegovi najaktivniji saradnici, tako i zaslužne ličnosti nauke i kulture Crne Gore. On je tribina za profesionalno usavršavanje nastavnika, širenje pedagoške misli – približavanje vaspitno-obrazovnom procesu i podsticanje interesovanja šire publike. Tekstovi su za svačiju potrebu i svačiji ukus“, rekao je on, dodajući: „Kada pričamo o ‘Prosvjetnom radu’, treba se prisjetiti novinara, saradnika i urednika koji su svojim nesebičnim zalaganjem stvarali i održali ovaj list što je sada u nasljeđu budućim generacijama i dio velike porodice zvane Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. Obično kada su jubileji težimo da o nekome ili nečemu govorimo što ljepše. Međutim, ovo nijesu hvalospjevi već je ‘Prosvjetni rad’ zaslužio da se o njemu tako govori. Kao dugogodišnji saradnik ovog lista i Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva iz iskustva ustanove iz koje dolazim to mogu potvrditi. A najveće bogatstvo ‘Prosvjetnog rada’ je to što je on ušao u svaku kuću i što je sa velikim brojem saradnika iz nje iznio ono što je najbitnije širokoj čitalačkoj publici.“

Pažnju publike naročito su privukli zanimljivi inserti iz tekstova objavljenih u različitim periodima koje je pročitala Maja Nikolić, te video prezentacija nekih upečatljivih trenutaka iz istorijata „Prosvjetnog rada“. Odgovorni urednik dr Goran Sekulović najavio je nove teme i pozvao sve one koji koriste internet da ovaj list prate putem oficijelne facebook stranice.

N. N.

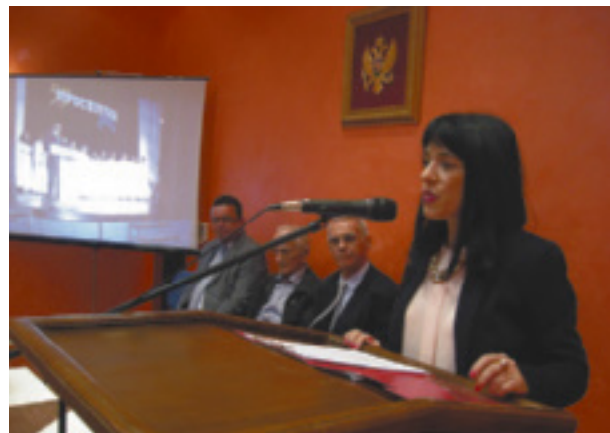
Milorad Stojović: PROSVJETNI RAD SVAKIM DANOM SVE BOLJI

„Prosvjetni rad“ je prije 65 godina započeo svoju misiju bez pretenzija i velikih ambicija. Danas je njegova stvarnost i perspektiva potpuno drugačija. Na tu činjenicu osvrnuo se prof. Milorad Stojović, član prvih redakcija lista, istaknuti crnogorski stvaralac i književni kritičar, navodeći da se ovaj list vremenom razvijao i postajao sve bolji.

„Prosvjetni radnici nekada nijesu imali širih mogućnosti za praćenje tema iz sopstvene oblasti. Danas je ‘Prosvjetni rad’ prerastao u list evropskog kalibra. Miroje Vuković je odlično promovisao duhovne vrijednosti dok je bio na njegovom čelu, a dr Goran Sekulović uspješno koristi svoje veliko uređivačko iskustvo i čini ‘Prosvjetni rad’ otvorenim za sve stvaraoc. Zbog toga je riječ o publikaciji najvišeg nivoa“, rekao je on i izrazio uvjerenje da će ovaj list nastaviti da se razvija i prati duh vremena.

PUBLIKACIJA NAJVIŠEG NIVOVA: Prof. Milorad Stojović

SAVREMENI PRISTUPI U POPULARIZACIJI OBRAZOVANJA: Direktorica ZUNS-a Zoja Bojanić Lalović

TEKSTOVI ZA SVAČIJI UKUS: Radiša Ščekić

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva: Promocija priručnika „Podrška darovitim i talentovanim učenicima“, „Individualni razvojno-obrazovni program“ i „Poteškoće u čitanju“

UVOĐENJE NOVINA U SVE SEGMENTE CRNOGORSKOG OBRAZOVNOG SISTEMA

– „Posebno smo ponosni što među priručnicima imamo i priručnik 'Podrška darovitim i talentovanim učenicima'. Riječ je o jednom kompleksnom pitanju kojim se bave i neki drugi sistemi u okruženju. Čini se, da se i dalje istražuje koji je to najbolji način da se pruži podrška tim darovitim bićima u nastavi“, istakla je direktorica ZUNS-a Zoja Bojanić Lalović

– Pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović ukazala je na značaj ovih publikacija. Ona je apostrofirala važnost Priručnika za podršku darovitim i talentovanim učenicima. Posebno zato što u Ministarstvu prosvjete sada pripremaju strategiju za podršku talentovanim učenicima i ova knjiga je značajan doprinos tome poslu

– Kako je kazala urednica u ZUNS-u Lida Vukmanović Taboš, ova serija priručnika koju ZUNS izdaje već godinama ima dvije faze. Prva je vezana za početak inkluzije. Novi priručnici bave se konkretnim problemom

Podržavajući uvođenje novina u sve segmente crnogorskog obrazovnog sistema, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva (ZUNS) nije zaobišao ni rad s talentovanim decom, kao i sa decom sa posebnim potrebama. Uvođenje inkluzije već je praćeno priručnicima „Individualni razvojno-obrazovni program“ i „Poteškoće u čitanju“, a nedavno je objavljen Priručnik „Podrška darovitim i talentovanim učenicima“, koji je novina na ovim prostorima. Publikacije su nedavno promovisane u Zavodu za školstvo.

„Posebno smo ponosni što među priručnicima imamo i priručnik 'Podrška darovitim i talentovanim učenicima'. Riječ je o jednom kompleksnom pitanju kojim se bave i neki drugi sistemi u okruženju. Čini se, da se i dalje istražuje koji je to najbolji način da se pruži podrška tim darovitim bićima u nastavi“, istakla je direktorica ZUNS-a Zoja Bojanić Lalović.

Kako je kazala urednica u ZUNS-u Lida Vukmanović Taboš, ova serija priručnika koju ZUNS izdaje već godinama ima dvije faze. Prva je u vezi sa početkom inkluzije. Novi priručnici bave se konkretnim problemom. „Znamo da svakom detetu treba posvetiti pažnju tokom odrastanja i vaspitanja. Međutim, postoji populacija kojoj je naša podrška potrebna više nego ostalima. To su deca sa posebnim obrazovnim potrebama – deca sa smetnjama u razvoju i talentovana i darovita deca kojima je takođe potrebna podrška da bi mogli ostvariti svoja postignuća“, smatra Vukmanović Taboš.

Pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović ukazala je na značaj ovih publikacija. Ona je apostrofirala važnost Priručnika za podršku darovitim i talentovanim učenicima. Posebno zato što u Ministarstvu prosvjete sada pripremaju strategiju za podršku talentovanim učenicima i ova knjiga je značajan doprinos tome poslu.

Veliki broj darovite dece nema odgovarajući školski uspjeh

Autorke priručnika „Podrška darovitim i talentovanim učenicima“ su Nevenka Jovanović i Radmila Bajković, psihologica iz Bara.

Predstavljajući priručnik, Bajkovića je kazala da je ideja za njegovu pripremu proistekla iz činjenice da se nedovoljno bavimo darovitim decom, a da danas sve razvijene zemlje poklanjaju veliku pažnju darovitim i talentovanim pojedincima, bave se istraživanjima zato što se konstatovalo da tržište nije više tržište novca i materijala i robe, već tržište ideja. Takođe, kod nas

ima veoma malo literature o ovoj temi.

Ona je ukazala da se Priručnik sastoji iz tri dijela: Prvi dio je teorijski pristup darovitosti u okviru kojeg je ukazano na razne teorije koje su se bavile ovom problematikom a od kojih zavisi pogled na darovitost. Tu su i paradigme kojima određujemo način na koji ćemo definisati, posmatrati, pratiti darovitost i posvetiti se njenom razvoju. „Darovitost je spoj tri važne komponente: izuzetnih sposobnosti, jake motivacije i kreativnosti. Savremena istraživanja su pokazala da najmanje možemo uticati na sposobnosti, ali je zato presudan značaj sredine a samim tim i škole na razvoj motivacije i kreativnosti“, kaže Bajković. Drugi dio posvećen je identifikaciji talentovanih i principima rada u nastavi. Autorke su pokušale da ukažu na to da je identifikacija složen i zahtjevan proces koji zahtijeva timski rad i mora biti sveobuhvatan i isplaniran. Nije dovoljno prilikom upisa samo uočiti to da je neko dijete izuzetno po svojim potencijalima, već treba prikupiti podatke od roditelja, učitelja, nastavnika, te na temelju toga razvijati strategiju rada sa tim učenicima. Ponudile su i neke savremene modele podsticanja darovitosti koji su izuzetno značajni zato što su danas aktuelni u svijetu i

VELIKA POMOĆ NASTAVNICIMA I RODITELJIMA: Sa promocije

obrazovni program“ i „Poteškoće u čitanju i pisanju“ nastali su prije nekoliko godina i već se primjenjuju. Veoma je značajno što predstavlja lični uspjeh koji neko dijete sa smetnjama

u razvoju može na svom individualnom planu postići. Da bi dijete postiglo takav lični uspjeh, u okviru svojih mogućnosti, veliki je značaj u timskom radu i ljudima koji se bave time. Pisanje IROP-a smatram jednim velikim izazovom.

Holistički pristup posmatranja deteta

Autorke priručnika Individualni razvojno-obrazovni program su Vera Rajović, Olja Jovanović i Branka Radević.

„Priručnik je rezultat i sublimacija dugogodišnjeg

iskustva autora u radu s decom sa posebnim potrebama, kroz pružanje podrške njihovim porodicama, pripremu budućih saradnika i nastavnika za izradu IROP-a, podršku odraslim osobama sa smetnjama u razvoju, kao i kroz brojna istraživanja, projekte, seminare. Njegovu izradu nametnula je potreba, jer je pisanje IROP-a polazište bilo kog rada s decom sa posebnim obrazovnim potrebama. On definiše sve korake koje radimo i za koje se pripremamo prilikom rada s tom decom. Osnovni cilj je bio da se podrži, ne samo akadem-

ski, već socijalni i emocionalni razvoj učenika sa kojima radimo da se prepozna značaj tima, jer s ovom decom treba da se radi timski. Cilj je bio da se pomogne praktičarima. Svjesni smo toga da je svako dijete individua za sebe i da je u ovom reformisanom obrazovnom sistemu individualizacija nastave veoma bitna. Ne postoji gotov recept za pisanje IROP-a. Potrudili smo se da damo samo neke korake koji će pomoći da se dođe do individualnog plana, a nikako gotov recept ili šemu“, kaže Branka Radević, učiteljica u OŠ „21. maj“ u Podgorici.

Priručnik je raden u tri dijela. Prvi dio su oslonci razvoja inkluzivnog obrazovanja, drugi metodologija izrade IROP-a, a treći bogata zbirka priloga koji su proistekli iz prakse. „Ovaj priručnik se zasniva na psihosocijalnom modelu koji posmatra cjelokupnu ličnost. To je holistički pristup posmatranja deteta, gdje se u centar pažnje stavljaju njegove snage i mogućnosti, šta konkretno kod njega možemo da razvijamo. Dali smo i međunarodna iskustva. Metodologija izrade plana kreće se od procjene i analize aktuelnog nivoa funkcionisanja deteta, preko planiranja, sprovođenja plana i praćenja realizacije datog plana koji je podložan reviziji. Osvrnuli smo se i na pripremu nastavničkih praktičara koji će raditi sa tim učenicima. U trećem dijelu su priloge koje su stavljene čeka listu za prepoznavanje potreba deteta“, ističe Radević.

Lj. Vukoslavović

U priručniku „Podrška darovitim i talentovanim učenicima“ ponuđeni savremeni modeli podsticanja darovitosti. Dati su i praktični predlozi i sugestije za rad u učionici

Cilj priručnika „Individualni razvojno-obrazovni program“ je da pomogne praktičarima u radu s decom sa posebnim obrazovnim potrebama

Priručnik „Poteškoće u čitanju“ nastao je kao podrška opismenjavanju učenika. Mogu ga koristiti učitelji, stručni saradnici u školama, roditelji, resursni centri.

mogu poslužiti kao osnova za kreiranje i planiranje načina na koji se daroviti mogu podržati. Dali su praktične predloge i sugestije za rad u učionici koji se ne mogu nazvati metodama rada, već su to više principi kojim kreiraju jednu posebnu atmosferu u učionici. U trećem dijelu smo se bavili pitanjem darovitosti i nespjeha. Nešto što je paradoksalno jeste da veliki broj darovite dece nema odgovarajući školski uspjeh. Tu su razrađeni principi rada i uočavanje razloga zbog podbacivanja učenika i date su smjernice za rad. Na kraju priručnik nudi niz ček lista, upitnika, anketa, namijenjenih nastavnicima, roditeljima i učenicima koji se mogu koristiti u školi kao i značajne tabelarne prikaze. Upitnici su namijenjeni identifikaciji darovitih, a druge vrste identifikacije kod podbacivanja.

Kako je kazala Lida Vukmanović Taboš, priručnici „Individualno razvojno-

ODREĐENE POTEŠKOĆE OPISMENJAVANJA NE MORAJU BITI VEZANE ZA ĐECU S POSEBNIM POTREBAMA

Anita Marić, dr Dragan Bogojević i Nikoleta Đurović autori su priručnika „Poteškoće u čitanju i pisanju“.

Kako je kazala Anita Marić, ovo je prvi priručnik urađen na ovu temu i nije samo za inkluziju već i svu decu. „Primijetili smo da određene poteškoće koje se ukažu u jednom periodu opismenjavanja, ne moraju biti u vezi sa decom s posebnim potrebama. Priručnik je nastao kao podrška opismenjavanju učenika. Mogu ga koristiti učitelji, stručni saradnici u školama, roditelji, resursni centri. Izdijeljen je u tri dijela: teorijski koji se bavi teškoćama sa kojima se susrijeću deca, objašnjeno iz naučno neurolingvističkog ugla ukratko. Središnji dio odnosi se na prepoznavanje problema, a najveći dio priručnika tiče se metoda i aktivnosti unutar učionice i rada sa učenicima“, ističe Marić.

„U trećem dijelu priručnika uglavnom su oni tekstovi koji su konkretno u vezi sa nastavom. Željeli smo da olakšamo svim učiteljima da u učionici ne moraju da dodatno smišljaju tekstove, određene zadatke, aktivnosti za decu koja imaju poteškoće u čitanju i pisanju. Kroz niz aktivnosti u samom priručniku – od onoga kako to mogu da urade, konkretnih zadataka, koji su opisani sa svim što oni mogu da rade do toga da su date pri obradi slova podijeljene rečenice i tekstovi prema grupi slova koje se obrađuju, vezanih za udžbenik koji koristimo u II i III razedu. Postoji i dodatak u kojem su kartice. Nešto što mogu koristiti i vaspitači u predškolskim ustanovama da bi razvijali njihove govorne sposobnosti i obogatili njihov fond riječi. Sve škole koje su dobile priručnik imaju i ovaj dodatak. Aktivnosti su date od jednostavnijih ka složenijim. Od prepoznavanja glasova, tj. slova do formiranja kraćih rečenica prema složenijim i na kraju sastavljanje određenih tekstova, pisanje po diktatu i razumijevanje pročitanog“, rekla je Nikoleta Đurović, učiteljica u OŠ „Štampar Makarije“.

Ona je naglasila da su pojedini roditelji njenih učenika koji su imali poteškoće u opismenjavanju koristili ovaj priručnik i deca su napredovala za neki vremenski period.

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva: Pripremanje udžbenika za srednje stručno obrazovanje

SVEOBUHVAATNO I ODGOVORNO U SUSRET VELIKOM ZADATKU

– **Odgovorni urednik za srednje stručno obrazovanje Aleksandar Čogurić: Obezbjedjivanje udžbenika za srednje stručno obrazovanje jeste izuzetno obiman i zahtjevan posao iz nekoliko razloga: potreban je veliki broj udžbenika, pojedine nastavne predmete na određenim obrazovnim profilima izučava mali broj učenika, prisutna je nedovoljna mobilnost potencijalnih autora udžbenika, a neophodna su i značajna finansijska sredstva. Očekujemo veću mobilnost i angažovanost nastavnika u procesu nastajanja, odobravanja i procjenjivanja udžbenika. U toku je izrada Akcionog plana kojim će biti precizirana dinamika izrade i nabavke udžbenika**

– **Direktor Centra za stručno obrazovanje Duško Rajković: Potrebno je dosta sredstava, a treba računati da većina tih udžbenika ne može biti ekonomski isplativa. Mi se zalažemo i predlažemo da prvo počne štampanje udžbenika za obrazovne programe koji imaju veliki broj učenika, kao što su ključne oblasti: turizam, ekonomija i elektrotehnika**

Objedinjavanjem izdavačke djelatnosti za potrebe obrazovanja u Crnoj Gori, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva (ZUNS) preuzeo je veoma odgovoran zadatak da pripremi udžbenike za srednje stručno obrazovanje. Te aktivnosti započete su prije dvije godine i već je objavljeno nekoliko udžbenika. Pravi postao tek predstoji.

Obimnost i značaj udžbenika zahtijevaju izuzetno sveobuhvatan pristup. ZUNS je kao ozbiljna i moderna ustanova tome tako pristupio.

Kako kaže odgovorni urednik za srednje stručno obrazovanje u ZUNS-u Aleksandar Čogurić, obezbjeđivanje udžbenika za srednje stručno obrazovanje jeste izuzetno obiman i zahtjevan posao iz nekoliko razloga: potreban je veliki broj udžbenika, pojedine nastavne predmete na određenim obrazovnim profilima izučava mali broj učenika, prisutna je nedovoljna mobilnost potencijalnih autora udžbenika, a neophodna su i značajna finansijska sredstva.

On ističe da je Zavod u taj projekat krenuo, oslanjajući se na sve aktivnosti i dokumenta koje su o pitanjima srednjeg stručnog obrazovanja prethodno uradile ostale institucije sistema. Riječ je o *Strategiji razvoja stručnoga obrazovanja u Crnoj Gori 2010–2014. godine, Akcionom planu za sprovođenje Strategi-*

USPJEŠAN POČETAK, PRAVI POSAO TEK PREDSTOJI: Sa promocije udžbenika za stručno obrazovanje

je, Spisku prioriteta udžbenika za potrebe srednjeg stručnoga obrazovanja do udžbenika koje je objavio Centar za stručno obrazovanje. Baštineći prethodno, Zavod je započeo sopstvenu produkciju. U tom cilju, prvo su pripremljeni konkursi za jedan dio predmeta sa spiska prioriteta udžbenika, zatim je planirana saradnja sa stranim izdavačima (Zagreb, Beograd) oko preuzimanja njihovih udžbenika, ukoliko sadržajem odgovaraju predmetnim programima po kojima se izvodi nastava u crnogorskim školama, uz jezičko i sadržajno prilagođavanje. Na tome polju učinjene su prve aktivnosti – preuzimanje tri udžbenika be-

ogradskoga izdavača Data status (*Statistika, Infektologija s njegom i Farmakologija*).

Saradnja sa Centrom za stručno obrazovanje i školama

Čogurić posebno ukazuje na nužnost saradnje sa Centrom za stručno obrazovanje, kao krovnom institucijom srednjeg stručnog obrazovanja. Naime, problem na koje nailazi Zavod u realizaciji svojih aktivnosti jesu česte promjene predmetnih programa, nastavnih planova, prevelika razuđenost obrazovnih profila, razlike u nastavnim planovima za iste predmete u okviru različitih obrazovnih programa i područja rada.

„I saradnja sa školama bila je u svim našim aktivnostima nezamjenljiva, blagovremena i odlična. Nastavnici i direktori škola uvijek su izašli u susret svakom našem zahtjevu – sve potrebne informacije i podatke uvijek smo dobili na vrijeme i u sadržaju koji je nama bio potreban. Nastavnici su dali veliki doprinos i kroz rad u recezentskim komisijama, kao i kod procjene udžbenika stranih izdavača u 2013. godini“, ističe Čogurić.

On je naglasio da će ZUNS saradivati s nastavnicima u više pravaca – dostavljanje podataka o potrebnim udžbenicima, kao i o udžbenicima koje možemo preuzeti od stranih izdavača, učesćem u recezentskim komisijama koje procjenjuju kvalitet i prilagođenost udžbenika, bilo da je izdavač Zavod ili Zavod preuzima udžbenik od stranog izdavača, učesćem u autorskim timovima. Isto važi i za direktore škola i zaposlene u drugim prosvjetnim institucijama.

„Očekujemo veću mobilnost i angažovanost nastavnika u procesu nastajanja, odobravanja i procjenjivanja udžbenika. I tu imamo povoljna iskustva koja ovim želimo samo podstaći i proširiti. Svako ko oseća učionicu kao svoj prostor može dati značajan doprinos na izradi udžbenika. Problem je kako pokrenuti i motivisati sve potencijale da daju svoje znanje, energiju i da primijene vještine da bude dio priče koja se jednostavno zove – udžbenik“, ističe Aleksandar Čogurić.

davača koji se koriste u nastavi za stručno-teorijske predmete, kao i mišljenje aktivna nastavnika o upotrebljivosti i valjanosti udžbenika, tj. preporuci o njihovom preuzimanju i uključivanju u crnogorski obrazovni sistem; da naprave spisak udžbenika crnogorskih izdavača (CSO i ZUNS) koji su u upotrebi; urade listu prioriteta realizacije udžbenika.

Složen i skup posao

I direktor Centra za stručno obrazovanje Duško Rajković smatra da je priprema udžbenika za srednje stručno obrazovanje vrlo složen i skup posao. „Potrebno je dosta sredstava, a treba računati da većina tih udžbenika ne može biti ekonomski isplativa. To znači da država treba da obezbijedi sredstva za njihovu pripremu. Stručno obrazovanje ima 15 sektora, 110 obrazovnih programa i oko 1.500 stručnih predmeta. Ako računamo prosečnu cijenu jednog udžbenika, za pripremu svih potrebno je 25 miliona eura. Mi se zalažemo i predlažemo da prvo počne štampanje udžbenika za obrazovne programe koji imaju veliki broj učenika, kao što su ključne oblasti: turizam, eko-

tori. „Najbolja je kombinacija autora sa akademskim zvanjem i nastavnika praktičara. Potrebno je da se uključe i predstavnici iz privrede, jer treba pratiti nove razvojne tehnologije, a to bez socijalnih partnera iz privrede nije moguće. Sastanak sa direktorima je bio izuzetno značajan i koristan. U većini slučajeva naši nastavnici nijesu dovoljno obaviješteni i zainteresovani, mnogi čak i ne evidentiraju da su određeni konkursi raspisani. Zato će Centar u narednom periodu, onog trenutka kada ZUNS raspiše konkurs, proslijediti tu informaciju svim stručnim školama sa molbom da se to nađe na oglasnim tablama kako bi se što više ljudi uključilo u ovaj projekat i ZUNS uspio da angažuje najbolje na realizaciji pisanja udžbenika“, ističe Rajković.

On naglašava da je pred ZUNS-om ogroman zadatak. Centar će mu pomoći oko svih pitanja koja su u njegovoj nadležnosti. „S obzirom na to da Centar za stručno obrazovanje prati i analizira rad stručnih škola, aktivni mu dostavljaju šta im nedostaje, koji udžbenici su potrebni. Takve informacije proslijedićemo ZUNS-u. Aktivni su ti koji treba da kažu šta je

Akcioni plan

Da bi Zavod sveobuhvatan i stručno odgovorio ovom izazovu neophodan je i akcioni plan za naredne četiri godine. Njegova izrada je u toku i očekuje se da u decembru bude završen. Priprema plana nametnula je analizu stanja udžbenika i udžbeničke literature u ovom nivou obrazovanja, te prikupljanje potrebnih informacija na osnovu kojih će plan biti urađen. Prikupljanje informacija podrazumijeva sveo-

NEOPHODAN TIMSKI RAD

„Akcioni plan će biti detaljan, konkretan, ostvarljiv, zasnovan na međuinstitucionalnoj saradnji i timskom radu svih učesnika u realizaciji onoga što on podrazumijeva. Plan će podrazumijevati saradnju sa Centrom za stručno obrazovanje, Ministarstvom prosvjete i sporta, Zavodom za školstvo i međunarodnim institucijama koje podržavaju razvoj stručnoga obrazovanja.

Prioritetna lista udžbenika za stručno obrazovanje je urađena na osnovu sveobuhvatne analize nastavnih planova i programa koji se realizuju u stručnom obrazovanju, vodeći računa o: strategijama razvoja Crne Gore sa aspekta potreba za kadrovima; sadržaju i ciljevima u četvorogodišnjim i trogodišnjim programima; broju učenika koji pohađaju programe, odnosno nastavne predmete, kao i dosadašnjim izdanjima udžbenika u Crnoj Gori“, kaže Aleksandar Čogurić.

buhvatnu i intenzivnu saradnju sa svim institucijama koje se direktno ili indirektno bave pripremom i realizacijom srednjeg stručnog obrazovanja (Ministarstvo prosvjete i sporta, Centar za stručno obrazovanje, Zavod za školstvo, srednje stručne škole, Ispitni centar). U tom cilju formirane su komisije.

Pored ostalih, zadaci komisija su da naprave liste: stručno-teorijskih (obavezni i izbornih) predmeta i praktične nastave po područjima rada u trogodišnjem i četvorogodišnjem trajanju; stručno-teorijskih (obaveznih i izbornih) predmeta koji se izučavaju po istom ili sličnom programu u srednjem; opšteobrazovnih predmeta koji se izučavaju u srednjem stručnom obrazovanju; udžbenika stranih iz-

nomija i elektrotehnika. Ne smijemo zapostaviti ni manje tiražne udžbenike, odnosno područja rada iz građevine. Prije svega, zato što će u narednom periodu biti potrebno dosta radne snage za potrebu izgradnje autoputa i ostalih infrastrukturnih projekata. Poznato je da na tim poslovima većinom radi radna snaga iz okruženja. Znači da i upisnom politikom i stvaranjem uslova treba zainteresovati čak i ove područje rada“, ocjenjuje Rajković.

On ističe da je organizovan sastanak sa direktorima i relevantnim predstavnicima obrazovnih ustanova na kojem su upoznati sa planovima, ciljevima i zadacima u pripremanju udžbenika, jer je cilj da u njihovoj izradi učestvuju domaći au-

potrebno stručnom obrazovanju. Oni znaju sa kojim se problemima suočavaju, šta im je prioritet, ali i šta je kvaliteteno. Vrlo je važno da autori komuniciraju sa ljudima iz Centra za stručno obrazovanje, jer mi radimo obrazovne programe prema kojima se rade udžbenici“, ukazuje Duško Rajković.

On smatra da Centar može pomoći i u evaluaciji udžbenika. Završeni udžbenici su u školama. Zaposleni u Centru će tokom redovnih aktivnosti provjeriti njihovo korišćenje, dobiti mišljenja o njihovom kvalitetu. Analiza će pokazati da je neki udžbenik veoma dobar, a neki nije najidealniji i da novom izdanju treba izvršiti određene korekcije.

Lj. Vukoslavović

MEĐUNARODNA ISKUSTVA

Duško Rajković

„Zaposleni u Centru za stručno obrazovanje imaju veliki broj aktivnosti na prostoru regiona i EU. To iskustvo može pomoći da naši udžbenici i programi budu kompatibilni sa udžbenicima i programima zemalja EU. Recimo, posljednje iskustva sa Euroskills takmičenja u Lilu u Francuskoj i te kako mogu da budu korisna kako nama u Centru tako i ZUNS-u, jer smo tu upoznali najsvremenije trendove stručnog obrazovanja i pratećih sadržaja odnosno udžbenika i priručnika koja koriste deca iz Evrope. Mislim da je prošlo vrijeme kada smo se hvalili time da smo najbolji u regionu. Došlo je vrijeme da se moramo mjeriti i upoređivati sa razvijenim evropskim zemljama. Mislim da imamo kapacitete i zajedno ih moramo usmjeriti da naši učenici i stručno obrazovanje budu prepoznati na prostoru EU“, kaže Duško Rajković.

Promovisano prvih pet udžbenika za srednje stručno obrazovanje

UČENICIMA PRISTUPAČNI I ZANIMLJIVI, A PROFESORIMA OLAKŠAVAJU RAD

– Direktorica Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Zoja Bojanić Lalović je kazala da je odlukom Vlade Crne Gore o objedinjenju izdavačke djelatnosti u Crnoj Gori 2009. godine, ZUNS dobio krupan zadatak da riješi problem udžbenika za srednje stručno obrazovanje. „Zadatak je veliki, ali ako se zna da je Zavod moderna izdavačka kuća koja se u prethodnoj deceniji predstavila ozbiljnim radom i uspjela da pokaže da Crna Gora ne zaostaje u odnosu na ostale zemlje u okruženju kada su u pitanju savremeni tokovi u obrazovanju, spremni smo da i ovom problemu pristupimo ozbiljno i da ga riješimo na najbolji mogući način

– Udžbenici namijenjeni potrebama četiri područja rada: ekonomija, elektrotehnika, medicina, turizam, trgovina i ugostiteljstvo. Autori se potrudili da ih prilagode savremenoj metodici nastave

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva (ZUNS) promovisao je u Centru za stručno obrazovanje prvih pet udžbenika, namijenjenih učenicima srednjih stručnih škola. To su: Električne instalacije i osvjtljenja, Latinski jezik za I razred Medicinske škole, Poslovna komunikacija, Poslovna ekonomija za II razred i Ekonomika trgovine za I razred srednje ekonomske škole.

Kako je kazao odgovorni urednik za srednje stručno obrazovanje Aleksandar Čogurić, ovih pet udžbenika namijenjeni su potrebama četiri područja rada: ekonomija, elektrotehnika, medicina, turizam, trgovina i ugostiteljstvo. Zavod je priveo rad na još tri udžbenika, a u toku je konkurs zahvaljujući kojem očekuju dosta kvalitetnih materijala i nastavak uspješne produkcije.

Direktor Centra za stručno obrazovanje Duško Rajković ukazao je da je pred ZUNS-om ogroman izazov i posao, te da su zaposleni u Centru za stručno obrazovanje spremni da im uvijek pruže punu podršku. „Cilj nam je da spojimo ljude iz prakse i ljude sa univerziteta da se pojavljuju kao autori ovih udžbenika, jer mislimo da će to dati najbolje rezultate“, naglasio je Rajković.

Direktorica Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Zoja Bojanić Lalović je kazala da je odlukom Vlade Crne Gore o objedinjenju izdavačke djelatnosti u Crnoj Gori 2009. godine, ZUNS dobio krupan zadatak da riješi problem udžbenika za srednje stručno obrazovanje. „Zadatak je veliki, ali ako se zna da je Zavod moderna izdavačka kuća koja se u prethodnoj deceniji predstavila ozbiljnim radom i uspjela da pokaže da Crna Gora ne zaostaje u odnosu na ostale zemlje u okruženju kada su u pitanju savremeni tokovi u obrazovanju, spremni smo da i ovom problemu pristupimo ozbiljno i da ga riješimo na najbolji mogući način. Odgovorni urednik za stručno obrazovanje u ZUNS-u razvio je sa ostalim urednicima i u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje strategiju prevazilaženja ovog problema. Organizovali smo sastanak sa direktorima srednjih stručnih škola i sa predstavnicima aktiva. Razmijenili smo mišljenje i razgovarali o načinu na koji se ovo pitanje može rješavati. Svi imamo isti cilj, a to je da štamujemo kvalitetne udžbenike za učenike srednjeg stručnog obrazovanja svjesni činjenice da moramo ići u korak sa savremenim sistemima“, kazala je Zoja Bojanić Lalović.

„Električne instalacije i osvjtljenja“

Udžbenik „Električne instalacije i osvjtljenja“ ima 12 poglavlja. Autori Melanija i Branislav Čalasan, profesori u Srednjoj elektroteh-

ničkoj školi „Vaso Aligrudić“ u Podgorici, uspješno su prevazišli dileme koje su imali pri radu i učenicima ponudili moderan i zanimljiv udžbenik.

Kako su naglasili, za prvu dilemu sa kojom su se suočili pri koncipiranju knjige – da li samo obradivati uređaje nove generacije ili obradivati i stariju tehniku, našli su kompromisno rješenje. Stariju tehniku treba obraditi jer se može sretati i dalje prilikom radnog angažmana budućih tehničara i inženjera, a akcenat dati na novija tehnička rješenja i nove tehnologije. Većina tema u knjizi je koncipirana da obuhvati i staro i novo.

U udžbeniku su podjednako zastupljeni teorijska obrada i praktična rješenja. Autori su se potrudili da đaci ne uče napamet, već da nauče kako da koriste tabele. Praktično su prikazali određene strujne krugove. Usvojili su i pristup da se materija mora objasniti ali ne toliko dugo da izazove zamor i gubitak interesovanja kod učenika. U tom cilju uveli su „oblak pojmova“. Radi se o detaljnije obrađenom gradivu, tj. materiji koja nije obavezna za sve učenike i koja može koristiti boljim učenicima odno-

sno onima koji žele da dobi-ju više informacija nego što je predviđeno obaveznom gradivom. Pristup autora je bio i da u knjizi bude što više ilustracija. Će god je bilo preglednije, dati su grafikoni, Na margine knjige stavljene su određene zanimljivosti, a trudili su se da knjiga na prvi pogled zainteresuje učenika. To je postignuto tabelicama, zanimljivim podacima, podsećanjima na neke značajnije ličnosti koje su u vezi sa određenim oblastima. Posebna pažnja posvećena je pitanjima i zadacima. Ona se nalaze iza pojedinih tematskih cjelina i u skladu sa kako sa Blumovom taksonomijom, tako i sa Gardnerovim višestrukim inteligencijama. Svi zadaci su konci-

pirani s ciljem da đaci nešto sami istraže, dopune, da logički zaključe, dođu do nekog rješenja.

„Latinski jezik“ za I razred Medicinske škole

I autorke udžbenika Latinski jezik za I razred medicinske škole Žaneta Andrijašević i Ana Klikovac imale su više izazova tokom rada. One su se, kako je kazala profesorica Andrijašević, suočile sa stručnom terminologijom, a najveći izazov je bila obimnost materijala koje su morale da pročitaju. „Insistirale smo na jezičkim objašnjenjima jer je to prvenstveno naša struka. Pokušale smo da tu nađemo pravu mjeru. Nastojale smo, i to je jedan od izaziva, da bez obzira na to što se radi o udžbeniku za medicinsku školu, da latinski jezik zadrži ono mjesto koje ima i možda još više treba da ima, a to je da je on osnova savremenih jezika i da učenici treba da uoče tu povezanost. Izazov je bio i da udžbenik bude zanimljiv učenicima. Naime, udžbenici koji su od sada koristili za ovu struku bili su već pomalo zastarjeli, korišćeni su decenijama. Nedostajala im je savremena nota. Potrudile smo se da ovaj udžbenik malo osavremenimo i prilagodimo savremenoj metodici nastave“, istakla je Žaneta Andrijašević. Udžbenik ima 23 lekcije, spisak latinsko-grčkih sinonima, što je novina, skraćnice u recepturi, spisak oblika lijekova, latinsko-crnogorski i crnogorsko-latinski rječnik i rječnik nepoznatih pojmova.

„Poslovna komunikacija“

Iako je udžbenik „Poslovna komunikacija“,

autorki doc. dr Biljane Maslovarić, Branke Martinović i Marijane Blečić, urađen za područje rada trgovina, turizam i ugostiteljstvo, on će izmjenama i modifikacijama programa pratiti predmetne programe u svim stručnim školama, na svim područjima rada.

„Prije nego što smo počeli da pišemo ovaj udžbenik imali smo dva zajednička imenitelja. Prvi je da radimo timski i da imamo saglasnost koju smo uspostavili a to je da nikada, dok budemo radili, ne zaboravimo da će ovo čitati deca. Ovo nije udžbenik za nastavnike već za učenike. Pretpostavlja se da profesori koji predaju ovaj predmet imaju dovoljno znanja kako da to prenesu. Pokušali smo da u udžbeniku ne bude ništa što bi omogućilo, čak i pokušaj, da nastavnici prisiljavaju da uče napamet. Nadam se da smo uspjeli da i nastavnike rasteretimo i da deci napravimo zadovoljstvo“, istakla je Biljana Maslovarić. Ona je takođe kazala da su autorke pokušale da razriješe nefunkcionalna znanja u domenu komunikacije, korespondencije, pa su dali konkretna uputstva za pisanje CV-ja, putnog naloga. Knjiga ima puna piktograma, interesantnih detalja, stavova, vrijednosti.

Udžbenik ima deset poglavlja: Uvod u predmet: Komunikacija uvijek i na svakom mjestu; Poslovna kultura i poslovni bonton: Da lijepi maniri budu dio ličnosti; Sredstva za komunikaciju: Era elektrotehnike; Komunikacija sa strankama: Riječ treba mjeriti, a ne brojati; Poslovni sastanci: Dobra priprema uslov za uspjeh; Korespondencija: Izgovoreno leti, napisano ostaje; Poslovna korespondencija: Papir u ogledalu profesionalnosti; Službena korespondencija: Četiri forme jedna suština; Kores-

pondencija u rubnom programu: Od uputa do bonifikacije; Korespondencija u vezi sa službenim putovanjima: Putovanje kao izazov za znanje.

„Poslovna ekonomija“ za II razred i „Ekonomika trgovine“ za I razred Srednje ekonomske škole

I autorke udžbenika Ekonomika trgovine prof. dr Jasmina Stanković Četković i mr Milica Vojinović, profesori u Srednjoj ekonomskoj školi „Mirko Vešović“ u Podgorici, nastojale su da naprave moderan i đacima zanimljiv udžbenik.

„Svako poglavlje počinje jednom otvarajućom stranom u kojoj je naslov poglavlja jasno istaknut. Date su misli poznatih autora, ne samo iz svijeta ekonomije, nego i filozofije, književnosti, koje učenici treba da izaberu kao ideju vodilju. Lekcija je glavni elemenat ovog udžbenika i osnovna jedinica poglavlja. Ona počinje prepoznatljivim uvodnim aktivnostima koje treba da zainteresuju, motivišu i aktiviraju učenike. Praksa pokazuje da jednom aktivirani učenici ostaju takvi cijelo vrijeme i kod manje zanimljivih djelova lekcije. Jedna od tih uvodnih aktivnosti počinje duhovitom mislju nekog autora, posebno u svijetu ekonomije (Adam Smit, Marks, Engels, Filip Kotler...) koju učenici treba da protumače na svoj način. Značajniji cilj je da im ostane u sećanju imena koja slušaju ogromnu pažnju. Druga uvodna aktivnost zahitjeva od njih da se prisete nekog događaja ili opišu neki događaj iz svakodnevnog života, koji može imati veze sa lekcijom koja slijedi“, kaže Milica Vojinović. Ona je naglasila da je osnovni tekst pisan jednostavnim, razumljivim jezikom, više puta je prekidana raznim dodacima u raznim oblicima. Posebnu atraktivnost daju fotografije koje ilustruju osnovni tekst i pomažu učenicima da povežu teoriju i praksu. Na marginama su izvučeni stručni pojmovi za koje nije bilo mjesta u osnovnom tekstu. Postoje i etikete de se učenici obavještavaju da će o nekim pojmovima više saznati u nekom drugom predmetu. Tu je po pet pitanja u svakoj lekciji povezanoj po Blumovoj taksonomiji. Potencirane su i veze sa predmetima koji nisu ekonomski, kao što su istorija, geografija, a ponekad i sa fizikom i hemijom. Svako poglavlje se završava nekim zanimljivim elementima, kao npr. de primijeniti naučeno. „Posebnu vrijednost imaju na kraju poglavlja po dva projektna zadatka. Ti zadaci stimulišu timski rad, orijentišu učenike na kritičnost, samokritičnost, da razviju prijateljske i drugarske odnose, da razviju radnu i svaku drugu disciplinu, kulturu slušanja, kulturu diskutovanja“, istakla je Vojinovića.

Lj. Vukoslavović

ZANIMLJIVOSTI KAO STIMULACIJA: Sa promocije

PRAKTIČARI O UDŽBENICIMA

Dragan Jauković, profesor u Srednjoj elektrotehničkoj školi „Vaso Aligrudić“ u Podgorici

UŽIVAM DA PREDAJEM PREDMET UZ OVAJ UDŽBENIK

Napravljen jedinstven udžbenik u našoj struci, jedini u ovoj oblasti kada je u pitanju srednje stručno obrazovanje. Udžbenik Električne instalacije i osvjtljenja“, ne da je dobar, već tokom dugogodišnjeg bavljenja elektrotehnikom, nijesam sređo bolji. Nemam nikakvu primjedbu na njegovu koncepciju. Uživam da predajem predmet uz ovaj udžbenik.

Dragana Ivanović, profesorica Ekonomske škole „Mirko Vešović“ u Podgorici
PRISTUP SVIM SEGMENTIMA NASTAVE

Udžbenik Ekonomika trgovine nam omogućava da pristupimo svim segmentima nastave. Uvodni dio časa korsi-timo da analiziramo misli poznatih autora i tu učenici dobijaju prostor da iskažu svoje mišljenje. Ne treba zaboraviti ni projektne zadatke de učenici samostalno izvode zaključke i na taj način stečena znanja povezuju sa praksom. Tematika je približena učenicima a eliminisana apstraktnost. Znači, koncept udžbenika olakšava rad nama profesorima a đacima će omogućiti da steknu kvalitetna znanja.

Na Cetinju održana svečana akademija i otvorena izložba grafičke mape „Oktoih 1494–2014.“ crnogorskog umjetnika Dimitrija Popovića povodom obilježavanja 520 godina od štampanja „Oktoiha prvoglasnika“

SPOMENIK JEDNE EPOHE

– Prof. dr Sanja Vlahović, ministarka nauke: Priča o 'Oktoihi' i priča o našoj prvoj štampariji u nama ostavlja dubok trag, ali nas opominje i upozorava da je knjiga zapravo ta koja je nosilac istorijskog, duhovnog i kulturnog nasljeđa jednog naroda

– Jelena Đurović, direktorka NB „Đurđe Crnojević“: Štampanje knjiga u maloj Crnoj Gori s kraja 15. vijeka, razapetost između ratova i gladi, kuriozitet je koji sa istorijske distance od pet vjekova zašćenjuje mnogo poznatije i uticajnije izdavačke poduhvate većih i bogatijih evropskih država na samom početku Gutenbergove ere

– Prof. dr Živko Andrijašević, istoričar: Osnivanje štamparije 1493. godine i pojava prve štampane knjige godinu dana kasnije događaji su čiji značaj daleko prevazilazi granice naših prostora. No, ti događaji su isključivo naša istorijska svojina. Ta nam svojina, kao i svaka svojina, nameće izvjesne obaveze. Najprije da je učinimo nespornom, odnosno da spriječimo da nam je prisvajaju i preimenuju. Zatim da joj u našem istorijskom prostoru damo mjesto i značenje koje joj pripada. I napokon, da postanemo svjesni njenog pravog značenja danas

DIO CRNOGORSKOG IDENTITETA: Sa svečane akademije

Povodom 520 godina od štampanja „Oktoiha prvoglasnika“, prve ćirilice knjige kod Južnih Slovena, u Zetskom domu na Cetinju upriličena je svečana akademija. Tom prilikom organizovana je i izložba grafičke mape „Oktoih 1494–2014.“ crnogorskog umjetnika Dimitrija Popovića.

„Knjiga je zapravo spomenik jednog vremena, a knjiga je i spomenik u srcu onoga ko čita. Zato, zaista istinski treba da bude mo ponosni jer na civilizacijskom i istorijskom putu razvoja knjige Crna Gora je zauzela počasno mjesto. Naša prva štamparija, štamparija Crnojevića i zvanično je prva državna štamparija u svijetu, a 'Oktoihi' prva južnoslovenska štampana knjiga“, kazala je ministarka nauke Sanja Vlahović i dodala: „Priča o 'Oktoihi' i priča o našoj prvoj štampariji u nama ostavlja dubok trag, ali nas opominje i upozorava da je knjiga za-

pravo ta koja je nosilac istorijskog, duhovnog i kulturnog nasljeđa jednog naroda. Govori nam o tome da su knjiga i znanje bez granica“.

Jedna od najvažnijih istorijskih stranica

Direktorka Nacionalne biblioteke „Đurđe Crnojević“ Jelena Đurović istakla je da je osnivanje štamparije Crnojevića i štampanje „Oktoiha prvoglasnika“ jedna od najvažnijih stranica iz istorije Crne Gore.

„Štampanje knjiga u maloj Crnoj Gori s kraja 15. vijeka, razapetost između ratova i gladi, kuriozitet je koji sa istorijske distance od pet vjekova zašćenjuje mnogo poznatije i uticajnije izdavačke poduhvate većih i bogatijih evropskih država na samom početku Gutenbergove ere. 'Oktoihi' je dio našeg identiteta kojim treba da se nadahnjuju sadašnje i buduće generacije. 'Oktoihi'

nas nadahnjuje da u kontinuitetu pamćenja čuvamo našu bogatu pisanu baštinu i da na tim ćvrtstima temeljima stvaramo nova djela dostojna univerzalnih vrijednosti istorije i kulture“, rekla je ona.

Spriječiti prisvajanja i preimenovanja

Izložbu grafičke mape Dimitrija Popovića otvorio je istoričar prof. dr Živko Andrijašević.

„Osnivanje štamparije 1493. godine i pojava prve štampane knjige godinu dana kasnije događaji su čiji značaj daleko prevazilazi granice naših prostora. No, ti događaji su isključivo naša istorijska svojina. Ta nam svojina, kao i svaka svojina, nameće izvjesne obaveze. Najprije da je učinimo nespornom, odnosno da spriječimo da nam je prisvajaju i preimenuju. Zatim da joj u našem istorijskom prostoru damo mjesto i značenje koje joj pripada. I napokon, da postanemo svjesni njenog pravog značenja danas“, kazao je on.

Proslava važnog jubileja održana je pod pokroviteljstvom predsjednika Crne Gore Filipa Vujanovića, a organizator je bila Narodna biblioteka „Đurđe Crnojević“.

N. N.

U OŠ „Radojica Perović“ u Podgorici promovisana knjiga dr Dušanke Popović „Čitati, razumjeti, znati – savremeni pristupi nastavi jezika“

TEORIJSKO UTEMELJENJE AKTUELNIH OBRAZOVNIH PROGRAMA

PRIMJERI KAKO RADITI KONKRETNO: Sa promocije

Objavlivanjem knjige dr Dušanke Popović „Čitati, razumjeti, znati – savremeni pristupi nastavi jezika“ Zavod za udžbenike i nastavna sredstva (ZUNS) je nastavio lijepu tradiciju objavljivanja knjiga u okviru Nastavno-pedagoške biblioteke koje su velika podrška nastavnicima u njihovom radu.

Knjiga je primarno namijenjena nastavnicima Crnogorskog-srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti koji nastavu realizuju u skladu sa reformisanim obrazovnim programima, kao i studentima koji se pripremaju za taj poziv, naglašeno je na promociji ovog izdanja u Osnovnoj školi „Radojica Perović“ u Podgorici.

Urednica izdanja Nađa Durković, savjetnica u ZUNSu, podsetila je da je ova biblioteka pokrenuta kada je počela implementacija reforme obrazovanja 2004. godine. U toj biblioteci su do sada objavljivi naslovi koji govore o modernizaciji i svim novinama nastave. „Naša želja je bila da podstaknemo razvoj, prije svega, metodike nastave, da oslušnemo pažljivo i objavljujemo sve što je novo, ali isto tako da se provjerene metode nađu na jednom mjestu, u koricama ovih knjiga“, kazala je Durkovićeva.

Podrška reformi obrazovanja

Pozdravljajući prisutne, direktorka ZUNSa Zoja Bojanić Lalović kazala je da je prioritet Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva izdavanje udžbeničke literature, ali, pored toga, kao moderna i ozbiljna izdavačka kuća, Zavod je pokrenuo nove biblioteke i time podržao proces reforme u Crnoj Gori. Objavlivanjem i ove knjige dr Dušanke Popović, ZUNS je pokazao da ima dobru saradnju sa autorima koji su se pokazali kao kvalitetni metodičari i dobri praktičari.

„Knjiga će nekomе biti priručnik, nekomе udžbenik, nekomе neizbježni vodič u radu. Kroz knjigu se provlači kako naučiti pravilno čitati, kako naučiti razumjeti, i samim tim dolazi se do znanja“, kazala je recenzentkinja Aleksandra Vešović Ivanović. Ona je naglasila da je reforma obrazovanja koja je počela 2004. godine u nastavi maternjeg jezika i književnosti proizvela dosta promjena koje su naišle na različite reakcije nastavnika. Neki su reagovali sa povjerenjem i simpatijom, entuzijazmom, a ne-

ki sumnjaju u ispravnost takvog novog pristupa. Međutim, i jednim i drugim bilo je potrebno teorijsko utemeljenje svih tih promjena, obrazloženje, objašnjenje, zbog čega, kako. Sve se to našlo u ovoj knjizi.

„Knjiga je nastala kao izuzetno dobar spoj praćenja naučne, savremene, stručne misli iz ove oblasti i iskustva koje naša autorka ima. Ne samo koje je stekla dugogodišnjim radom u školi, već i svakodnevnim praćenjem i osluškivanjem potreba i učenika i nastavnika. Razumijevanjem toga šta je njima problem u radu. U ovoj knjizi se nalaze odgovori, ne možda na sve, ali na većinu dilema, nedoumica, problema na koje nastavnici u radu nailaze“, smatra Vešović Ivanović.

će sredstva koristiti, pomoću kojih aktivnosti će obezbijediti kvalitet procesa učenja i kroz koje će aktivnosti učenici postići postavljene ciljeve.

„Većina mog profesionalnog života posvećena je tome da podučim đake, mlade ljude, a zatim da podučim i one koji ih podučavaju. Taj moj cilj je donekle ispunjen. Prvom i ovom knjigom sam dosta ostvarila“, kazala je autorka. Ona je posebno zahvalila svojim studentima koji su je inspirisali da napiše ovu knjigu. „Ne mogu mladim ljudima govoriti o nečemu što sam prepoznala kao dobro, a da to ne utemeljim na pravi način. Vjerujem da je ova priča dobra i da je treba uvesti u naše škole i da će ona doprinijeti dalekosežno gledano – napretku našeg društva

Profesorica Vera Mićunović ISTRAŽIVANJE I UNAPREĐENJE NASTAVNE PRAKSE

Kao izvrсни metodičar Dušanka neumorno traga za konkretnim i efikasnim načinima, istražuje, uopštava i sistematizuje najvrednija iskustva nastavne prakse i na osnovu toga ukazuje na dalju mogućnost unapređenja iste. Ona podstiče nastavnike na promišljanje svog rada, prihvatanje rizika, oslobađanje spontanosti i usmjerenost na komunikaciju s djecom i drugim učesnicima u obrazovnovaspitnom procesu. Daje odgovore na važna pitanja koja donosi savremena nastava usmjerena na razvoj četiri komunikacijske sposobnosti učenika: slušanje, govor, čitanje i pisanje u okviru dvije oblasti našeg predmeta nastave jezika i nastave književnosti“.

Ona je ukazala i da se autorka stalno poziva na iskustva razvijenih obrazovnih sistema, da nas opominje da smo mi u odnosu na razvijene obrazovne sisteme, te da je velika vrijednost ove knjige i u tome što daje primjere kako raditi konkretno.

Odgovori, ideje, rješenja

Profesorica crnogorskog-srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti u OŠ „Olga Golović“ u Nikšiću Vera Mićunović je kazala da ova knjiga nastavnicima praktičarima nudi mnogo-brojne odgovore, ideje i rješenja. Autorka posebnu pažnju u knjizi posvećuje slobodi nastavnika u nastavnom procesu, ističući je kao poseban kvalitet koji je reforma donijela. Pojašnjava da je nastavnik taj koji može da odluči koliko će časova posvetiti nekom operativnom cilju, ima slobodu da bira koja

i naše države. Ako imamo neobrazovane ljude ne možemo dalje. A naš život ne zavisi samo od našeg okruženja, nego kompletnog obrazovanja“, naglasila je Popovićka.

U okviru sedam poglavlja ove knjige razmatrane su različite teme, pored ostalih, šta je, osim nastave grammatike i pravopisa, obuhvaćeno nastvom jezika; zašto se čitaju neumjetnički tekstovi; kako pomoći učenicima da razviju vještinu učenja putem čitanja; individualizacija u nastavi; razvoj čitalačke pismenosti; mediji i medijsko obrazovanje.

Kako je istakla Nađa Durković, ova knjiga biće korisna i studentima i šire – svim ljudima škole, jer ako đaci nisu su dobri u ovom predmetu, imaće probleme i u drugim predmetima.

Prisutne je u ime škole domaćina pozdravila direktorka Mirjana Bošković.

Lj. V.

Crnogorski predstavnici na međunarodnom takmičenju u vještinama EuroSkills

STEČENO ISKUSTVO KAO PODSTREK ZA BUDUĆE REZULTATE

Tokom tri dana takmičenja, predstavnici Crne Gore imali su priliku da se upoznaju sa stručnjacima iz raznih oblasti iz zemalja Evropske unije, kao i da razmijene znanja i iskustva sa njima. Crnogorski timovi nijesu uspjeli da osvoje medalju iz oblasti u kojima su se takmičili, ali su postigli dobar rezultat po broju osvojenih poena

Crnogorski učenici i studenti učestvovali su ove godine prvi put na EuroSkills takmičenju koje je održano početkom oktobra u Lili u Francuskoj

Riječ je o međunarodnom takmičenju u vještinama, koje se organizuje svake druge godine u jednoj od država članica asocijacije WorldSkills Europe, a predstavlja promociju profesija i usmjereno je na učešće stotina talentovanih učenika, studenata i mladih radnika, odabranih putem nacionalnih takmičenja u svojim zemljama. Tokom EuroSkills takmičenja okupljaju se međunarodni partneri iz svijeta ekonomije, vladine institucije i obrazovne ustanove. Crna Gora je u maju ove godine postala 27. članica asocijacije World Skills Europe.

Na ovogodišnjem takmičenju bila je zastupljena 41 disciplina, a prijavljeno je 450 takmičara iz 25 zemalja. Crna Gora je na ovo nadmetanje poslala dva tima. Jedan iz preduzetništva: Radosav Razić, učenik Srednje ekonomske škole „Mirko Vešović“ u Podgorici i Ivana Grgurović, studentkinja Ekonomskog fakulteta u Podgorici. Druga ekipa je bila iz kuvarstva i restoraterstva: Marko Raspopović i Filip Maraš, učenici Škole za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“. Pored takmičara, u delegaciji su bili: Sandra Brkanović, tehnički delegat, Srđan Obradović, asistent tehničkog delegata, Ivana Vučinić, tim lider (predstavnik Centra za stručno obrazovanje), Radivoje Drobniak, ekspert za oblast preduzetništva (asistent u nastavi na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Crne Gore), Darko Vukčević, ekspert za oblast restoraterstva (predstavnik škole za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“), Mladen Zec, ekspert za oblast kuvarstva (šef kuhinje Aman resort-a), Ana Lalević Filipović i Veljko Bošković, posmatrač (predstavnik Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore).

Kako kaže dipl. elektro-ing. Sandra Brkanović, savjetnica u odjeljenju za standarde i kurikulum Centra za stručno obrazovanje, ovo takmičenje je bilo organizovano na visokom nivou i ispraćeno je od strane visokih zvaničnika ministarstava država učesnica takmičenja, privrednih subjekata kao i predstavnika najvećih svjetskih kompanija kao što su Siemens, Festo, Lincoln Electric Company, Cisco i mnoge druge. Procijenjeno je da je takmičenju prisustvovalo oko 90 hiljada posetilaca.

„Tokom tri dana takmičenja, predstavnici Crne Gore imali su priliku da se upoznaju sa stručnjacima iz raznih oblasti iz zemalja Evropske unije, kao i da razmijene znanja i iskustva sa njima. Crnogorski timovi nijesu uspjeli da osvoje medalju iz oblasti u kojima su se takmičili, ali su postigli dobar rezultat po broju osvojenih poena, čime su pokazali da su u rangu sa takmičarima iz razvijenih zemalja Evrope. Ovakvim učinkom pokazalo se da su predstavnici Crne Gore spremni da odgovore na zahtjeve ovako prestižnog takmičenja, a da će na narednom EuroSkills takmičenju, uz adekvatnu pripremu, pokazati još bolji kvalitet i konkurentnost“, ističe Brkanovićka.

Takmičar koji je osvojio najveći broj poena iz crnogorskog tima je Filip Maraš koji se takmičio u disciplini restoraterstvo, a dobio je priznanje i medalju: „Best of Nation“ (najbolji iz nacije). Svi takmičari su dobili Europass dokument u kojem se bilježe znanja, vještine i kompetencije stečene tokom boravka u nekoj od zemalja Evropske unije, a koji je namijenjen ostvarivanju mobilnosti u obrazovanju i na tržištu rada.

Tokom nadmetanja organizovani su mnogi prpratni događaji: svečane ceremonije otvaranja i zatvaranja, konferencije za medije, konferencije na temu kvaliteta obrazovanja i mobilnosti i druge aktivnosti. Naročito interesantna aktivnost za posetioce bila je tzv. Try a skill aktivnost de su svi zainteresovani mogli da isprobaju određenu vještinu na licu mjesta sa odgovarajućom opremom i alatima. Pored toga, organizovana je i tzv. One School One Country aktivnost, de je svaka država treba-

lo da se predstavi učenicima određene osnovne škole iz Lila. Crnogorska delegacija se vratila u svoju zemlju sa pozitivnim utiscima i iskustvom stečenim tokom sedmodnevnog boravka u Francuskoj, uvjerena da Crna Gora ima potencijala i resursa da učestvuje na narednom EuroSkills takmičenju koje će se održati u decembru 2016. godine u Getenburgu u Švedskoj.

UTISCI UČESNIKA

Ivana Grgurović, studentkinja: NAUČILA SAM MNOGO NOVIH STVARI

Za mene je ovo takmičenje od izuzetne važnosti jer sam tokom priprema i takmičenja naučila mnogo novih stvari, upoznala nove ljude, a posebno jer sam shvatila što je ono čime želim da se bavim u svojoj budućoj karijeri. Ono je u potpunosti ispunilo moja očekivanja, štaviše prevladalo ih. Jer, iako smo prilikom priprema redovno pratili sva obavještenja o samim formatima takmičenja, fotografije i video zapise sa prošlih, tek kada smo se pojavili tamo shvatila sam veličinu i važnost ovog događaja, kao i to koliko ostale zemlje učesnice pridaju pažnju ovom takmičenju. To je jasno impliciralo da to nije samo priznavanje takmičenja već stručnog obrazovanja za koje se Euroskills organizacija zalaže.

Prezentaciju i javno obraćanje slušao je ministar obrazovanja Francuske, zatim da su nam na dobroj prezentaciji čestitali takmičari iz zemalja koje su preteče preduzetništva, i u obrazovanom sistemu daleko ispred Crne Gore, a ostali smo u kontaktu sa glavnim ekspertom takmičenja i profesorom preduzetništva u Finskoj, na univerzitetu Oulu, ostalim sudijama kao i skoro svim takmičarima u disciplini preduzetništva.

Darko Vukčević, ekspert za oblast restoraterstva UPOREDILI SMO NAŠE VJEŠTINE SA OSTALIM UČESNICIMA

Veoma je značajno to što smo imali priliku da se predstavimo na jednom ovako prestižnom takmičenju i što smo mogli u konkurenciji 17 zemalja, koliko ih je učestvovalo u našoj disciplini, cook and serving, da uporedimo naše vještine sa ostalim zemljama učesnicama, da vidimo trenutno de smo i šta je to na čemu bismo trebali da poradimo kako bi se za dvije godine predstavili u još boljem izdanju.

Vratili smo se sa puno pozitivnih utisaka i sigurno će nam biti podstrek za dalje usavršavanje u struci i praćenje inovacija kada je restoraterstvo u pitanju. Predstavnik u disciplini restoranskog servisa Filip Maraš osvojio je i medalju za najboljeg u svojoj naciji, tako što je prikupio najviše poena za Crnu Goru. Moram biti zadovoljan, jer je ispunio moja očekivanja i svoje vještine, koje je usavršavao u školi je demonstrirao na najbolji mogući način.

Ivana Grgurović

Darko Vukčević

Sandra Brkanović, dipl. elektro-ing., savjetnica u odjeljenju za standarde i kurikulum Centra za stručno obrazovanje: BILI SMO MOTIVISANI DA SE PREDSTAVIMO ŠTO BOLJE

Takmičenje se odvija u skoro 50 disciplina. Discipline su individualne, timske u jednoj disciplini i multidisciplinarnе. Među njima su: grafički dizajneri, zidari, automehatroničari, programeri, modni dizajneri, frizeri, elektroničari, fizioterapeuti, kuvari, konobari, preduzetnici i mnogi drugi. Takmičari se na EuroSkillsu mogu pojaviti samo jednom u toj ulozi, a za eksperte je poželjno da kontinuirano budu uključeni. Cilj ovakvih takmičenja je podizanje standarda u evropskim vještinama koje predstavljaju budućnost evropske ekonomije, kao i povezivanje privrede i obrazovanja, na čemu je najveći akcent postojanja ove asocijacije.

Pripreme za ovo nadmetanje najčešće traju po dvije godine, a mi smo, kao novi član asocijacije, za pripreme imali svega nekoliko mjeseci. Odabir takmičara i eksperata je bio na osnovu njihovog prethodnog uspjeha i rezultata. U toku priprema je postojala motivacija da se pripremimo što bolje, da damo sve od sebe, a sa druge strane bojazan da li možemo odgovoriti svim izazovima koji su pred nama. Uložen je veliki trud naših eksperata i učenika i studenata, da krenu na takmičenje sa željom da pokažu šta umiju, a rezultati koje su ostvarili u toku trodnevnog takmičenja poslužiće nam da vidimo de smo i šta možemo da popravimo u odnosu na ostale, veoma razvijene Evropske zemlje.

Za odlazak na takmičenje podržali su nas: Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo nauke, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Montenegro airlines, Privredna komora, Unija poslodavaca, Ekonomski fakultet, Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ i Projekat MNE/011 Lux development.

Sandra Brkanović

SPREMNI DA ODGOVORE NA ZAHTJEVE PRESTIŽNOG TAKMIČENJA: Crnogorska ekipa na Euroskillsu

Američki Savjet za međunarodno obrazovanje organizuje omladinski liderski program razmjene srednjoškolaca između SAD i Crne Gore

PRILIKA ZA ŽIVOT I UČENJE U AMERICI

Odabrani učenici će počev od jeseni 2015. godine pohađati američke škole i živjeti u tamošnjim pažljivo odabranim porodicama

Američki Savjet za međunarodno obrazovanje objavio je poziv za omladinski liderski program razmjene srednjoškolaca između Sjedinjenih Američkih Država i Crne Gore. Takozvani „ASMYLE“ (American Serbia & Montenegro Youth Leadership Exchange) jedinstvena je i besplatna prilika za učenike naših srednjih škola da provedu jednu školsku godinu u SAD.

„Oni će počev od jeseni 2015. godine pohađati američke škole i živjeti u tamošnjim pažljivo odabranim porodicama“, navodi se u saopštenju Američkog Savjeta.

Reklamni plakat programa razmjene

Testiranje učenika organizovano je u Podgorici i Beranama, a uslovi su bili da đaci budu upisani u prvu ili drugu godinu srednje škole na jesen ove godine, da su državljani Crne Gore, da imaju minimum

dobar školski uspjeh, da su posvećeni građanskom aktivizmu itd. U ovom programu takođe mogu da učestvuju i učenici sa posebnim potrebama.

N. N.

U Parizu, Londonu i Utrehtu počele da rade škole crnogorskog jezika za decu naših iseljenika

UČENJEM JEZIKA DO JAČIH VEZA S MATICOM

To je prvi put da se ovaj vid nastave sprovodi u Holandiji, dok je u Velikoj Britaniji riječ o trećoj, a u Francuskoj o četvrtoj godini rada

Nedavno su počele da rade tri škole maternjeg jezika za decu crnogorskih iseljenika – u Velikoj Britaniji, Francuskoj i Holandiji. To je prvi put da se ovaj vid nastave sprovodi u Holandiji, dok je u Velikoj Britaniji riječ o trećoj, a u Francuskoj o četvrtoj godini rada.

U organizaciji udruženja „Behar“ iz Holandije u Utrehtu je počela da radi prva škola jezika namijenjena deci crnogorskih iseljenika. Nastavu zasada pohađa sedamnaest polaznika, od čega četvoro njih uopšte ne zna jezik. Časovi se organizuju svake nedjelje u Osnovnoj školi „De panda basic school“. Nastavu izvodi profesorka Stana Polaček uz pomoć Selme Čatović Hot. Grupa polaznika je uzrasta od pet do 14 godina.

Treća godina Crnogorske škole jezika u Londonu startovala je početkom oktobra. Nastava se odvija subotom, u prostorijama Am-

POMOĆ MINISTARSTVA PROSVJETE I UPRAVE ZA DIJASPORU: Polaznici škole u Londonu

basade Crne Gore. Školu pohađa oko petnaestoro dece uzrasta od četiri do 14 godina. Polaznici su podijeljeni u tri grupe. Svaka grupa, u zavisnosti od uzrasta, ima svog profesora. Nastava se, između ostalog, izvodi i po udžbenicima „Crna Gora moja postojbina“ u izdanju nekadašnjeg Centra za iseljenike. Projekat učenja jezika u Londonu realizovan je uz pomoć Ministarstva prosvjete i Uprave za dijasporu Crne Gore.

Kurs crnogorskog jezika realizuje se i u Parizu, u organizaciji Asocijacije „Montenegro“. On se održava svake nedjelje, a časove pohađa dvadesetak polaznika uzrasta od šest do 15 godina. Nastava se izvodi u prostorijama sportskog centra Rosny sous-bois (predgrađe Pariza) u kojem je registrovana ova iseljenička asocijacija. I ovaj projekat finansijski pomažu Ministarstvo prosvjete i Uprava za dijasporu.

N. N.

10

Prosvjetni rad

NOV. 2014
BROJ 29

Obilježen Dan policije Crne Gore ĐECA UPOZNALA RAD POLICIJE

Nastavnici i akademci Policijske akademije iz Danilovgrada obišli nekoliko škola i ugostili decu iz vrtića

Povodom 2. oktobra, Dana policije Crne Gore, Policijska akademija iz Danilovgrada organizovala je nekoliko zanimljivih aktivnosti.

Nastavnici i akademci ove obrazovne ustanove posetili su učenike Osnovne škole „Milosav Koljenišić“, đe je održano predavanje na temu „Sigurnost djece u saobraćaju“. Akademci su sa đacima razgovarali o svom budućem poslu, a u saradnji sa JP Komunalno Danilovgrad na prilazu školi postavljena su dva saobraćajna znaka.

Đeca i vaspitačice iz vrtića „Irena Radović“, predvođeni direktorkom Dušankom Ulamom, obišla su Policijsku akademiju i tom prilikom je, u izvedbi dece, priređen kulturno-zabavni program. Mališani su takođe imali priliku da se upoznaju sa policijskim poslom i kapacitetima ove akademije – poligonom, sportskom salom i teretnom, a zajedno sa predavačima i akademcima, te službenicima OB Danilovgrad,

SARADNJA POLICIJE I LOKALNE SREDINE DA POSTANE DIO SVAKODNEVICE: Prilikom posete OŠ „Milosav Koljenišić“

prošetali su glavnom ulicom Danilovgrada do Spomenika, đe su se fotografisali sa gradonačelnikom Branislavom

Đuranovićem i njegovim saradnicima.

Policijska akademija bila je u gostima i u Osnovnoj

SUSRET UČENIKA I POLICAJACA U OŠ „DR DRAGIŠA IVANOVIĆ“

Predstavnici Uprave policije su povodom Dana Uprave policije posetili Osnovnu školu „Dr Dragiša Ivanović“ u Podgorici i prvacima održali čas o bezbjednosti u saobraćaju. Tom prilikom je Darko Đukić, komandir za javni red i mir i bezbjednost u saobraćaju, na interesantan način deci prikazao kako se treba ponašati u saobraćaju.

„Prezentacijom i demonstracijom važnih instrukcija, upoznavanjem dece sa važnim saobraćajnim obilježjima, pomagalima, signalima i znacima na prvom školskom času učenici su učestvovali u diskusiji, odgovarali i sami postavljali pitanja. Na drugom času su policajci pokazali učenicima vozila kojima raspolaže policija i koja su uključena u stalno praćenje bezbjednosti u saobraćaju, a učenici su imali priliku da šednu na motocikl, uključujući signal upozorenja i rotaciona svijetla. Na sveopšte zadovoljstvo, svi su jednoglasno izjavili da žele da postanu policajci“, kazala je pomoćnica direktora Škole Ljiljana Ražnatović.

Matica crnogorska odabrala najbolje radove na temu „Crnogorski identitet pred evropskim izazovima“

PRVA NAGRADA ZA PREDRAGA ZANOVIĆA

Drugu nagradu osvojila je dr Čarna Brković, a treću Đuro Radosavović. Nagrađeni radovi biće objavljeni u časopisu Matica, a organizator najavljuje da će i iduće godine raspisati konkurs na neku od gorućih tema crnogorske stvarnosti

DATI ODGOVORE NA BROJNA PITANJA: Logo Matice crnogorske

Prvu nagradu na konkursu Matice crnogorske na temu „Crnogorski identitet pred evropskim izazovima“ dobio je Predrag Zanović, doktorand u oblasti političke filozofije. Drugu nagradu osvojila je socijalna antropološkinja dr Čarna Brković, a treću književnik, prevodilac i kolumnista Đuro Radosavović. Nagrada sadrži plaketu i novčani iznos: prva nagrada 800 eura, druga 600 eura i treća 400 eura, a pravo učešća na konkursu imali su svi crnogorski građani do 30 godina starosti.

Kako je rečeno u saopštenju Matice crnogorske, osnovna namjera konkursa bila je da se, između ostalih, dobiju odgovori i na sljedeća pitanja: „Kako je u sklopu epohalnog konstituisanja evropske demokratske republike kao političke zajednice sui generis moguće promišljeno graditi projekat crnogorskog evropske ili evropskog crnogorstva? Kako u stvaralačkoj komple-

mentarnosti tih komponenti uspješno izbjeći pogubne krajnosti nacionalnog ekskluzivizma i evrocentričke nadnacionalne nivelacije? Jesmo li dorasli istorijskom izazovu projektnoga dvojnog identiteta koji se ogleda u tome da budemo autentični evropejci/građani Evrope upravo kao samosvjesni baštini crnogorskoga nacionalnoga i kulturnoga identiteta?“

O nagradama je odlučivao žiri u sastavu: prof. dr Dragutin Lalović (predsjednik), Marko Špadijer i Dragan Radulović. Nagrađeni radovi biće objavljeni u časopisu Matica, a organizator najavljuje da će i iduće godine raspisati konkurs na neku od gorućih tema crnogorske stvarnosti.

N. N.

Na Cetinju u organizaciji Matice crnogorske održan naučni skup „Crna Gora i crnogorsko pitanje u Prvom svjetskom ratu 1914–1918. godine: događaji i posljedice“

IZGUBLJENI DRŽAVA, VOJSKA, DINASTIJA I CRKVA

„Osnovna namjera Matice crnogorske je da organizovanjem ovog skupa naučnom utemeljenošću doprinesemo modernom shvatanju prošlosti i suprotstavimo se banalnim estradizacijama tema Prvog svjetskog rata koje su prisutne u javnosti“, poručio predsjednik Matice Dragan Radulović

U organizaciji Matice crnogorske i Ministarstva kulture na Cetinju je održan naučni skup „Crna Gora i crnogorsko pitanje u Prvom svjetskom ratu 1914–1918. godine: događaji i posljedice“, koji je okupio referentne domaće i strane naučnike i čiji su radovi dali adekvatna objašnjenja položaja crnogorskog naroda u tom periodu.

„Razumijevanje Prvog svjetskog rata nije samo tema historičara, već goruče pitanje naše savremene evropske sudbine, koju dodatno aktuelizuju evropske integracije u šeni ozbiljne krize neoliberalnog projekta. Osnovna namjera Matice crnogorske je da organizovanjem ovog skupa naučnom utemeljenošću doprinesemo modernom shvatanju prošlosti i suprotstavimo se banalnim estradizacijama tema Prvog svjetskog rata koje su prisutne u javnosti. Strana nam je slavljenička euforija obožavanja Prvog svjetskog rata koji se koristi za opravdanje docnijih imperijalističkih poduhvata, pa i onih krajem prošlog vijeka na ovim prostorima. Neprihvatljivo nam je imenovanje države ili pojedinca koji će jedini ponijeti stigmatu odgovornosti za izbijanje rata. Naučna istoriografija je veoma precizna

u svom razumijevanju: Prvi svjetski rat je proizvod duboke militarizacije evropskih država uzrokovane njihovim geopolitičkim interesima. To je bio rat za koji su u Evropi mnogi odavno bili spremni, i priželjkivali ga, ali među njima sigurno nije bila Crna Gora“, kazao je predsjednik Matice crnogorske Dragan Radulović.

„Poštujući svoje obaveze prema saveznicima Crna Gora je ušla u Prvi svjetski rat, ali iz njega nije izašla. Crna Gora je dva puta poražena u nje: prvi put je kapitulirala pred moćnim protivnikom, a drugi put kada je politički i moralno izdana od strane saveznika na čijoj se strani borila. Crna Gora je u ovom ratu izgubila sve: svoju državu, vojsku, dinastiju i crkvu. O dubini sloma možda najbolje svjedoči činjenica da su građani Crne Gore tek na referendumu 2006. godine obnovili punu suverenost svoje države pod njenim imenom, i ponovo je upisali u zajednicu postojećih država“, rekao je, uz ostalo, Radulović.

Nova Crna Gora

Govoreći o karakteristikama crnogorskog društva u vrijeme kada Crna Gora ulazi u Prvi svjetski rat, prof. dr Živko Andrijašević dodaje da

NAUČNICI DALI ADEKVATNA OBJAŠNENJA POLOŽAJA CRNOGORSKOG NARODA U TOM PERIODU: Sa skupa

je to jedna od tema kojom se ovdašnja istoriografija nije puno bavila. On je u svom radu ukazao na nekoliko karakteristika crnogorskog društva 1914. godine u granicama crnogorske države.

„Za Crnu Goru 1914. godine isto kao i za onu nakon 1878. i Berlinskog kongresa može se reći da je nova Cr-

na Gora. Ne samo zbog različite brojke koje označavaju fizičke promjene do kojih je došlo, već nova Crna Gora zbog suštine i novog karaktera društva koje je stvoreno nakon Balkanskih ratova“, ukazao je on.

O radu Austrougarske vlasti na uređenju društvenog života Crne Gore od

1916. do 1918. godine govorio je istoričar Dragutin Papović navodeći da je u tom periodu Austrougarska, pod pretpostavkom da će dobiti rat, željela da Crna Gora ostane nezavisna država pod njenom dominacijom i zato je crnogorsko društvo prilagođavala svojim standardima.

Radovi za zbornik

Radove sa ovog skupa, koji će biti objavljeni u zborniku priložili su i: Đorđije Borozan (Istoriografske kontroverze o početku i ishodu Prvog svjetskog rata i Crne Gore u njima), Nikola Samardžić (Italija i Crna Gora 1914–1915), Ivan Tepavčević (Pogranični odnosi između Crne Gore i Austrougarske 1914. godine), Slavko Burzanović (Saveznici i problem snabdijevanja Crne Gore u Prvom svjetskom ratu), Tamara Scheer (Habzburška okupaciona politika prema crnogorskim Albancima, Muslimanima i Turcima tokom Prvog svjetskog rata), Radoslav Raspopović (O nekim aspektima rada zvaničnih predstavnika kralja Nikole i Andrije Radovića na Konferenciji mira u Parizu), František Šístek (G. Masaryk, crnogorsko pitanje i Prvi svjetski rat), Ivana Jelić (Crna Gora i pravo naroda na samoopredjeljenje nakon Prvog svjetskog rata), Željko Karaula (Samozvani grof i dubrovački „Srbin-katolik“ Luj Vojnović – austrijski konfident na dvoru kralja Nikole I Petrovića), Adnan Čirgić (Proučavanje crnogorskih govora do Prvog svjetskog rata), Marko Kadić i Božidar Kasalića (Operacije crnogorske vojske 1914–1916. godine).

O. Đ.

U OŠ „Blažo Jokov Orlandić“ u Baru okruglim stolom o radu i položaju prosvjetnih radnika obilježen 5. oktobar Svjetski dan nastavnika

KAKO ODGOVORITI SVE VEĆEM BROJU IZAZOVA

Na skupu je bilo riječi o nasilju unutar škole kao jednom od izazova savremenog života, te ulozi učitelja kada su đeci dostupni mnogi izvori znanja. Razgovarano je o obrazovanju učitelja i nastavnika početnika, kao i upotrebi računara u nastavi

Povodom Svjetskog dana nastavnika u OŠ „Blažo Jokov Orlandić“ u Baru organizovana je panel diskusija na temu „Učitelj – izazovi savremenog života i škola“. Učesnike su pozdravili pedagogica škole Tatjana Vujović, koja je bila moderatorka ovog skupa, a uvodna izlaganja imale su psihologica Radmila Bajković i učiteljice Ljiljana Barjaktarović, Vesna Jovović i Vanja Laketić.

Radmila Bajković govorila je o nasilju unutar škole kao jednom od izazova savremenog života za obrazovnu ustanovu. Ona je istakla da je sintagma „školsko nasilje“ ili „nasilje u školama“ prisutna u svijetu i kod nas u posljednjih 20-tak godina. Da li smo uveli neki novi diskurs u školski život ili je ova pojava i ranije postojala, ali smo je manje primjećivali, zanemarivali ili prosto nije bila tako definisana? Koliko je škola odgovorna za pojavu koja ne počinje i ne završava se uvijek samo u školi? Koji su sve činioci koji utiču na pojavu vršnjačkog nasilja? Da li medijska pažnja, koju dobijaju ekstremni slučajevi nasilnog ponašanja u školi doprinosi rješavanju ovog problema?, neka su od pitanja na koja što prije treba naći odgovore u cilju njihovog hitnijeg rješavanja“, naglasila je Bajković.

„Da ova pojava nije samo naša, nego i globalna o kojoj je raspravljao i UNESCO“, smatra i učiteljica Ljiljana Barjaktarović. Ona je svoje izlaganje započe-

SPRIJEČITI NASILJE U ŠKOLAMA: Sa okruglog stola

la pitanjima Stivena Volk: „Koja je uloga učitelja/nastavnika, kada su đeci u svako doba, bilo de, dostupni mnogi izvori znanja? Koji je smisao škole ako se ona bavi sadržajima koji se mogu pronaći van njenog sistema?“. Obrazovanje je, prema tvrdnji Barjaktarovičke, po svemu sudeći već dugo godina u krizi, jer prosto ne može da prati tehnološki napredak i daleko kaska za njim.

Koliko su mladi učitelji osposobljeni za rad sa petogodišnjacima?

Posebna pažnja na ovom okruglom stolu posvećena je i raspravi o obrazovanju učitelja i nastavnika početnika. Tu temu je otvorila mlada učiteljica Va-

nja Laketić. Ona se osvrnula na pitanje koliko su zapravo mladi učitelji osposobljeni za rad sa petogodišnjacima, odnosno šestogodišnjacima. Laketićka je kazala da je tokom pripravnčkog rada veoma mnogo naučila od svog mentora, ali istovremeno smatra da je mje-

sec dana provedenih u učionici sa đacima premalo da bi se budući nastavnik pripremio na pravi način za rad sa decom.

Učiteljica Vesna Jovović govorila je o upotrebi računara u nastavi uz osvrt na aktuelnu priču o uvođenju tablet računara već od pr-

vog razreda osnovne škole. Upotreba računara omogućuje maksimalnu individualizaciju nastavnog rada. Nastava nije dosadna. Učenici mogu da budu veoma aktivni, a samim tim imaju i bolju motivaciju za rad. Razvija se njihova samostalnost. Računar obavlja rutinske poslove, pa ostaje više vremena za kreativni rad. Ipak, smatram da je nastavnik nezamjenjiv, ne samo za nastavu i vannastavne aktivnosti, već i za saradnju škole i društvene sredine, porodice i škole. Prema tome, računar nije zamjena za nastavnika, već alat za poboljšanje nastave“, naglasila je Jovović.

Investiranje u nastavnike je investiranje u budućnost

Okrugli sto završen je čitanjem svečane izjave koju nastavnici daju pilikom stupanja na posao:

„Izvršiću obavezu svjesno i ponosno. Moji učenici biće ne samo učenici, nego i deca, i neću nikad zabo-

raviti da za njihovu subinu i sam snosim dio odgovornosti. Sačuvaću svim mogućim raspoloživim sredstvima čast nastavničkog poziva. Moje kolege biće uvijek moji prijatelji. U saradnji s njima, nastajuće stalno da usavršavam puteve kojima škola ide u smislu djelotvornog priznavanja svima prava na vaspitanje i socijalnu pravednost u obrazovanju. Ovo svečano obećanje dajem potpuno slobodno i časno“.

Ovu svečanu izjavu za sve prosvjetne radnike u svijetu prema zamisli UNESCO-a, napisao je Robert Drotrens 1966. godine.

Inače, UNESCO je proglasio 5. oktobar Svjetskim danom nastavnika 1994. godine. Tome je prethodilo donošenje preporuke o statusu učitelja, koja je usvojena 5. oktobra 1966. godine u Parizu na Generalnoj konferenciji UNESCO-a. Od tada se Svjetski dan učitelja obilježava 5. oktobra svake godine u preko stotinu zemalja svijeta. Ove godine, dan posvećen učiteljima i nastavnicima, obilježen je pod motom: „Investiranje u nastavnike je investiranje u budućnost“. Prema UNESCO-u ovaj datum pruža priliku za više od 60 miliona nastavnika u svijetu, od toga je 29 miliona u osnovnim školama, da ukažu na značaj ove profesije, a za institucije da pokažu da je rad nastavnika prepoznat kao jedan od najvažnijih za ukupan razvoj društva i da se cijeni.

Dubravka Janković

NAJBOLJI STATUS NASTAVNICI UŽIVAJU U KINI, GRČKOJ, TURSKOJ

Moderatorica Tanja Vujović predstavila je rezultate istraživanja „Workly Games“ organizacije, sprovedenog u 21 zemlji 2013. godine s ciljem da se odredi indeks statusa nastavnika.

Rezultati ukazuju da najbolji status nastavnici uživaju u Kini, Grčkoj, Turskoj, Južnoj Koreji i Novom Zelandu, a najniži u Izraelu, Brazilu, Češkoj, Italiji i Japanu. Veoma interesantna diskusija se razvila i oko pitanja koja su korišćena prilikom određivanja ovog indeksa, poput: „Kako su učitelji poštovani u odnosu na svoju profesiju?“, „Da li bi roditelji ohrabрили decu da budu profesori?“, „Da li se zapaža poštovanje dece prema njihovim profesorima?“...

Ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja prof. dr Petar Ivanović razgovarao sa studentima FEDES-a o benefitima članstva u NATO

POVEZIVANJE NAUKE I PROIZVODNJE HRANE

Ministar Ivanović je ocijenio da troškovi članstva Crne Gore u NATO, s obzirom na veličinu zemlje, ne mogu biti veliki u odnosu na benefite. On je ukazao na prednosti projekta kodifikacije proizvoda za sistem NATO u kojem se već nalazi 55 proizvoda iz Crne Gore

Međusobnu povezanost poljoprivrede i NATO saveza, iako na prvi pogled manje razumljivu, pojasnio je studentima Fakulteta za državne i evropske studije (FEDES) u Podgorici ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja prof. dr Petar Ivanović.

U okviru javnog dijaloga na temu „Snagom činjenica i argumenata do stava o članstvu u NATO“, ministar Ivanović je naveo nekoliko važnih projekata u kojima pod okriljem NATO saveza može da se unaprijedi oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja. Riječ je o deminiranju i čišćenju zemljišta od zagađenja koja dugoročno kontaminiraju zemljište, uključivanju poljoprivrede u program „Nauka za mir“, izradi seizmičkih mapa i izgradnji

centra za simulaciju prirodnih nepogoda. Govoreći o uključivanju poljoprivrede u naučna istraživanja, ministar je posebno istakao benefite po unapređenje sistema bezbjednosti hrane.

„Pitanje bezbjednosti hrane je oblast koja itekako interesuje i NATO. Vjerujem da su neki od vas posljednjih dana čitali tekstove koji ukazuju da se razvija jedna posebna vrsta kriminala u svijetu koja je u vezi sa hranom, a zbog koje postoji zabrinutost vlada i zdravstvenih institucija. Nismo imuni na bolesti koje se pojavljuju, nisu perfektni sistemi zaštite i upravo zbog tog razloga ne možemo doći do boljih otkrića ako ne uključimo nauku. Nas interesuje da povežemo nauku sa proizvod-

njom hrane“, rekao je ministar Ivanović, podsećajući na situaciju sa pojavom afatoksina u mlijeku.

On je ocijenio da članstvo u NATO, prema iskustvu prethodno učlanjenih zemalja, donosi ekonomski boljitak, prije svega kroz priliv stranih direktnih investicija.

„Za investiranje je bitna bezbjednost, ne samo finansijska sigurnost. Proučavajući situaciju u zemljama koje su se nedavno pridružile NATO, vidi se povezanost sa visinom stranih direktnih investicija. Nema ni jedne zemlje koja nije makar duplirala iznose priliva stranih investicija tokom prvih pet godina nakon sticanja punopravnog članstva u odnosu na pet godina prije pristupanja“, rekao je ministar

NEMA EKONOMSKIH NEGATIVNIH ASPEKATA ULASKA CRNE GORE U NATO: Ministar Ivanović sa studentima

Ivanović. Podsećajući da je u Crnoj Gori u ovom momentu broj stranih investicija na godišnjem nivou oko 350 miliona eura, ministar je rekao „da bi imali rast na 700 miliona, ako bi bili među zemljama koje su najmanje valorizovale članstvo sa ekonomskog aspekta. Ako bi to uradili poput zemalja koje su to uradile na najbolji način, to znači oko 1,6 milijardi eura godišnje“.

On je ocijenio, takođe, da troškovi članstva Crne Gore u NATO, s obzirom na veličinu zemlje, ne mogu biti veliki, u odnosu na benefite i ukazao na prednosti projekta kodifikacije proizvoda za sistem NATO u kojem se već nalazi 55 proizvoda iz Crne Gore.

Odgovarajući na pitanja studenata FEDES-a, Ivanović je rekao da ništa nije crno ili bijelo, ali da kao ekono-

mista, ne može naći negativne aspekte članstva Crne Gore u NATO. „Mi smo mala zemlja i ne možemo uticati na globalne tokove. A oni neće mimoći nas bez obzira na našu želju ili namjeru“. Posebno je istakao važnost uspostavljanja standarda u procesu proizvodnje hrane i šansi za biznis u tom sektoru.

O. Đ.

Crnogorski iseljenici u Hrvatskoj tradicionalno proslavili Lučindan

ZNAČAJAN PRAZNIK CRNOGORSKOG NARODA

Ovogodišnje lučindanske svečanosti posvećene su važnim jubilejima: 180 godina od proglašenja Petra I Petrovića Njegoša za sveca i stotoj godišnjici početka Prvog svjetskog rata u kojem je Crna Gora imala ulogu vrijednu poštovanja i stalnog podsećanja

12

Prosvjetni rad

NOV. 2014. BROJ 29

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb organizovali su 16. Lučindanske susrete povodom Lučindana, značajnog praznika crnogorskog naroda. Ovaj dan obilježava se u spomen na Svetog Petra Cetinjskog, vladike, pisca poslanica, utemeljivača moderne crnogorske države.

Ovogodišnje lučindanske svečanosti posvećene su važnim jubilejima: 180 godina od proglašenja Petra I Petrovića Njegoša za sveca i stotoj godišnjici početka Prvog svjetskog rata u kojem je Crna Gora imala ulogu vrijednu po-

štovanja i stalnog podsećanja.

U skladu sa osmogodišnjom praksom i ove godine predstavljen je jedan grad-gost. Uzimajući o obzir značaj spomenutih jubileja, organizatori su se ovog puta opredijelili za Prijestonicu Cetinje. Gosti su na poziv odgovorili nastupom KUD-a „Njegoš“ i Kamernog dua Muzičke akademije, a u delegaciji su bili gradonačelnik Aleksandar Bogdanović i predstavnici Prijestonice i tamošnje turističke organizacije. Njihov veliki trud dobio je svoju potvrdu na kraju svečanosti u vidu dugotrajnog aplauza, ovacija i čestitanja više od 800 prisut-

nih u Kino dvorani Studentskog centra u Zagrebu.

Među zvanicama su, između ostalih, bili: ambasador Crne Gore u Hrvatskoj Igor Građević, potpredsjednik Gradske skupštine Grada Zagreba Davor Bernardić, pomoćnica direktora Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske Bahrija Sejfić, direktor Uprave za dijasporu Vlade Crne Gore Predrag Mitrović, član Upravnog odbora Matice crnogorske Ivan Jovović, te mnogobrojni predstavnici crnogorskih iseljeničkih udruženja i nacionalnih manjina Grada Zagreba i Zagrebačke županije.

N. N.

PRIJESTONICA CETINJE OVOGODIŠNJI GRAD-GOST: Nastup KUD-a „Njegoš“

Knjiga dr Svetozara Savića „111 vina iz crnogorskih porodičnih vinarija“ osvojila međunarodnu nagradu

SLIKA CRNOGORSKOG VINOGRADARSTVA I VINARSTVA

U prvom dijelu knjige su informacije o svjetskom vinarstvu od starog do modernog doba, podaci o proizvodnji i potrošnji vina u svijetu, uticaju vina na zdravlje, umijeću degustacije vina i harmoniji jela i vina. U drugom dijelu je popis postojećih sorti loze, kategorizacija regiona i subregiona i karakteristike pojedinih proizvođača

Međunarodna organizacija za vinovu lozu i vino (OIV) dodijelila je međunarodnu nagradu (Juré de Prix) u kategoriji „Vino i vinogorja“ knjizi „111 vina iz crnogorskih porodičnih vinarija“ autora dr Svetozara Savića. OIV je međunarodna i međuvladina organizacija, koja postoji od 1924. godine i ima 45 članica država sa pet kontinenata. Glavna kancelarija ove organizacije, čiji je član i Crna Gora, je u Parizu. Nagrađenu knjigu izdala je Matica crnogorska 2013. godine na crnogorskom i engleskom jeziku

Nagrada je uručena u Parizu u kancelariji OIV-a u prisustvu predstavnika diplomatskog kora, eksperata te organizacije, univerzitetskih profesora, predstavnika izdavačkih kuća i novinara.

Ambasador Slovačke u Crnoj Gori František Lipka istakao je važnost internacionalne prepoznatljivo-

Generalni sekretar OIV-a Jean Marie Aurand, ambasadorica Crne Gore u Parizu Irena Radović, ambasador Slovačke u Crnoj Gori František Lipka i dr Svetozar Savić

sti ove nagrade koja privlači veliki broj kandidata iz država članica i onih koje nije su članice. Ove godine za

to priznanje kandidovano je više od 50 knjiga. Za nagrađenu knjigu bile su neophodne tri pozitivne re-

senzije međunarodnih eksperata.

Generalni sekretar OIV-a mr Žan Mari Oran (Jean Ma-

rie Aurand) naglasio je da je ova nagrada u oblasti vina isto što i Nobelova u oblasti književnosti.

Zahvaljujući na nagradi, dr Svetozar Savić je rekao da u Francuskoj vrlo dobro znaju da su vinova loza i vino vektori civilizacije.

„Pored očuvanja i unapređenja tradicije, pred OIV-om i nama stoje veliki izazovi, a jedan od najtežih je kako stari napitak na pravi način smjestiti u današnje trendove proistekle iz digitalne kulture. Drago mi je da OIV održava dobre kontakte s malim vinogradarskim zemljama, kakva je i moja Crna Gora, u kojoj postoje lokalne sorte odličnog kvaliteta, kao i one još neistražene u divljoj populaciji“, poručio je Savić.

Laureat je, inače, autor više knjiga iz oblasti ampelografije i enologije. Njegova najnovija knjiga „111 vina iz crnogorskih porodičnih vinarija“ namijenjena je

široj publici, donosi kompletnu sliku crnogorskog vinogradarstva i vinarstva sa posebnim osvrtom na sve porodične proizvođače vina, koji osvajaju sve značajnije mjesto na tržištu. U prvom dijelu knjige su informacije o svjetskom vinarstvu od starog do modernog doba, uključujući podatke o proizvodnji i potrošnji vina u svijetu, uticaju vina na zdravlje, umijeću degustacije vina i harmoniji jela i vina.

U drugom dijelu knjige je popis postojećih sorti loze, podaci o kategorizaciji regiona i subregiona i karakteristikama pojedinih proizvođača. Tekstove prati mnogo slika, fotografija, crteža i karata. Riječ je o prvoj knjizi ovog tipa u Crnoj Gori, koju je izdala Matica crnogorska dvojezično – na crnogorskom i engleskom jeziku.

O. Đ.

Dnevna novina „Pobjeda“ obilježila 70 godina rada
**POUZDAN HRONICAR, AKTER I SVJEDOK
 NOVIJE CRNOGORSKE ISTORIJE**

„POBJEDA“ JE RASADNIK KADROVA KOJI SU PREUZIMALI I NAJODGOVORNIJE DRUŠTVENE I DRŽAVNE DUŽNOSTI: Sa svečanosti na Cetinju

Povodom sedamdesetog rođendana najstarijeg crnogorskog dnevnog lista „Pobjeda“ na Cetinju je priređena svečanost na kojoj su dodijeljene nagrade za životno djelo novinara Jovanu Stamatoviću i grafičaru Jovanu Markušu.

Proglašeni su i laureati „Pobjediniog“ konkursa za prvi neobjavljeni crnogorski roman. Prva nagrada pripala je Zoranu Koprivici iz Nikšića za roman „Pismo Kemala Abrahama“, drugu nagradu dobila je Snežana Petričević iz Podgorice za roman „Planine“, dok treća nagrada, prema odluci Žirija, nije dodijeljena.

„Pobjeda“ je jubilej dočekala u stečaju, tako da je

i svečanost na Fakultetu za Crnogorski jezik i književnost bila skromna, kako i dolikuje situaciji u kojoj se trenutno nalazi, a ona je, kako je naglašeno, teža od svega kroz šta je taj list prošao od osnivanja 1944. godine.

U čestitki zaposlenima, pročitanoj na svečanosti, premijer Milo Đukanović izrazio je nadu da će narednu godišnjicu „Pobjeda“ dočekati u boljim okolnostima.

Prema njegovim riječima, „Pobjeda“ je pouzdani hroničar, akter i svjedok novije crnogorske istorije u svim državnim aranžmanima i društvenim previranjima, od obnove državnosti na referendumu prije osam godina, do sada.

„Bila je uvijek novinarska radionica, rasadnik kadrova koji su preuzimali i najodgovornije društvene i državne dužnosti u Crnoj Gori i u jugoslovenskoj federaciji. Ona je informativno i kulturno ogledalo savremenog crnogorskog društva sa svim njegovim vrlinama i manama, u svim razvojnim fazama, pravi izraz naših klonuća i uspjeha“, naveo je, uz ostalo premijer Đukanović.

Prisutnima su se obratili i odgovorna urednica „Pobjede“ Vesna Šofranac i umjetnički direktor „Pobjediniog“ konkursa za najbolji neobjavljeni crnogorski roman dr Vladimir Vojinović.

O. Đ.

Uručene nagrade „Dialogos“ koje dodjeljuje međunarodni naučni časopis „Medijski dijalozi“ za najbolje knjige u oblasti teorije i kulture medija objavljene u prethodnoj godini

**LAUREATI SANDRA BAŠIĆ
 HRVATIN, VEDADA BARAKOVIĆ
 I MIRZA MAHMUTOVIĆ**

Riječ je o prvoj nagradi ove vrste u jugoistočnoj Evropi čija je svrha unapređenje, podrška i razvoj teorije medija, medijske kulture i medijske pismenosti

NAGRADU USTANOVIO MEĐUNARODNI NAUČNI ČASOPIS „MEDIJSKI DIJALOZI“: Sa svečanosti uručjenja

Međunarodne nagrade „Dialogos“ za najbolje knjige u oblasti teorije i kulture medija objavljene u prethodnoj godini uručene su na svečanosti priređenoj u Crnogorskom narodnom pozorištu prof. dr Sandri Bašić Hrvatini iz Slovenije za knjigu „Moć bez odgovornosti“, prof. dr Vedadi Baraković i dr Mirzi Mahmutoviću iz Bosne i Hercegovine za knjigu „Osnovi radijskog novinarstva“. Nagrade se sastoje od plakete i novčanog dijela, a o njima je odlučivao žiri u sastavu: prof.

dr Divna Vuksanović (Univerzitet u Beogradu), prof. dr Nada Zgrabljic Rotar (Sveučilište u Zagrebu) i Janko Nikolovski (teoričar medija iz Skoplja).

Prisutnima su se obratili glavni i odgovorni urednik časopisa „Medijski dijalozi“ doc. dr Mimo Drašković, direktor Dialogosa mr Željko Rutović i predsjednica žirija prof. dr Nada Zgrabljic Rotar, koji su ukazali na značaj ovog vida promovisanja medijske oblasti.

„Regionalnu nagradu ‘Dialogos’, a u kontekstu anali-

ze komparativnih iskustava i iskušenja najšire tranzicije u prihvatanju tekovina evropske vrednosne medijske kulture vidimo, gradimo i mislimo kao obrazovno-edukativni alat u koji građani treba da imaju povjerenja, gradeći partnerstvo koji putem javnog interesa provocira i stimulira participativno-korektivnu ulogu građana a ne potrošača. U toj misiji svi resursi, prakse, akademske vokacije i intelektualci prvopozvani su djelatnici koji će na metodu naučnog istraživanja tumačiti medijsku stvarnost, fenomene i procese, po uzusima održivih škola, što će biti moćna protivteža kako svim umreženim medijskim interesima, tako i crnobijelim tehnikama mitoloških animoziteta pretpolitičke kulture“, kazao je Rutović.

Riječ je o prvoj nagradi ove vrste u jugoistočnoj Evropi čija je svrha unapređenje, podrška i razvoj teorije medija, medijske kulture i medijske pismenosti. Nagradu je ustanovio međunarodni naučni časopis „Medijski dijalozi“ koji se objavljuje u Crnoj Gori. Svečanost je održana pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i Ministarstva nauke Crne Gore.

N. N.

U organizaciji Centra za stručno obrazovanje održani Dani obrazovanja odraslih

**NOVA ZNANJA
 ZA EKONOMIJU BUDUĆNOSTI**

Centar za stručno obrazovanje (CSO), uz podršku Ministarstva prosvjete, organizovao je tradicionalnu manifestaciju „Dani obrazovanja i učenja odraslih“ od 15. do 30. oktobra pod sloganom „Cjeloživotno učenje – sredstvo za mobilnost i konkurentnost u procesu evropskih integracija“. Cilj manifestacije je promovisanje koncepta cjeloživotnog obrazovanja i uključivanje što većeg broja institucija, organizacija i građana u aktivnosti manifestacije.

Cazim Fetahović, savjetnik u Ministarstvu prosvjete, naglasio je da je osnovna uloga ove manifestacije afirmacija učenja, tj. stvaranja

društva zasnovanog na znanju.

„Znanje i vještine sa kojima izlazimo iz formalnog sistema obrazovanja nisu više dovoljna da zadovolje potrebe ekonomije 21. vijeka, već su to nove tehnologije, znanje jezika, nova znanja i vještine i nešto što nas svaki dan tjera da se dodatno obrazujemo, da pohađamo različite programe obuke i obrazovanja“, ukazao je Fetahović. On je dodao da u Crnoj Gori ima oko 80 licenciranih organizatora obrazovanja odraslih, a u postupku licenciranja je još nekoliko ustanova.

U okviru manifestacije održane u Podgorici, Bi-

jelom Polju i Danilovgradu predstavljene su aktivnosti Resursnog centra za sluh i govor „Dr Peruta Ivanović“ i Pomorske škole iz Kotora, Policijske akademije iz Danilovgrada, Centra za strane jezike „Duble L“, Akademije „Zoran“ i „Alfa Ton Lekić“. Održana su dva sajma nevladinih organizacija i institucija koje u svojoj ponudi imaju programe obrazovanja, predstavljena je Strategija obrazovanja odraslih i održano nekoliko okruglih stolova, predavanja i radionica. Takođe su uručeni sertifikati polaznicima programa andragogskog osposobljavanja.

O. Đ.

Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore
POSAO ZA 373 NEZAPOSLENA

Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore donio je odluku o finansiranju tri državna javna rada kroz koje će posao dobiti 373 osobe sa evidencije nezaposlenih.

Iz sredstava Zavoda za javni rad „Asistenti u nastavi“ odobreno je 188.894 eura za uključivanje 210 nezaposlenih. U program „Njega starih lica“ biće angažovane 42 osobe, za šta je Zavod namijenio

42.116 eura. Narednih četiri do šest mjeseci 121 nezaposleni, većinom pedagoške struke, biće uključen u javni rad „Personalni asistenti“. Za tu namjenu Zavod je obezbijedio 95.536 eura.

O. Đ.

Maturanti beranskih srednjih škola posetili Podgoricu u sklopu Info dana

**ŠIRENJE ZNANJA
 O EVROATLANTSKIM INTEGRACIJAMA**

Sa načinom rada i funkcionisanja Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija učenike upoznao generalni sekretar Predrag Stamatović, o značaju procesa evropske integracije za mlade i toku pregovora sa EU govorio je državni sekretar za evropske integracije i glavni pregovarač Aleksandar Andrija Pejović, dok je o aktivnostima koje Vlada sprovodi na polju evroatlantskih integracija govorila Dragana Radulović, generalna direktorka za NATO i politiku bezbjednosti u MVPEI.

Učenici ispred zgrade MVPEI

Učenici završnih razreda srednjih škola iz Berana boravili su u Podgorici u okviru Info dana koji je organizovao Komunikacioni tim Savjeta za članstvo u NATO. Maturanti su prvo posetili Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, gdje su se upoznali sa načinom funkcionisanja ministarstva, te informisali o toku pregovaračkog procesa sa Evropskom unijom i aktivnostima u pogledu integracija Crne Gore u NATO.

Sa načinom rada i funkcionisanja Ministarstva učenici je upoznao generalni sekretar Predrag Stamatović, o značaju procesa evropske integracije za mlade i toku pregovora sa EU govorio je državni sekretar za evropske integracije i glavni pregova-

rač Aleksandar Andrija Pejović, dok je o aktivnostima koje Vlada sprovodi na polju evroatlantskih integracija govorila Dragana Radulović, generalna direktorka za NATO i politiku bezbjednosti u MVPEI.

Srednjoškolci iz Berana posetili su i kompaniju „13. jul-Plantaže“ koja je kodifikovala neke od svojih proizvoda po standardima NATO. U razgovoru sa Slavoljubom Markovićem iz Direkcije za standardizaciju i kodifikaciju Ministarstva odbrane, učenici su se upoznali sa procesom kodifikacije.

Boravak srednjoškolača u Podgorici završen je posetom Info centru o evroatlantskim integracijama. O radu Info centra, kao i aktivnostima u Podgorici i dru-

gim gradovima u Crnoj Gori, govorila je Biljana Jovanović iz Centra za demokratsku tranziciju, nevladine organizacije koja rukovodi ovim centrom. Sa učenicima je u Info centru razgovarao ambasador Slovenije Vladimir Gašparič.

„Info dan se organizuje u sklopu Javnog dijaloga o članstvu u NATO i u skladu sa Akcionim Strategijem informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore EU od 2014–2018. godine, u cilju pružanja informacija različitim ciljnim javnostima o evropskoj i evroatlantskoj integraciji Crne Gore“, navodi se u saopštenju MVPEI.

N. N.

Obilježeno 70 godina od smrti narodnog heroja Ivana Milutinovića NIKADA NIJE GUBIO VJERU I NADU U SVOJU CRNU GORU

– Prof. dr Ljubomir Sekulić, potpredsjednik Udruženja boraca i antifašista Crne Gore: Njegov lik i djelo nadahnjivaće i učiti buduće naraštaje kako da primjereno u svome vremenu žive i rade za dobro čovjeka

– Slobodan Simović, član predsjedništva SUBNOR-a i antifašista Crne Gore: Revolucionar sa žarom i zanosom, skroman, čestit, ljudski blizak, Ivan se držao Platonove misli „Ni u tegobama ni u strahu ne iznevjeri principe“

Savez Udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore organizovao je akademiju pod nazivom „Heroj iz prvog stroja“ povodom 70 godina od smrti narodnog heroja Ivana Milutinovića. Akademija je održana u Domu kulture u piperskom selu Drezgi. Pored toga, organizatori su položili vijence na spomen ploču ispred Milutinovićeve rodne kuće na Cerovicama, kao i na njegovu spomen bistu u parku nedaleko od zgrade Skupštine Crne Gore.

Potpredsjednik Udruženja boraca i antifašista Crne Gore prof. dr Ljubomir Seku-

lić ocijenio je da je Ivan Milutinović bio jedan od najistaknutijih jugoslovenskih komunista, ali i da je njegov put bio pun prepreka i iskušenja.

„Išao je tim putem ponosno, uzdignuta čela, neprestano izložen opasnostima. Robijao je, bolovao, prkosio, borio se – nikad ne gubeći vjeru i nadu u snagu pokreta kojem je pripadao, u svoju Crnu Goru, spreman da za nju žrtvuje i svoj život. Njegov lik i djelo nadahnjivaće i učiti buduće naraštaje kako da primjereno u svome vremenu žive i rade za dobro čovjeka“, kazao je on.

Član predsjedništva SUBNOR-a i antifašista Crne Gore Slobodan Simović naglasio je da nijedna revolucija ne ide pravolinijski, budući da je prate mnogi propusti.

„Međutim, naša socijalistička revolucija i narodno-oslobodilačka borba je pobijedila“, rekao je on. „Crnogorci su sa velikim antifašističkim kapitalom ušli u SFRJ 1945. godine. Revolucionar i državnik Ivan Milutinović bio je odličan organizator svih crnogorskih skupština u ratnom periodu. One su Crnu Goru vratile sebi. Revolucionar sa žarom i zano-

TRNOVIT ŽIVOTNI PUT: Sa palaganja vijenca na spomen bistu

som, skroman, čestit, ljudski blizak, Ivan se držao Platonove misli „Ni u tegobama ni u strahu ne iznevjeri principe.“

Predstavljen je i životopis ovog narodnog heroja,

sabran u najnovijoj knjizi Pavla Ljumovića „Ivan Milutinović Milutin u svom vremenu“, a recenziju akademika dr Radoja Pajovića pročitao je Milutin Ljumović, predsjednik

Mjesnog udruženja boraca i antifašista Pipera. Svečanost je uveličao nastup muzičke grupe „Veseliće“.

N. N.

Obilježeno 70 godina od formiranja Prve bokeljske brigade LUČA ANTIFAŠIZMA VJEČNO GORI

– Maja Čatović, gradonačelnica Kotora: Vječiti amanet Crne Gore jeste: slogu i slobodu treba čuvati, na evropskom putu treba svoju istoriju poštovati i luču antifašizma se držati

– Zuvdija Hodžić, potpredsjednik SUBNOR-a Crne Gore: Borci su pokazali šta su pravda i pravo, srce u junaka i čovjeka, sloboda i spremnost da se za nju živi, bori i gine, da se za nju sve žrtvuje a ona ni za šta

VELIKE POBJEDE SE ČUVAJU OD ZABORAVA: Detalj sa akademije

U Kotoru je održana svečana akademija povodom 70 godina od formiranja Prve bokeljske narodno-oslobodilačke udarne brigade. Organizatori proslave ovog jubileja bili su Savez udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore, kao i udruženja boraca Kotora, Tivta, Herceg Novog i Budve.

„Ratni put i velike pobjede čuvaju od zaborava borci i hroničari slobode Boke i Crne Gore i vrijeme kada obilježavamo sedam decenija pobjede nad fašizmom prilika je za izraze dubokog poštovanja za sve partizanske borce, za sve roditelje koji su iznjedrili hrabre sinove i kćeri, koji su širom nekadašnje domovine ugradili svoju mladost u našu budućnost. Zato je vječiti amanet Crne Gore: slogu i slobodu treba čuvati, na evropskom putu treba svoju istoriju poštovati i luču antifašizma se držati“, rekla je gradonačelnica Kotora Maja Čatović.

Ideje jače od oružja

Potpredsjednik SUBNOR-a Crne Gore Zuvdija Hodžić

podsetio je na čuvenu Volterovu misao „da je i onaj ko ukaže na pravi put zaslužan koliko i onaj koji je stigao na cilj“.

„Svejedno koja je brigada bila – Četvrta ili Peta crnogorska, Dalmatinska ili Lička, Sandžačka ili Sedma omladinska, Osvobodilna, Prva bokeljska udarna NOU brigada, nad kojom se vijorio barjak časti i slobode, trobojka s petokrakom ili crvena sa srpom i čekićem, svaka pojedinačno i sve zajedno, pokazale su da su od snage oružja jače ideje, pravda i pravo, srce u junaka i čovjeka, sloboda i spremnost, da se za nju živi, bori i gine da se za nju sve žrtvuje a ona nizašta“, kazao je on.

Gosti iz Dubrovnika

Sedamdesetu godišnjicu formiranja Prve bokeljske brigade obilježili su zajedno njihovi preživjeli borci i njihove porodice, predstavnici udruženja boraca i antifašista bokeljskih opština, gosti iz Dubrovnika – delegacija boraca i antifašista tog gra-

da na čelu sa Brankom Grošetom, potpredsjednikom SABA Hrvatske i predsjednikom Dubrovačko-neretvanske županije. Tu su još bili i predsjednik SUBNOR-a Crne Gore Andrija Nikolić, admiral Branko Mamula, izaslanik predsjednika Filipa Vujanovića Dražen Miličković, te brojni kulturni i javni radnici.

U programu su učestvovali Kulturni ansambl „Nikola Đurković“, solisti Milica Zdravković i Danica Nikić, a na ratni put brigade podsetili su Mišo Govedarica i Karolina Radulović, dok je šecanje na poslijeratne proslave godišnjica ove brigade, u kojoj je kao mlad učestvovao kasnije poznati dramski umjetnik Petar Tomas, govorila naša proslavljena glumica i njegova supruška Dragica Tomas. Doprinos ovoj svečanosti dali su još predstavnici boračkih organizacija – Nikola Mršulja, Dragiša Čosović, Zoran Špadijer, Pero Vlaović i mnogi drugi.

N. N.

Udruženje boraca Narodnooslobodilačkog rata i antifašista Glavnog grada obilježilo 73 godine od borbi na Jelinom dubu i Bioču

RADI NAŠIH POTOMAKA I RADI NAŠE DRŽAVE CRNE GORE

Boro Banović, predsjednik Udruženja boraca NOR-a i antifašista Podgorice: Pobjeda na Jelinom dubu značajno doprinijela formiranju novih partizanskih jedinica koje su se svakim danom povećavale i postizale uspjeh do konačnog oslobođenja

TEKOVINA SLAVNE ISTORIJE: Delegacija u poseti Jelinom dubu

Delegacija Udruženja boraca Narodnooslobodilačkog rata i antifašista Glavnog grada položila je vijence u znak počasti stradalim borcima na Jelinom dubu i na Bioču. Time je obilježeno 73 godine od bitke partizanskih bataljona i strijeljanja rodoljuba.

Predsjednik Udruženja boraca NOR-a i antifašista Podgorice Boro Banović podsetio je okupljene na herojsku borbu partizana. „Jedinice Zetskog NOP-a, po naređenju glavnog štaba NOP-a za Crnu Goru i Boku, su 18. oktobra 1941. godine na Jelinom dubu napale italijansku kolonu, koju su činila 43 kamiona ko-

je su se kretala ka ševeru Crne Gore, da je trebalo da snabdiju municijom i hranom tamošnje okupatorske jedinice. Borci iz tri bataljona: 'Jole Piletić', 'Bijeli Pavle' i 'Marko Miljanov' uništili su neprijateljsku kolonu, ubili 150 italijanskih vojnika, 65 vojnika i oficira zarobili, dok je na partizanskoj strani jedan borac poginuo i dva su ranjena“, rekao je on i dodao da je ova pobjeda dala vjetar u leđa partizanima i značajno doprinijela formiranju novih partizanskih jedinica koje su se svakim danom povećavale i postizale uspjeh do konačnog oslobođenja.

Članovi delegacije su kod spomenika na Jelinom dubu sreli Milodarku Vukanović Novosel, sestričinu narodnog heroja Radosava Popovića, koji je preminuo od rana zadobijenih u toj bici.

„Pamtićemo ovaj dan i čuvati ga radi naših potomaka i radi naše države Crne Gore, kao i svih vrijednosti koje su oni baštini- li i tekovina revolucije, da se nikad ne zaborave“, kazala je Vukanović Novosel. „Crna Gora treba to čuva, kao svoju najveću vrijednost, da je uzdiže do nebesa kao tekovinu svoje slavne istorije.“

N. N.

15

Prosvjetni rad

NOV.
2014
BROJ
29

RIJEČ RODITELJA

Za euro, koliko svakog jutra dajem sinu za doručak (učenik 8. razreda), on uglavnom kupi kiflicu i sok ili koka kolu. Nema naviku da doručak nosi od kuće. Važno mi je da voli kuvanu hranu (kupus, boranija, grašak), koja se smatra inače zdravom. Voće, doduše, ne nosi za doručak, ali ga zato uzima u toku dana. Vikendom uglavnom mijesim tijesta i hljeb sa dodatkom integralnog brašna.
(Ljiljana P.)

Za doručak, i jedan i drugi sin (4. i 7. razred) kupuju, manje-više, što i ostala деца – kiflice, kroasane, grickalice. Voće ne nose za doručak, ali u toku dana nastojim da ga jedu, najčešće su to banane, mandarine... Kupujem ražani hljeb sa sjemenkama, jer je ukusniji od ostalih vrsta. Iako, osim riže, ne vole kuvana jela, trudim se da svakog dana imaju domaću supu, odnosno čorbu u koju stavim izmiksano povrće, jer ga jedino tako hoće. Veoma često mijesim proju i kiflice sa zeljem, koje znaju da uzmu i prije nego krenu u školu.
(Zinka G.)

Radojka Leković za svoje šestoro dece, od kojih su četvero osnovci, ne može svakog jutro da odvoji po euro. Otuda im najčešće sama sprema doručak. To su, kaže, uglavnom, projice, popara, kifle. Domaće mlijeko i sir najčešće joj šalju roditelji, što umnogome olakšava situaciju. Takođe, деца često za doručak ponesu jabuku ili neko drugo voće. „Paštete i salame izbjegavam koliko mogu“, kaže Radojka, i dodaje da svakog dana mijesi hljeb, istina, ne integralni, već od običnog bijelog brašna. Kuvana hrana je uvijek na meniju, čemu je decu naučila od malena.

Roditelji Erolu Rondoviću (8. razred) i njegovom bratu (4. razred) daju za doručak svako jutro po euro. Za to oni kupe burek, sendviče, picu, kiflu... Voće ne nose, ali ga jedu u toku dana, pogotovo mandarine. On, za razliku od svog brata i većine dece, voli kuvana jela i na taj način nadomješta neadekvatni doručak.

mного bolja. Početkom devedestih prošloga vijeka imali su kuhinju, ali je, nažalost, ukinuta. Svake godine, preko tendera, izdaju dio školskog prostora za kantinu. Uglavnom su to peciva i lagana hrana, istina, sa pristupačnim cijenama. Jedan broj dece kupuje doručak u obližnjoj pekari, što nije bez rizika, jer moraju, u tom slučaju, da prelaze inače dosta prometnu ulicu. Direktor škole Blagoje Vujisić kaže da u školi vode računa o higijenskim uslovima distribucije hrane, ali da to nije dovoljno i da se za sadržaj đakčkog obroka treba mnogo više pobrinuti, tj. uvesti odgovarajuće standarde.

OŠ „Bajo Jojić“ u Andrijevici: Domaće kuhinje sve je manje

Đaci u OŠ „Bajo Jojić“ u Andrijevici, smještenoj na kraju grada i bez prodavnice u blizini, prisiljeni su, ukoliko ne ponesu obrok od kuće, da idu čak do centra. I oni, kao i njihovi vršnjaci u drugim školama, kupuju uglavnom grickalice, sendviče, kiflice. „Rijetko ko od njih za doručak nosi voće. Nažalost, i kod kuće se danas sve češće sprema brza hrana, a domaće kuhinje je sve manje“, kaže Dijana Stojanović, administrativni radnik škole.

OŠ „Milorad M. Burzan“ u Podgorici: Apeluju na Savjet roditelja da što više zainteresuju decu za zdravu hranu

U okviru OŠ „Milorad M. Burzan“ u Podgorici je kiosk pekare „Dušan“. „Brinemo o kvalitetu artikala, sve je svježije i higijenski čisto. Uglavnom su to slana i slatka peciva, sendviči, bureci, pice, jogurti, sokovi...“ kažu u školi. Svjesni da je to manjkav doručak, jer je bez voća, povrća, salate, apeluju na Savjet roditelja da što više zainteresuju decu za zdravu hranu, integralne žitarice, salate koje će zamijeniti tijesta i slatkiše. Isto tako, i preko izbornog predmeta „Zdravi stilovi života“ koji je učenicima inače interesantan, nastoje što više animirati učenike u pravcu odgovornijeg odnosa prema ishrani, a što, u suštini, znači i prema njihovom zdravlju.

OŠ „Sutjeska“ u Podgorici: U slučaju da je neko dijete bez doručka svi su solidarni, i zajedno dijele obrok sa njim

Ni u podgoričkoj OŠ „Sutjeska“ nema mnogo razlike

Užina veoma bitna za razvoj djeteta

kad je u pitanju đakči doručak. Vode računa da je hrana koja se kupuje uredno upakovana i svježja. Ali, ono što raduje jeste činjenica da učiteljice nastoje što više zainteresovati učenike, i u čemu sve više uspijevaju, da u svoj doručak uvrste i voće i povrće. Isto tako, u slučaju da je neko dijete bez doručka (ili ga je zaboravilo donijeti, ili nije moglo kupiti), svi su solidarni, i zajedno dijele obrok sa njim. Nauk koji se, kako ističu učiteljice u ovoj školi, uči od malih nogu.

Edukovati decu još od vrtića

Đaci u OŠ „Blažo J. Orlandić“ u Baru su u toliko boljoj situaciji što u okviru škole imaju namjenski prostor za kuhinju, pa nijesu prisiljeni da doručkuju po holovima škole, ili da prelaze ulicu. Ali, s druge strane, ni njihov se jelovnik ne razlikuje mnogo od onih u ostalim školama. I kod njih su pancerote, kifle, bomboni, palačinke, viršle. „Teško se privikavaju na to da za doručak treba da uzimaju više voća i povrća. Za očekivati je da bi te navike trebalo da ponesu od kuće, ali za to nema mnogo inicijativa od roditelja“, kaže direktorica Svetlana Macanović, i dodaje da je to veoma važna tema, u čiju realizaciju bi trebalo da se, uz roditelje, uključe i mnoge društvene, zdravstvene i pedagoške institucije, a da edukacija dece po tom pitanju počne još od vrtića.

„Sve dok škole ne budu imale, kao što je to u razvi-

jenim sredinama u okruženju, adekvatan prostor, svoju kuhinju, restoran, stručan kulinarski kadar, nutricioniste koji bi sastavljali jelovnik prema standardima za decu školskog uzrasta, ne možemo govoriti o nekom pomjerenju naprijed“, smatra Nebojša Kuč, direktor OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“ u Dobroti. Samo u tom slučaju mogla bi da se planira zdrava ishrana dece, za šta, za sada, kako kaže, takve mogućnosti u Crnoj Gori nema. Jer, to zahtijeva dodatna velika finansijska sredstva, a njih u sadašnjoj fazi našeg ekonomskog razvoja nije moguće obezbijediti. Kroz razgovor o ovoj temi, uvjerali smo se da stav direktora Kuča, svakako, dijele i mnogi drugi školski poslenici u Crnoj Gori.

Kroz „strategiju mogućeg“ često i ono „nemogućeg“

Šta nam, onda, u međuvremenu, preostaje? Revolucionarni koraci, za sad, nijesu mogući. Ali zato pojedinačno i zajedničkom istrajnošću istovremeno, odgovornijom svijješću i znanjem, počevši od roditelja, samih učelnika, preko škole, obrazovnih, pedagoških i zdravstvenih institucija, do državnih resornih organa – možemo stvarati klimu i uslove za zdraviji život našeg potomstva. Jer, iskustva u mnogim društvima je pokazala da se kroz „strategiju mogućeg“ često ostvarivalo i ono „nemogućeg“. Pa, zašto ne bi i u oblasti zdrave ishrane dece?

Jovanka Vukanović

Prof. dr Dragoljub Janković dekan Fakulteta za poslovne studije „Montenegro Business School“ Univerziteta „Mediterran“ najavio

OSNOVNE STUDIJE NA ENGLLESKOM JEZIKU OD IDUĆE GODINE

Cilj je da se kroz saradnju sa stranim univerzitetima poveća broj stranih studenata u Crnoj Gori, podigne obim i kvalitet mobilnosti naših studenata i profesora sa stranim univerzitetima. Takođe, povećava se mogućnost saradnje u međunarodnim projektima, čime se u suštini povećava i umreženost sa međunarodnom akademskom zajednicom

VELIKO INTERESOVANJE UNIVERZITETA ZA MEĐUNARODNE STUDIJE: Prof. dr Dragoljub Janković

U okviru Tempus projekta i u saradnji sa univerzitetima iz Mađarske, Holandije i Češke na Fakultetu za poslovne studije Univerziteta „Mediterran“ prije dvije godine formirane su magistarske studije na engleskom jeziku International MBA in Management, Finance and Agribusiness. Ovaj studij je namijenjen domaćim ali i stranim studentima, i proizlazio je iz potrebe da u Crnoj Gori jača funkcija menadžmenta i finansija, sa naglaskom u agrobiznisu. MBA je namijenjen menadžerima za poslovanje u tržišnim uslovima i u prvoj generaciji je bilo veliko interesovanje domaćih studenata, dok je u narednoj među upisanim bilo više stranaca.

„Očekujemo da se interesovanje za našim magistrskim studijama povećava, mada je naša orijentacija u radu sa manjim grupama sa naglaskom na kvalitet studiranja. Naš koncept je da se koriste mnogobrojni programi razmjene studenata sa inostranim univerzitetima u EU, ali i u drugim regionima“, kaže za „Prosvjetni rad“ dekan Fakulteta za poslovne studije MBS prof. dr Dragoljub Janković.

Prema njegovim riječima, jedno od strateških opredjeljenja Univerziteta „Mediterran“ je internacionalizacija studiranja u smislu otvaranja studijskih programa na engleskom jeziku za strane ali i domaće studente.

„Fakultet priprema i svoj trogodišnji studijski program finansije i marketing da se izvede na engleskom jeziku od naredne akademske godine. Takođe, pripremamo i jedan potpuno novi trogodišnji studijski program isključivo na engleskom jeziku pod nazivom ‘Business Administration’ za strane i domaće studente koji žele da se bave biznisom ne samo na nacionalnom, nego i na međunarodnom tržištu. Planiramo da u saradnji sa uni-

verzitetima iz Ankare i Istanbula otpočnemo sa manjom grupom studenata uz realno očekivanje da se javu studenti i iz drugih zemalja šireg regiona. Poznato je da se rad sa studentima na našem fakultetu odvija u manjim grupama čime se postiže velika efikasnost u napretku studenata tokom studija“, najavio je Janković.

Poboljšava se kvalitet studiranja

U tom cilju pripremljena unutrašnja organizacija kako bi se stvorili uslovi da se i strani studenti uključe u nastavni proces. Predstoje upoznavanja zainteresovanih studenata sa uslovima studiranja na MBS.

„Cilj ovih studija je da kroz saradnju sa stranim univerzitetima povećava broj stranih studenata kod nas, podignemo obim i kvalitet mobilnosti naših studenata i profesora sa stranim univerzitetima. Takođe, povećava se mogućnost saradnje u međunarodnim projektima, čime se u suštini povećava i naša umreženost sa međunarodnom akademskom zajednicom. Ovakvi programi su višestruko korisni. Zato je trend rasta broja studiranja stranih studenata u svijetu sada jako izražen. Na ovaj način povećava se kvalitet studiranja, unose novine i razmjena iskustava iz drugih sredina. Stvara se dobra osnova za uspostavljanje poslovnih veza svršenih studenata iz drugih zemalja sa našom zemljom. Dobar primjer je Univerzitet iz Debrecena (Mađarska) i njihova saradnja sa jednim finskim univerzitetom što je dovelo do stvaranja nekoliko kompanija koje posluju međusobno iz ovih zemalja, a koje vode bivši studenti. Interes države je osim u novim podsticajima privredne saradnje i u tome što proces integracije i status otvorene ekonomije koji danas ima Crna Gora

podrazumijeva i razvoj međunarodnih studija u Crnoj Gori. Ovim se pokazuje da raste kvalitet studiranja kod nas i da je kompatibilan sa savremenim kretanjima. U tom smislu, do sada smo imali veliko razumjevanje od strane Ministarstva prosvjete“, kaže dekan MBS-a.

Saradnja sa turskim univerzitetima

Za studente kojima je potrebna prethodna priprema iz engleskog jezika Fakultet priprema poseban program obuke, tzv. Prep school (priprema škola) koji će trajati godinu dana, da bi nakon toga strani studenti mogli da se uključe na studij na engleskom jeziku. U cilju pripreme ovih programa, najavljena je uzvratna posjeta rektora sa dva eminentna univerziteta iz Ankare, Turgut Ozal i Gazi University, radi saradnje u cilju razmjene studenata, profesora i bilateralnih projekata.

„Postoji zainteresovanost fakulteta sa Univerzitetom Mediteran za različitim oblicima saradnje. Samo jedan od ova dva univerziteta ima oko 5.000 stranih studenata iz čitavog svijeta od Amerike do Japana. Uz to u ovoj zemlji postoje studiji na ruskom, kineskom, indijskom, engleskom i njemačkom jeziku. U svakom slučaju, do sada je bila praksa jednosmjernog toka studiranja iz Crne Gore u inostranstvo, koji bi se mogao proširiti u dvosmjerni tok, tj. da i studenti iz drugih zemalja počnu dolaziti da studiraju na engleskom jeziku u Crnoj Gori. Naravno, mi se ne ograničavamo samo taj region, već imamo saradnju i sa mnogim drugim univerzitetima, posebno u Mađarskoj, Holandiji, Italiji“, naglasio je dekan MBS-a i dodao da nikada kao do sada nije bila veća konkurencija među univerzitetima, što se tiče ove vrste studija.

O. Đ.

Mališani iz privatne Predškolske ustanove „Maša” posetili Skupštinu Crne Gore

MNOGO PITANJA IZ POSLANIČKIH KLUPA

Predsjednik Parlamenta Ranko Krivokapić sa najmlađim gostima

Mališani privatne Predškolske ustanove „Maša” posetili su Skupštinu Crne Gore, u okviru svog obilježavanja nedelje posvećene Crnoj Gori. Đeca su, na način prilagođen njihovom uzrastu, upoznala rad Skupštine i poslanika, kao i zakoni koji se usvajaju, saopšteno je iz Parlamenta.

Đečjoj radoznalosti nije bilo kraja pa su, dok su še-

deli u poslaničkim klupama, postavljali brojna pitanja zaposlenim u Skupštini, poput „Ko sedi za velikim stolom? Čemu služe ekrani, mikrofoni i kartice u poslaničkim klupama”...

Mališani su predšedniku Skupštine Crne Gore Ranku Krivokapiću otpjevali crnogorsku himnu „Oj, svijetla majska zoro”, a zatim mu postavljali pitanja nesvakidašnja za njihov uzrast. U znak

zahvalnosti za prijem, gosti su Krivokapiću poklonili crnogorsku kapu koju su sami izradili.

Nekoliko mališana je na mjestu predviđenom za davanje izjava u glavnom holu odgovaralo na pitanja: „Šta je Skupština? Ko je poslanik? Šta je zakon?”. Tokom posete izrađen je i video prilog o tom događaju.

O. Đ.

Učenci OŠ „Maksim Gorki” iz Podgorice pokrenuli humanitarnu akciju povodom Međunarodnog dana borbe protiv siromaštva UPOZNAVANJE SA ZNAČAJEM HUMANOSTI I SOLIDARNOSTI

Prikupljene stvari, u ime svih razreda, đaci odjeljenja III-2 uručili su Crvenom krstu Crne Gore. Tom prilikom bliže su upoznali rad i važnost postojanja ove organizacije

ZAŠTO JE DOBRO BITI VOLONTER: U poseti Crvenom krstu

Učenci odjeljenja III-2 Osnovne škole „Maksim Gorki” iz Podgorice pokrenuli su povodom Međunarodnog dana borbe protiv siromaštva humanitarnu akciju pod nazivom „Pomažemo i mi”.

Akcija se sastojala u prikupljanju odjeće, obuće, knjiga, školskog pribora i igraćaka za decu. Učenci su na ovu ideju došli tokom časa prirode i društva, kada su

učili o solidarnosti i humanitarnim organizacijama. Prvo su svojim vršnjacima dijelili flajere za učešće u akciji, koje su sami pravili na času likovne kulture. Akcija je trajala nekoliko dana, a u njoj su učestvovali učenci drugog i trećeg razreda ove škole.

Prikupljene stvari, u ime svih razreda, đaci odjeljenja III-2 uručili su Crvenom krstu Crne Gore. Tom prilikom su se bliže upoznali sa radom

i važnošću postojanja ove organizacije. Saznali su nešto više o istorijatu, principima, kao i mnogobrojnim aktivnostima Crvenog krsta. Takođe, učenci su informisani i o tome zašto je dobro biti volonter i na koji način to mogu postati. Druženje je završeno dogovorom da se ubrzo organizuju nove zajedničke akcije.

N. N.

Rječnik frazema (6)

LAKONSKI ODGOVOR

Frazem „lakonski govor” naziv je dobio po Lakoncima, stanovnicima Lakonije oblasti poznatije kao Sparta. Lakonci su isto što i Spartanci od kojih baštinimo izraz spartanski odgoj.

Lakonija (Sparta) se nalazila na jugu Peloponeza, a njeni stanovnici Spartanci (Lakonci) bili su izrazito ratnički narod. Pobjedom u Peloponeskom ratu (431-404 prije nove ere) nad Atinom preuzeli su vođstvo u Grčkoj. Ali, i sami su kasnije poraženi od Tebe (371. godine prije nove ere) pa će u narednim vijekovima postati nevažan grad.

Lakonci, osim što su jačali svoje tijelo, njegovali su i svoj duh. Osobito su cijenili sažeto, precizno i jasno izražavanje koje će upravo po njima i dobiti naziv „Lakonski govor”. Kao tipičan primjer lakonskog govora najčešće se navodi odgovor spartanskog vođa Filipu Makedonskom. Kada je ovaj makedonski kralj uputio Spartancima prijeteću poruku: „Ako uđem u Lakoniju, sramniću Lakedom sa zemljom” oni su odgovorili jednom riječju: „Ako”.

Ipak, najčuveniji primjer lakonskog govora odnosi se na jednog Rimljanina, čuvenog Gaja Julija Cezara. Nakon pobjede nad Farnakom u bici kod Zele (47 godina prije nove ere) njegov izvještaj senatu sastajao se samo od tri riječi: „Veni, vidi, vici” (Dodoh, videh, pobijedih).

Priredio:
N. Knežević

Obrazovni centar Plužine

OSNOVNOJ ŠKOLI VRAĆEN STARI NAZIV „BRAĆA TOPALOVIĆ”

Na inicijativu SUBNOR-a i antifašista Crne Gore, Udruženja Pivljana iz Podgorice i Skupštine opštine Plužine osnovnoj školi u tom mjestu vraćeno je ime „Braća Topalović”, a Đečiji vrtić dobio je naziv „Jaglika Adžić”. Te ustanove su organizacione jedinice Obrazovnog centra Plužine koji u svom sastavu ima još Srednju mješovitu školu i Dom učenika. Djelatnost Obrazovnog centra obuhvata predškolsko vaspitanje i obrazovanje, osnovno obrazovanje i vaspitanje, srednje opšte i stručno obra-

zovanje i smještaj, ishranu i vaspitanje učenika.

Obrazovni centar radi u specifičnim ali dosta povoljnim uslovima. Svih 12 objekata su funkcionalni za izvođenje i orgnaizaciju vaspitno-obrazovne djelatnosti. Pred početak ove školske godine adaptiran je školski objekat u Dubljevićima, tako da je ponovo počelo da radi područno odjeljenje u tom mjestu, de su upisana dva prvaka. Radove je finansiralo Ministarstvo prosvjete. U učionicama su sanirana oštećenja na školskom namještaju,

zidovima, morkim čvorovima i stolariji. Zamijenjena su vrata na učionicama, uređeno je dvorište Škole i plato ispred ulaza, rekonstruisane su prilazne stepenice, okrečena je fasada na objektu Škole i Đečijeg vrtića de su u dvorištu postavljene gipsane figure, obnovljen je inventar u Domu učenika i okrečena su sva područna odjeljenja. Početkom prethodne školske godine opština Plužine je sa oko 1.500 eura pomogla obnovu računara u računarskoj učionici.

Bl. Koprivica

Osnovna škola „Polica”, Berane

POEZIJA KOJA ZAUSTAVLJA VRIJEME

Učenci čitali pjesme po izboru

Ove godine učenici viših razreda OŠ „Polica” iz Berane predstavili su se projektom „30 dana 30 pjesnika” u sklopu programa Mjesec knjige (15. 10. – 15. 11.), koji je posvećen pjesništvu i nosi naziv „Poezija koja zaustavlja vrijeme”.

Učenci su na časovima crnogorskog – srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i

književnosti recitovali i čitali pjesme po izboru.

Učionicama su odzvanjali stihovi Šantića, Radulovića, Nikolića, Majakovskog, Radićevića, Bajrona, Prevera, Jesenjina, Desanke Maksimović, Vesne Parun, ali i lokalnih pjesnika Velimira Ralevića, Braha Adrovića, Rada Jolića, Perice Jokića, Safeta Adrovića Vrbickog.

Ovaj proslavio čitanju poezije ukazuje na ono što svi potajno znamo: čitači pjesama zapravo su i sami pjesnici, istraživači svijeta ili vlastitog života. Dovoljno je i prišćenje, prelistavanje knjige da bi nam pjesma ponudila snagu i učinila vidljivim put kojim idemo.

Svetlana Bajić

Podgorička Gimnazija „Slobodan Škerović“ ugostila đake i profesore iz Njemačke

USPJEŠAN POČETAK PROGRAMA RAZMJENE UČENIKA

Gosti iz Njemačke boravili u porodicama svojih podgoričkih vršnjaka. Tokom osmodnevne posete našoj zemlji, imali su priliku da učestvuju u raznim aktivnostima i upoznaju Crnu Goru

Gimnazija „Slobodan Škerović“ iz Podgorice ugostila je 19 učenika i dva profesora iz njemačke Gimnazije „Xanten“, čime je započeta realizacija Memoranduma o saradnji ove dvije srednjoškolske ustanove, u okviru kojeg su planirani zajednički projekti, razmjene učenika i mnoge druge aktivnosti.

Sve je počelo zahvaljujući prošlogodišnjem maturantu Božidar Kruniću, srednjoškolu koji je u Gimnaziji „Xanten“ bio u drugom razredu tamošnjeg internacionalnog odjeljenja. On je, uz podršku svojih roditelja, bio začetnik ideje o saradnji koja je ishodovala potpisivanjem Memoranduma.

Brojne aktivnosti

Gosti iz Njemačke boravili su u porodicama svojih vršnjaka iz podgoričke gimnazije. Tokom osmodnevne posete našoj zemlji, imali su priliku da učestvuju u raznim aktivnostima i upoznaju Crnu Goru. Na radionicama organizovanim u biblioteci Gimnazije, koje je vodila pedagogica Vanja Rakočević, učenice Teodora Gordijan, Nađa Purić i

Jana Obradović održale su kratke prezentacije o svojoj školi, gradu i Crnoj Gori uopšte.

Od ostalih aktivnosti izdvojili su se zajednički odlazak na manifestaciju Noć istraživača, zatim jednodnevni izlet na Cetinje, u Kotor i Budvu, obilazak Osnovne škole „Maksim Gorki“ u kojoj se izučava njemački jezik. Našlo se vremena i za sportske aktivnosti – profesori fizičkog vaspitanja Miroslav Radulović i Filip Jovičević organizovali su Sportski dan sa štafelajnim igrama, te košarkaškim, fudbalskim i odbojkaškim utakmicama. Na kraju je priređena oproštajna žurka u podgoričkom HL klubu.

Pozitivni utisci

Učenik drugog razreda Miloš Mićunović kaže da su Njemci bili veoma dobri gosti.

„Sa Njemcima smo se lijepo družili. Puno im se sviđaju naša država i naš grad. Dopadaju im se i naši časovi i to kako mi doživljavamo školu. Bili smo im dobri domaćini, tako bar oni kažu. Dopada im se naša hrana, naši gra-

RAZLIKE, ALI I SLIČNOSTI: Zajednička fotografija gostiju i domaćina

dovi, pogotovo oni na moru. Slušali su naše roditelje i rekli da jedva čekaju da im uzvratimo posetu.”

Ni njegova vršnjakinja Nađa Purić ne krije oduševljenje gostima iz inostranstva.

„Ugostiti drugare iz Njemačke na 8 dana je bila pra-

va čast za nas kao i prelijepo iskustvo. Drago nam je što smo ih kroz druženje i igru približili našim običajima i uvećali njihovo znanje o Crnoj Gori”, kaže ona. „Osim toga, i mi smo dosta naučili o njima kao narodu, naravno da ima razlika među nama ali i dosta sličnosti, mnogi naši

učenici su proširili svoje znanje njemačkog jezika i zbog toga nam je posebno drago. Za sve ove dane što su proveli kod nas trudili smo se da im pokažemo što smo više mjesta mogli, od prirodnih do kulturnih ljepota i željno iščekujemo da ih opet vidimo.”

N. N.

Lokalni dečji parlament Podgorice, u saradnji sa organizacijom „Save The Children“, podijelio školski pribor za učenike OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“

NASTAVAK HUMANIH INICIJATIVA

Rajka Cica Perović, direktorka „Centra za prava djeteta Crne Gore“, već godinama, u saradnji sa kancelarijom „Save The Children“, a odnedavno i u intenzivnoj saradnji sa glavnim gradom – Sekretarijatom za socijalno staranje, podržavamo rad Lokalnog dečjeg parlamenta

Članovi Lokalnog dečjeg parlamenta Podgorice, u saradnji sa organizacijom „Save The Children“, podijelili su školski pribor za romske učenike Osnovne škole „Božidar Vuković Podgoričanin“.

„Već nekoliko godina ova škola saraduje sa Centrom za prava djeteta“, a učenica naše škole aktivno učestvuje u radu Lo-

kalnog dečjeg parlamenta” istakla je direktorka ove škole Ljubinka Nedić i izrazila zahvalnost organizaciji „Save The Children“ na pomoći u radu i aktivnostima Lokalnog dečjeg parlamenta.

Predstavnica ove dečje organizacije Kristina Dedić podsetila je na moto „Tajna uspjeha je u tome da se pokrenemo“.

„Stoga mislim da je upravo akcija prikupljanja školskog pribora za učenike ove škole prvi korak i svojevrsno pokretanje ka ostvarenju većih uspjeha”, kazala je ona.

Direktorka „Centra za prava djeteta Crne Gore“ Rajka Cica Perović čestitala je deci „Nedjelju djeteta”,

koja je ove godine proslavljena u školi „Božidar Vuković Podgoričanin“.

„Centar za prava djeteta već godinama, u sarad-

nji sa kancelarijom ‘Save The Children’, a odnedavno i u intenzivnoj saradnji sa glavnim gradom – Sekretarijatom za socijalno staranje, podržava rad Lokalnog dečjeg parlamenta”, rekla je ona, dodajući da vjeruje u nastavak te prakse.

N. N.

Iz OŠ „Savo Pejanović“, Podgorica

ĐACI MLADIH RAZREDA POSMATRALI PROMJENE U PRIRODI

Sa predstave „Pinokio“

Planiranim godišnjim planom izleta i poseta škole i planom o saradnji sa lokalnom zajednicom, učenici III, IV i V ra-

zreda OŠ „Savo Pejanović“ u Podgorici gledali su u KIC „Budo Tomović“ pozorišnu predstavu „Pinokio“ Karla Kolodija u režiji

Snežane Trišić i po tekstu Jelene Mijović.

Dobra glumačka ekipa u prepoznatljivom autorskom znaku prikaza-

Izleta na Gorici

la je priču o čudesnom drvenom lutku, koji umije da igra, govori, pjeva. Prikazana je vizija ljudskih slabosti, iskušenja, a sve na

primjeren i zabavan način koji je adekvatan za ovaj uzrast.

Poslije predstave učenici su organizovano sa na-

stavnicima posetili Goricu de su posmatrali promjene u prirodi.

O. Đ.

**Predstavnici nevladinog udruženja „Djeca Tivta” i OŠ „Drago Milović” posetili OŠ „Rade Perović” u Velimlju
POKLONI ZA UČENIKE PODRUČNOG ODJELJENJA U DONJOJ SOMINI**

U okviru tradicionalne akcije „Malim školama u pohode”, predstavnici nevladinog udruženja „Djeca Tivta” i OŠ „Drago Milović” posetili su OŠ „Rade Perović” u Velimlju (opština Nikšić) i područno odjeljenje te škole u Donjoj Somini, koje pohađa samo tri đaka.

Školu u Velimlju, sa tradicijom koja seže do 1883. godine, pohađa trideset devet đaka – trideset dva su u centralnoj školi, četiri đaka uče u područnom odjeljenju u Crnom Kuku, a tri u Donjoj Somini.

Odjeljenje u Donjoj Somini nastavu održava u zgradi podignutoj 1924. godine. Učiteljica Ljiljana Jašović radi sa tri đaka. Lidija Orbović završava prvi razred, a braća Srđan i Ivan Orbović drugi i četvrti. „Đeca su vaspitana, bistra i pravo je zadovoljstvo raditi sa njima”, hvale ih učiteljica Ljiljana i direktor škole Slobodan Gajić.

Roditelji mladađanih Orbovića imali su ove jeseni nekoliko briga manje, jer su Tivćani njihovoj deci darivali udžbenike i lektire za razrede koje u novoj godini pohađaju. Nisu zaboravili ni torbe, školski pribor i garderobu, a među poklonima, od srca poslatih sa mora, bilo je i suvenirna, igračka i slatkiša.

Đacima je darove predala predsjednica NVU „Djeca Tivta” Slavica Vulanović, koja je iskazala veliku zahvalnost donatorima: Opštini Tivat, kompaniji „Adriatic Marinas”, Radio Tivtu, Turističkoj organizaciji Tivat, AMD „Pionir”, galeriji suvenirna „Passia”, knjižari „Logos”, buticima „Koko” i „Lisca”, Modnom klubu „Da Qui” i učenicima OŠ „Drago Milović” Andrei Čavor.

Uz predsjednicu nevladinog udruženja u Velimlju i Donjoj Somini bili su aktivista udruženja Tomislav Goranović i predstavnici OŠ „Drago Milović” – direktor Zoran Latković i učenici Viktorija Samardžić i Petar Brnić.

Uz predsjednicu nevladinog udruženja u Velimlju i Donjoj Somini bili su aktivista udruženja Tomislav Goranović i predstavnici OŠ „Drago Milović” – direktor Zoran Latković i učenici Viktorija Samardžić i Petar Brnić.

Uz predsjednicu nevladinog udruženja u Velimlju i Donjoj Somini bili su aktivista udruženja Tomislav Goranović i predstavnici OŠ „Drago Milović” – direktor Zoran Latković i učenici Viktorija Samardžić i Petar Brnić.

Uz predsjednicu nevladinog udruženja u Velimlju i Donjoj Somini bili su aktivista udruženja Tomislav Goranović i predstavnici OŠ „Drago Milović” – direktor Zoran Latković i učenici Viktorija Samardžić i Petar Brnić.

Zora Krstović

DAROV ZA USPJEŠNU I BEZBRIŽNU NOVU ŠKOLSKU GODINU: Domaćini i gosti u Donjoj Somini

Učenici područnih odjeljenja seoskih osnovnih škola „Rade Perović” (Velimlje) u Donjoj Somini i „Međuriječje” iz Sretniške Gore posetili Tivat

VIKEND ZA PAMĆENJE

Mališani su obišli Gradsku kuću, Kalimanj, ljetnjikovac „Buća-Luković”, gradski park, rivu „Pine”, marinu „Porto Montenegro”

DOBROČINSTVA NE MANJKA U TIVTU: Šetnja Pinama

Učenici „malih škola”, koje kroz svoju akciju posećuju predstavnici NVO „Djeca Tivta”, boravili su posljednjeg vikenda u septembru u Tivtu. Ivan, Srđan i Lidija Orbović, đaci područnog odjeljenja OŠ „Rade Perović” (Velimlje) u Donjoj Somini i Slađana Lakićević, učenica područnog odjeljenja OŠ „Međuriječje” iz Sretniške Gore, bili su od petka do nedelje u Tivtu, a viđeno

i doživljeno, rekoše, dugo će pamtiti. Gosti su prvog dana posete, u okviru akcije „Da i ja vidim more”, sa Bosiljkom Radonjić sekretarkom Sekretarijata za društvene djelat-

nosti, obišli Gradsku kuću i prošetali lučicom Kalimanj u Tivtu. Drugi dan bio je rezervisan za obilazak ljetnjikovca „Buća-Luković”, velikog gradskog parka, šetnju gradskom rivom „Pine” i marinom „Porto Montenegro”.

Mališani su obišli i novootvoreni luksuzni hotel „Regent” u nautičkom naselju, đe su posetili Zbirku pomorskog nasljeđa i boravili u podmornici „Heroj 921” kroz koju ih je proveo kustos zbirke Dražen Jovanović i ispričao zanimljive priče o istoriji podmorničarstva.

ĐECA SU DOSTA TOGA VIDELE: U zbirci pomorskog nasljeđa

Pun hvale za domaćine i gostoprimstvo Tivćana bio je direktor OŠ „Rade Perović” Slobodan Gajić, koji je kazao da su đeca dosta toga videli što će posebno pamtiti. Puni utisaka, mali gosti, kojima je vrijeme dozvolilo i da se okupaju u moru, nisu znali šta da izdvoje. Čas je to lift u Gradskoj kući, onda brodovi, pa gradski park..., ali na kraju, bili su jednoglasni. Sve im je, rekoše, bilo prekrasno, ali ipak podmornica je ostavila poseban utisak.

I učiteljice Ljiljana Jašović i Sonja Janković rekoše da će boravak u Tivtu za đake biti nezaboravan. „Domaćini su se zaista potrudili da đacima i nama boravak učine zanimljivim”. Boravak gostiju iz Donje Somine i Sretniške Gore na moru, pomogli su opština Tivat, Turistička organizacija Tivta, kompanija „Adriatic Marinas” i restoran „Ambijent” čiji je vlasnik po ko zna koji put potvrdio da u Tivtu dobroćinstva ne manjka.

Z. K.

Predstavnici Crnogorskog društva za borbu protiv raka u poseti OŠ „Jovan Tomašević” u Virpazaru

EDUKATIVNI ČAS O ŠTETNOSTI DUVANA

Predstavnici Crnogorskog društva za borbu protiv raka (CDPR) posetili su OŠ „Jovan Tomašević” u Virpazaru, đe su sa učenicima razgovarali o problemima koje izaziva konzumiranje duvanskih proizvoda u školskom uzrastu i koliko štetno utiču na mladi organizam.

Škola je od CDPR-a dobila na poklon komplete školske lektire i muzičkih CD-a sa festivala „Naša radost”.

„Očekujemo da će ova donacija najviše obradovati učenike i istovremeno im koristiti za školske i vannastavne aktivnosti. Na ovaj način u CDPR-a uvijek koristimo prigodne prilike da

obiđemo vaspitnoobrazovne ustanove i ukažemo na svu štetnost konzumiranja duvanskih proizvoda na zdravlje mladih. Pušenje i sve njegove negativne posljedice prvenstveno utiču na razvoj raznih vrsta kancera, kao i oboljenja srca i krvnih sudova. Stoga apelujemo na decu da ne počnu nikada pušiti, a ukoliko su već pušači da ostave ili bar pokušaju da se odviknu od konzumiranja duvanskih proizvoda, kako bi sačuvali ono najvažnije, a to je svakako zdravlje”, saopštili su iz CDPR-a.

O. Đ.

**U Luksemburgu predstavljena monografija „Školstvo Gornjeg Bihora – 110 godina škole u Petnjici”
SVJEDOK JEDNE BOGATE TRADICIJE**

Do danas je područje Gornjeg Bihora iznjedrilo 22 doktora nauka, 20 magistara, 297 visokoobrazovanih ljudi i 120 onih sa završenom višom školom

Zavičajni klub „Bihor” iz Luksemburga organizovao je u svojim prostorijama u gradu Rumelanžu promociju kapitalne monografije profesora Šata Ajdarpašića „Školstvo Gornjeg Bihora – 110 godina škole u Petnjici”.

Autor ovog izdanja proveo je gotovo cijeli radni vijek na poziciji direktora škola u bebarskom kraju, od čega čak 20 godina kao direktor OŠ „Mahmut Adrović” u Petnjici. Na 240 stranica Ajdarpašić autentično govori o razvoju školstva

u Gornjem Bihoru, a jednim dijelom zadire i u vrijeme otomanske vladavine i tadašnji sistem obrazovanja, što ovoj temi daje širu dimenziju. U ovoj knjizi, između ostalog, stoji podatak da su između dva svjetska rata u selima Gornjeg Bihora živjela samo dva fakultetski obrazovana čovjeka: Hajro Duraković, sa završenim pravnim fakultetom u Beogradu i Mehmed Hodžić, sa završenim studijama medicine, tako-

đe u Beogradu. Do danas je ovo područje iznjedrilo 22 doktora nauka, 20 magistara, 297 visokoobrazovanih ljudi i 120 onih sa završenom višom školom. Moderator promocije bio je Remzija Hajdarpašić, a u ime udruženja ZK „Bihor” govorio je njegov predsjednik Hamdi Rastoder. U promociji je učestvovalo i nekoliko autorovih

saradnika iz vremena kada je on bio direktor OŠ „Mahmut Adrović”, između ostalog i Đule Ramčilović, bivši sekretar škole. Monografija o školstvu u Bihoru svojevrsni je svjedok vremena, pa je promocija izazvala veliko interesovanje budući da veliki broj ljudi koji se spominje u njoj danas živi i radi u Luksemburgu.

N. N.

AUTENTIČNI ZAPISI O RAZVOJU BIHORSKOG ŠKOLSTVA: Sa promocije

ŠAHOVSKE VERTIKALE

Šah i mladi: Jana Katnić, učenica OŠ „Oktoih“, Podgorica
OSMOGODIŠNJAKINJA
ZA ŠAHOVSKOM TABLOM

Za šahovskom tablom najčešće „ratuje“ sa bratom

Jana Katnić, učenica trećeg razreda osnovne škole „Oktoih“ u Podgorici, šah je naučila već sa pet godina. Prve poteze pokazao joj je stariji brat, a potom se upisala u šahovsku školu „Dijagonale“ đe ju je osnovama šaha podučavala rukovodilac ove škole Radmila Milošević.

Jana je za relativno kratko vreme vidno napredovala – Već se dva puta okitila titulom prvakinje Crne Gore u uzrastu do osam godina. Sada je tajnama šaha podučava majstorski kandidat Dragan Bulatović. Kao najteže protivnice Jana ističe Ivu Vučković i Anastasiju Mandić, takođe talentovane pionirke.

U školi je, s ponosom ističe, „skroz odlična učenica“, a od nastavnih predmeta najviše voli matematiku.

Za šahovskom tablom najčešće „ratuje“ sa bratom, iako roditelji i sestra zdušno navijaju za Janu, rezultat je još uvek u korist starijeg brata. Ali, partije su sve neizvjesnije.

Škola šaha (12)

„OTROVNI“ PJEŠAK

Pješak na b2, odnosno b7, često zna da bude primamljiv, ali i gorak zalogaj. Potvrđuje to i partija koju objavljujemo – bijela dama iako je nakon „b7“ pješaka osvojila i dva protivnička topa, ostala je daleko od ratnog poprišta, nemoćno posmatrajući stradanje svog monarha.

Strautmamis – Palau
Škotska partija
1928. godina
Komentari: **A. Karpov**

1. e4 e5 2. Sf3 Sc6 3. d4 ed4 4. Lc4 Lc5 5. 0–0 d6 6. c3 Lg4 7. Db3 Dd7! 8. Lxf7+ Dxf7 9. Dxb7

DIJAGRAM

Pozicija koja se često ponavlja.

9... Kd7! 10. Dxa8 Lxf3
11. gf3 Dxf3 12. Sd2
Dh3 13. e5 de5 14. b4

Oprez!

14... Sf6! 15. Dxb8 Sg4

Položaj crnog donekle usloznjava činjenica da bijela dama ima izvjesnu slobodu kretanja ometajući donekle neprijateljske figure. Ali, kraj se već nazire...

16. Dxb7+ Le7 17. Sf3 e4! 18. Se5+ Scxe5 19. Lf4 Sf3+ 20. Kh1 Sd2

Bijeli predaje.

Šahovske zanimljivosti

MIR ZATVORIMA, RAT DVORCIMA!

Na ekipnom prvenstvu Velike Britanije, u jednom od kola sastala se ekipa britanskog parlamenta i „šahisti“ dobro čuvanog

zatvora Vortvud Skrejb. Za vrijeme meča, uz svakog zatvorenika, za svaki slučaj, stajala su i dva „sekundanta“. Rezultat meča ni-

je poznat ali je zapamćeno da je jedan zatvorenik donio plakat na kome je pisalo: „Mir zatvorima, rat dvorcima!“

Priredio: **Nebojša Knežević**

Aktivnosti učenika podgoričke Osnovne škole „Savo Pejanović“

EDUKATIVNI ČAS, OBILAZAK
BIBLIOTEKE I PUTOVANJE
CRNOM GOROM

Tokom petodnevne ekskurzije učenici posetili: manastir Moraču, Biogradsko jezero, Kulu Damjanovu, Ali-Pašine izvore, Ski centar Durmitor, manastir Svete Trojice, Husein pašinu džamiju, Crno jezero, botaničku baštu „Arboretum“, Perast, stari grad i Pomorski muzej u Kotoru, te Cetinjski manastir i Njegoševu Biljardu

USPJEŠNA NAUČNO-ZABAVNA EKSURZIJA: Đaci na Crnom jezeru

U cilju promovisanja sporta (košarke), kao zdravog stila života i prevencije bolesti zavisnosti NVO „Fondacija Podgorice za prevenciju narkomanije“ i ŽKK „Budućnost – Volcano“, u saradnji sa Kancelarijom za prevenciju narkomanije, i ove godine su organizovali edukativnu kampanju pod sloganom „Igrajmo za život, za svoju Budućnost“. Tim povodom je edukativni tim sačinjen od stručnih ljudi Kancelarije, Fondacije i košarkašica ŽKK „Budućnost – Volcano“ održao edukativni čas učenicima Osnovne škole „Savo Pejanović“ iz Podgorice i tom prilikom podijelio brošure o promovisanju sporta, zatim besplatne karte sa kuponima za nagradnu igru i propagandne majice.

Nakon toga, u skladu sa Nastavnim planom i programom učenici II razreda ove škole posetili su Narodnu biblioteku „Radosav Ljumović“. Cilj posete bio je da se učenici bliže upoznaju sa knjigom, da se kod njih na taj način podstakne želja za čitanjem i da se upoznaju sa zanimanjem bibliotekara. Đaci su sa oduševljenjem razgledali biblioteku i postavljali brojna zanimljiva pitanja.

Učenici OŠ „Savo Pejanović“ obišli su i interesantna mjesta van Glavnog grada. Tokom petodnevne ekskurzije u organizaciji putničke agencije GLOBUS-tours prošli su kroz više mjesta: Kolašin, Plav, Gusinje, Bijelo Polje, Zabljak, Pljevlja, Šavnik, Nikšić, Grahovo, Herceg Novi, Tivat,

Kotor i Cetinje, u kojima su posetili neke od najznačajnijih lokaliteta naše kulturno-prirodne baštine: manastir Moraču, Biogradsko jezero, Kulu Damjanovu, Ali-Pašine izvore, Ski centar Durmitor, manastir Svete Trojice, Husein pašinu džamiju, Crno jezero, botaničku baštu „Arboretum“, Perast, stari grad i Pomorski muzej u Kotoru, te Cetinjski manastir i Njegoševu Biljardu. Svake noći učenici su imali organizovanu zabavu u diskotekama.

„Ova ekskurzija naučno-zabavnog karaktera bila je izuzetno uspješna. Osoblje hotela u kojima su boravili naši učenici za njih su imali samo riječi hvale“, ističe se u saopštenju OŠ „Savo Pejanović“.

N. N.

Uspjeh pljevaljskih gimnazijalaca na Danima nauke
PRVI U KVIZU IZ ROBOTIKE

Pljevaljski gimnazijalci postigli su dobre rezultate na ovogodišnjoj manifestaciji Dani nauke u Podgorici. Od 48 učenika, koliko ih je učestvovalo na ovoj smotri znanja, njih sedmero dobilo je nagrade. U kvizu iz robotike prvo mjesto osvojili su Sara Knežević, Andrijana Borović, Tarik Kuloosmanović, Miloš Jelovac, Predrag Marković i Miljan Radović. Njima je pripala nagrada prenosni računar Tesla (tablet). Ekipu su sačinjavali po dva učenika iz svakog odjeljenja od prvog do četvrtog razreda, pod rukovodstvom profesora Milijane Vučinić Dragašević, Tanje Dragašević i Dejana Joksovića.

U pojedinačnoj konkurenciji u kvizu iz informacionih tehnologija drugo mjesto pripalo je Zorani Goločevac. Pljevaljski robotičari uspješno i stručno sastavili su mehaničke djelove unaprijed pripremljenog robota i programirali njegovo kretanje i rad.

M. Joknić

Učenici četvrtog razreda OŠ „Radomir Mitrović“ u Beranama posetili
Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama
u razvojuUČILI O RAZLIČITOŠTI
I HUMANOM PONAŠANJU

Učenici IV razreda OŠ „Radomir Mitrović“ u Beranama posetili su Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju, zajedno sa svojim odjeljenjskim starješinama.

Učenici su imali priliku da upoznaju rad Dnevnog centra. Videli su posebne specijalizovane prostorije, senzornu sobu, fizioterapeutsku salu, dnevni boravak, kuhinju, te ambijent za učenje. Ono što je najvažnije đaci su prihvatili decu iz ovog Centra. Družili se i crtali zajedno sa njima.

Rukovodilac aktiva IV razreda mr Nikola Raičević istakao je da je cilj posete da uče-

nici uoče da postoje deca koja imaju određene smetnje i teškoće u razvoju, te da treba jedni drugima da pomažu, da budu humani, da se socijalizuju i da vole jedni druge. Lijepo smo primljeni od čitavog osoblja Dnevnog centra na čelu sa direktorom Milošem Brakočevićem. Ovde zaposleni sa puno ljubavi brinu o deci uz promovisanje jednakih prava, socijalizacije i društvene inkluzije uz punu participaciju dece sa smetnjama i teškoćama. Đaci iz naše škole pokazali su da su veliki ljudi, time što su imali razumijevanja za decu iz Centra i što su našli način da skromno, barem ne-

kom sveskom pomognu ovoj deci. A svakako najveći uspjeh je dečija igra i osmeh na licu“, ističe Raičević.

U Centru borave deca i omladina do 27 godina. U njemu se pruža osmočasovna njega, fizikalni tretman, društvena i profesionalna aktivacija dece, patronažne usluge, vaspitno – obrazovni rad i dr.

„Ovo je samo početak saradnje škole sa Centrom. Nadamo se da će i druge škole kao i drugi subjekti uvijek naći način da budu iskreni partneri ove ustanove“, istakla je Aida Ramusović-Jovančević, odjeljenjski starješina IV–1 odjeljenja.

N. R.

Čas sa šampionima u Srednjoj elektrotehničkoj školi „Vaso Aligrudić“ u Podgorici

USPJESI I MOTIVI BAVLJENJA SPORTOM

Arso Milić i Blagota Petričević su učenici četvrtog razreda, maturanti. Iako škola radi na projektu da u skorijoj budućnosti učenici umjesto knjiga nose tablete, već sada njihovi školski ranci su mali da bi stale sve medalje koje su osvojili. O ovim našim zlatnim momcima priča cijeli svijet. Oni su ti koji obećavaju da nas sa „nekim novim klincima“ očekuje zaista svijetla budućnost

Tokom svog radnog iskustva imamo prilike da radimo sa učenicima koji su više ili manje talentovani za oblasti koje se izučavaju na času. Ti naši učenici prisustvuju časovima, prate predavanja, učestvuju u nastavi, rade testove, odgovaraju za ocjenu i posle 45 minuta napuste učionicu. Koliko često, kao nastavnici, postavimo sebi pitanje: Ko su naši učenici izvan okvira jednog časa? Koja su njihova interesovanja, hobiji, kakvi su im planovi za budućnost...? Da li Marka Markovića, učenika trećeg razreda zaista poznajemo, ili je on samo broj u dnevniku i rubrika u kojoj piše odličan (5)? Neko od vas će reći da je 45 minuta kratko da se održi čas, ispune ciljevi definirani planom i da se razgovara o neobavezanim temama u odjeljenju koje broji oko 30 učenika. Da li je zaista tako?

Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice je ponosna što u svojim klupama, pored mnogobrojnih odličnih i primjernih đaka, ima i veliki broj veoma uspješnih sportista. Jedan sam od profesora koji je imao čast da predaje nekima od njih.

Pozivam vas da prisustvujete mom času – času sa šampionima. Na ovom času

vaju da nas sa „nekim novim klincima“ očekuje zaista svijetla budućnost.

Na početku ovog časa upoznać vas sa njihovim uspjesima:

Arso Milić, džudista:

Zahvaljujući osvojenim medaljama u kadetskoj konkurenciji: Na A turniru Evrope održanom u rumunskom gradu Pitestiju 2012. godine, kao reprezentativac Crne Gore, Arso Milić je osvojio bronзанu medalju. Na kadetskom prvenstvu Evrope u Baru, 2012. godine, osvojio je bronзанu medalju; dvije zlatne i dvije srebrne, kao i bronзанu medaljom na „A“ turnirima, zlatne medalje na Balkanskom prvenstvu u džudou, bronзанe medalje na prvenstvu Evrope održanom u Talinu, Estonija; bronзанe medalje na Evropskoj Olimpijadi mladih koja je održana u Utrechtu, Holandija; bronзанe medalju na kadetskom šampionatu svijeta koje se održava u Majamiju, u januaru ove godine Arso Milić je proglašen za najboljeg mladog sportistu Crne Gore, od strane Olimpijskog komiteta Crne Gore. U tabeli Svjetske džudo federacije (IJF) zauzima drugo mjesto u svijetu

Na Balkanskom prvenstvu održanom u Turskoj osvojio srebrnu medalju u džudou.

Arso Milić se bavi još jednim sportom – trenira ju-jitsu i takođe postiže značajne rezultate: U novembru 2013. godine na prvenstvu svijeta održanom u Bukureštu, Rumunija, u ju-jitsu, u kategoriji 81 kg osvojio je zlatnu medalju. U maju 2014. godine na prvenstvu Evrope, održanom u Lundu u Švedskoj Arso je osvojio zlatnu medalju u kategoriji 85 kg.

Trenutno se sprema za prvenstva svijeta u džudu i u ju-jitsu.

Blagota Petričević, atletičar

Na rang listama ASCG za 2010. godinu u kategoriji pionira nalazi se na prvom mjestu sa najboljim rezultatima u Crnoj Gori na 100 m (12, 05) i skoku u dalj (5, 64). Rekord u troskoku (12,51) u kategoriji pionira postavio je 2011. godine, a 2013. postigao je rekord Crne Gore na 100 m (10,96) i ispunio normu za mlade juniorsko prvenstvo svijeta u Donjecku. Iste godine na takmičenju održanom u Baru postavio je rekord na 200 m (22,50) u kategoriji mlađih juniora. U Novom Sadu 2013. godine oborio je rekord na 60 m (7,22) i u skoku u dalj (6,38), u kategoriji mlađih juniora. Kvalifikovao se za evropsko prvenstvo u Slovačkoj. Na Balkanskom šampionatu održanom u avgustu 2013. u turskom gradu Edirne osvojio je drugo mjesto. Dobitnik je specijalnog priznanja Podgorice za 2013. godinu za ostvarene odlične rezultate na domaćoj i međunarodnoj sceni i osvojenju srebrnu medalju sa prvenstva Balkana za mlade juniore. Na petom ekipnom prvenstvu u Evropi, održanom u Tblisi, Gruziji, u junu, Blagota je osvojio prvo mjesto u kategoriji na 100 m, sa rezultatom 11,15. Na istom takmičenju, u štafeti 4 x 100, čiji je član bio i Blagota osvojeno je šesto mjesto i oboren rekord Crne Gore sa rezultatom 42,10. U junu ove godine na pojedinačnom prvenstvu Crne Gore u atletici, u seniorskoj konkurenciji, održanom u Baru, Blagota je ostvario treće mjesto na 100 m sa rezultatom 11,18. Na pojedinačnom prvenstvu Crne Gore za mlade juniore održanom u Baru u julu ove godine ostvario je novi juniorski rekord na 100 m rezultatom 10,87. Na Bal-

kanskom takmičenju u Grčkoj, održanom u julu, u svojoj grupi, osvojio drugo mjesto sa rezultatom 11,19. Učestvovao je na velikom broju mitinga đe je osvojio prva i druga mjesta u konkurenciji seniora. U toku su pripreme za evropsko takmičenje koje će se održati 2015. u Njemačkoj i kako Blagota kaže postoji mogućnost da se vrati sa medaljom. Sprema se i za Balkansko seniorsko kao i za juniorsko prvenstvo na 60 m.

Ovo su samo neki od rezultata koje su u zadnjih nekoliko godina postigli Arso Milić koji trenira u istoimenom klubu, i Blagota Petričević koji je rođen 21. 8. 1996. godine, a Usain Bolt (svjetski rekorder na 100 m) 21.8.1986... Da li je ovo sve samo slučajnost, ne znam, ali došlo je vrijeme, kako čas nalaže, da se učenici i ma postavi i nekoliko pitanja:

Za koji klub trenirate i koliko dugo se bavite ovim sportom?

Arso Milić: Treniram od svoje šeste godine, dakle ukupno jedanaest godina. Treniram u džudo klubu „Arso Milić“, trener mi je Zdravko Milić.

Blagota Petričević: Treniram za atletski klub „Podgorica“. Ovim sportom se bavim četiri godine, trener mi je Gojko Banjević.

Zašto ste baš izabrali te sportove?

Arso Milić: Izabrao sam ovaj sport, jer mi je džudo dio porodične tradicije. Moj otac i stričevi su trenirali taj sport, tako da se ta ljubav prenijela i na mene. Vremenom je moj otac postao trener, mogao sam iz prve ruke da vidim šta sve podrazumijeva džudo, a to što sam video meni se mnogo dopalo. Džudo predstavlja plemenitu vještinu. Moja sestra Mirjana takođe se bavi ovim sportom, izuzetno je talentovana i ostvaruje zapažene rezultate na međunarodnim takmičenjima.

Arso da li je imati oca za trenera prednost ili nedostatak?

Svakako je prednost. On me najbolje poznaje, prati me na takmičenjima, pristo osećamo jedan drugog. Kao trener je strog, zahtijeva disciplinu, to što sam mu sin ne znači da imam privilegije. On sve takmičare gleda isto i očekuje od svih da se mak-

simalno posvete sportu i postizu najbolje moguće rezultate.

Blagota Petričević: Atletika je kraljica sportova. Pokazivao sam interesovanja prema ovom sportu od malena. Svida mi se što je to individualni sport. Vježbama se pospješuje ne samo fizička spremnost već se jača i karakter sportiste.

zahtijeva i jak psihički angažman. Prosto morate u svemu da budete maksimalno pripremljeni, a da bi to postigli morate ozbiljno da se posvetite treninzima.

Blagota Petričević: Najteže mi je to što nemamo adekvatne uslove za trening. Kao što sam već rekao Podgorica nema atletsku stazu. Potrebno je izdvojiti

22

Prosvjetni rad

NOV. 2014
BROJ 29

Arso Milić sa osvojenim medaljama

nećemo raditi u Photoshop-u, 3 ds Max-u..., koje inače koristim na vježbama u ovom tromesečju, već ću samo razgovarati sa našim zlatnim momcima.

Školska torba puna medalja

Arso Milić i Blagota Petričević su učenici četvrtog razreda, maturanti. Iako škola radi na projektu da u skorijoj budućnosti učenici umjesto knjiga nose tablete, već sada njihovi školski ranci su mali da bi stale sve medalje koje su osvojili. O ovim našim zlatnim momcima priča cijeli svijet. Oni su ti koji obeća-

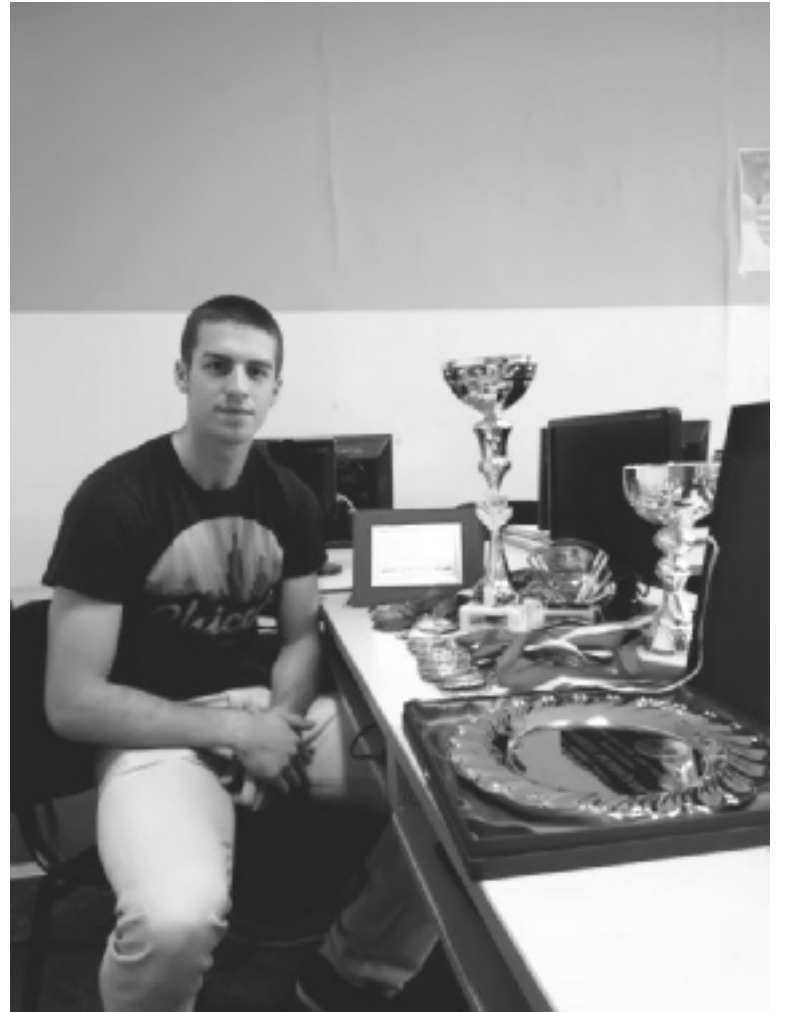
tu u kadetskoj konkurenciji. Sve navedene medalje Arso Milić je osvojio u kategoriji do 73 kg.

Džudo savez Podgorice izabrao ga je za najboljeg džudistu.

Pozvan je od strane Međunarodnog olimpijskog komiteta i IJF-a da predstavlja Crnu Goru na Olimpijskim igrama za mlade koje se ove godine održava u Nanjingu u Kini i poražen je u meču za bronzu.

Na A turniru Evrope održanom u gradu Lignano, Italija u aprilu 2014. godine Arso se okitio srebrnom medaljom u juniorskoj kategoriji džudo do 81 kg.

si, Gruziji, u junu, Blagota je osvojio prvo mjesto u kategoriji na 100 m, sa rezultatom 11,15. Na istom takmičenju, u štafeti 4 x 100, čiji je član bio i Blagota osvojeno je šesto mjesto i oboren rekord Crne Gore sa rezultatom 42,10. U junu ove godine na pojedinačnom prvenstvu Crne Gore u atletici, u seniorskoj konkurenciji, održanom u Baru, Blagota je ostvario treće mjesto na 100 m sa rezultatom 11,18. Na pojedinačnom prvenstvu Crne Gore za mlade juniore održanom u Baru u julu ove godine ostvario je novi juniorski rekord na 100 m rezultatom 10,87. Na Bal-

Blagota Petričević i njegove medalje

Koliko vremenski traje jedan vaš trening? Kako izgleda jedna priprema za takmičenje?

Arso Milić: Treniram četiri sata dnevno, a kada počnu pripreme treniram i po osam sati, četiri treninga u toku dana. Treniram veoma naporno.

Blagota Petričević: Ako je neko veće i ozbiljnije takmičenje u pitanju, pripreme traju tokom cijele godine. Naravno sve to u zavisnosti od obaveza u školi. Ako su dva treninga dnevno ujutru nam je teretana, a večernji trening odradujemo vani u Danilovgradu ili Tološkoj šumi. Sam trening mi traje 3 sata, ne računajući vrijeme utrošeno na put do Danilovgrada, pošto Podgorica nema atletsku stazu.

Kako provodite svoje slobodno vrijeme?

Arso Milić: Imam malo slobodnog vremena. Uglavnom ga koristim za odmaranje, šetnju sa prijateljima i porodicom.

Blagota Petričević: Slobodno vrijeme, pošto su jako naporni treninzi provodim u odmaranju, kao i Arso, pratim ostale takmičare, proučavam njihovu tehniku...

Šta vam je najteže tokom bavljenja vašim sportom?

Arso Milić: Ovaj sport ne traži od vas da budete samo kondiciono spremni već

ti velika sredstva samo za putovanje od grada do grada da bi se obavio trening. Da ne govorim o suplemenima koje moramo opet mi sami da finansiramo. Atletski savez i trener nam pomažu koliko su u mogućnosti...

Zašto bi mladim ljudima preporučili da se bave vašim sportom?

Arso Milić: Ovaj sport je odličan izbor da se višak energije usmjeri na najbolji mogući način umjesto na neke ružne stvari poput nasilja. Osoba koja se njime bavi jača samopouzdanje. Poznavajući ovaj sport može u slučaju napada da se zaštititi. Kada se bavite džudom ne samo da ste fizički spremniji već ste i psihički stabilniji. Kroz ovaj sport učimo da poštujemo druge ljude.

Blagota Petričević: Atletika je jako lijep i zdrav sport. Baveći se atletikom mogu puno toga naučiti o sebi i da budu spremniji za sve izazove koji će se naći pred njima u životu.

Arso i Blagota hvala vam što nas ovako lijepo predstavljate u svijetu.

Za kraj časa, poželimo im puno uspjeha na predstojećim takmičenjima. Drage kolege, potrudimo se da nađemo tih par minuta svakog časa koje ćemo iskoristiti da upoznamo ove male/velike ljude.

Mileva Lučić, prof. elektro-grupe predmeta

OBILJEŽENA ĐEČIJA NEĐELJA

Tivat

POKLONI ZA PRVAKE,
KONCERT I PRIREDBA

Nizom aktivnosti nevladino udruženje „Djeca Tivta“, osnovne škole „Drago Milović“ i „Branko Brinić“, Muzička škola, JPU „Bambi“ i kompanija „Adriatic Marinas“ obilježili su Đečiju nedelju. U organizaciji su im pomogli Opština Tivat i Centar za kulturu.

Đečija nedelja, koja se odvijala pod motom „Duginim bojama“, najavljena je sadnjom drveta generacije u Velikom gradskom parku, a okončana je priredbom za đake prvake „Otvori srce škole“, koja je održana u sali Radničkog doma „Gracija Petković“.

Tokom manifestacije prvaci su darivani školskim priborom i muzičkim diskovima sa pjesmama izvođenim na festivalima „Naša

radost“ i „Zlatna pahulja“. Učenici petih razreda mogli su tokom cijele sedmice besplatno obilaziti Zbirku pomorskog nasleđa i podmornicu „Heroj“. Prvaci i mališani iz vrtića „Bambi“ uljepšali su kredama u boji nekoliko platoa u gradu, a mlade literate iz osnovnih škola gostovale su na talasima Radio Tivta.

Na krovu Muzičke škole učenici te obrazovne ustanove održali su koncert naslovljen po pjesmi Dragana Radulovića „Ona živi da se čuje“. Aplauze publike zavrijedili su orkestar škole pod dirigentskom palicom prof. Nevile Klakor, prof. Bruna Matijević koja je sa njima izvela jednu evergrin kompoziciju, Matija Vučinović svirajući saksofon i hor najmlađih đaka Muzičke

škole, koji je za nastup pripremila prof. Anđela Homen.

Za priredbu „Otvori srce školi“ koju je, po običaju, sa Tivčanima organizovao Dječiji savez Podgorice, scenario je napisala novinarka Radio Tivta Sonja Štilet, scenografiju je osmislio i uradio akademski slikar Zoran Kruta, a voditeljski posao umješno je obavila gimnazijalka Lejla Šabić. Na sceni, burno pozdravljani, smjenjivale su se tivatske plesne

grupe „Modest“, „Enigma“ i „Bellissima“, najmlađi folkloraši KUD- a „Boka“, recitatori osnovnih škola „Drago Milović“ i „Branko Brinić“, mladi pjevači iz Podgorice, Nikšića i Bara i gluhačka sekcija OŠ „Milorad Musa Burzan“ iz Podgorice.

Uspješno školovanje i svu sreću u životu đacima prvcima poželjeli su tivatski gradonačelnik Ivan Novosel i direktor OŠ „Drago Milović“ Zoran Latković.

Tradicionalno obilježavanje Đečije nedelje ni ove godine nije proteklo bez

doprinosu Komunalnog preduzeća, koje je prvačima poklonilo stablo generacije, a holove Muzičke škole, osnovnih škola i vrtića uljepšalo novim biljkama.

Zora Krstović

Orkestar Muzičke škole na koncertu „Ona želi da se čuje“

Bar

DO ZNANJA O PRAVIMA DJETETA NA NOV, PRAKTIČAN NAČIN

U kvizu „Da li imam pravo“ učestvovalo šest od deset osnovnih škola sa ovog područja. Petočlane ekipe činili su učenici šestog i sedmog razreda. Ekipe OŠ „Meksiko“ osvojila prvo mjesto, OŠ „Blažo Jokov Orlandić“ drugo, a treće dijele takmičari iz škola „Jugoslavija“ i „Kekec“

U okviru obilježavanja Đečije nedelje u OŠ „Blažo Jokov Orlandić“ u Baru je, u organizaciji lokalnog učeničkog parlamenta, koji vodi pedagoškinja ove obrazovne ustanove Tatjana Vujović, organizovan zanimljiv kviz za učenike osnovnih škola pod nazivom „Da li imam pravo?“.

U kvizu je učestvovalo šest od deset osnovnih škola sa ovog područja. Petočlane ekipe činili su učenici šestog i sedmog razreda. Kviz je osmišljen na neobičan način, pa je zbog toga izazvao pravo oduševljenje učesnika. Aktivnosti su bile podijeljene na dva dijela. Prvi dio je realizovan na polju, u centru grada. Zadatak ekipa je bio da u roku od 60 minuta, uz pomoć zanimljivih zagonetnih pitanja, pronađu i obidu šest značajnih lokacija i odgovore na šest pitanja iz oblasti prava djeteta. Uz svaku ekipu je bio i jedan nastavnik, a na „stanicama“ su ih čekali učenici – članovi lokalnog parlamenta.

Drugi dio kviza realizovan je u prostorijama centralne gradske škole „Blažo Jokov Orlandić“, đe su učenici rješavali pitanja koja se odnose na prava djeteta. Radilo se o opisima konkretnih situacija iz svakodnevnog života u kojima su deca trebala da prepoznaju koja su to prava i da li predstavljaju kršenje njihovih prava. Tokom

ZABAVLJALI SE I UČILI: Pobjednička ekipa

kviza analizirani su pojedini odgovori i situacije za koje se pokazalo da nisu dovoljno poznate deci, kako bi se potpunije edukovali i korigovali neke pogrešne stavove.

Ekipe OŠ „Meksiko“ je osvojila prvo mjesto, OŠ „Blažo Jokov Orlandić“ drugo, a treće dijele takmičari iz škola „Jugoslavija“ i „Kekec“.

Kviz je, prema riječima pedagoškinje Tanje Vujović, imao edukativni i zabavni karakter. Učenici su istakli da im je bilo veoma zanimljivo, saznali su nešto novo o svom gradu i naučili mnogo više o pravima djeteta.

„Bilo nam je jako zabavno. Pitanja nisu bila laka, ali sam se iznenadio koliko smo

znali. Mislim da je dobro da na ovakav način provjeravamo svoje znanje i iz drugih oblasti“, kazao je Enis Hadžiatlagić iz sedmog razreda. Njegova vršnjakinja Daria Dragaš ima, takođe, pozitivne utiske: „Učenje o pravima dece je jako važno za nas. Obrazujemo se da prepoznamo probleme u školi, porodici i gradu i kako da ih rješavamo. Pitanja su bila zanimljiva. Trebalo je dobro da razmislimo prije nego odgovorimo, ali smo zato sada sigurniji u svoje znanje“.

„Imali smo vremena i da razgovaramo sa učenicima iz drugih škola. Bilo nam je lakše kada smo shvatili da imamo slične probleme. Nadamo se da ćemo imati još pri-

lika da se družimo“, poručio je i njihov drug Marko Mašanović.

Među „krivcima“ za osmišljavanje ovako pristupačnog načina edukacije su članice lokalnog parlamenta, učenice Nađa Vujović i Aleksandra Đurović koje ističu: „Nije bilo lako sve ovo organizovati. Potrudili smo se oko pitanja. Namjera nam je bila da ne budu ni previše teška, ni prelaka, i da budu zanimljiva, jer znamo kako je to kada u školi skoro svaki dan odgovaramo na pitanja koja nam nisu zanimljiva i nisu interesantna. Kviz je bio prilika da u tom pravcu nešto promijenimo i mnogo smo srećne da nam se trud isplatio.“

U Osnovnoj školi „Meksiko“ zasađeno još jedno drvo generacije
KROS, PREDAVANJA
O PRAVIMA DJETETA,
LITERARNI I LIKOVNI RADOVI

Đečija nedelja je i ove godine u svim osnovnim i predškolskim ustanovama na području barske opštine obilježena brojnim prigodnim aktivnostima.

Među najaktivnija su bili učenici i nastavnici OŠ „Meksiko“. Već 1. oktobra na terenima Sportskog centra „Topolica“ održan je jesenji kros. Takmičenja su organizovana po razredima, u kategorijama devojčica i dječaka. Najuspješnijima su, za osvojena mjesta, uručene prigodne diplome, izrađene i štampane u školi.

U okviru ove manifestacije organizovana su predavanja o pravima djeteta, rađeni literarni i likovni radovi, obavljen svečani prijem učenika prvog razreda u Dječiji savez. U dvorištu škole tradicionalno je zasađena maslina — drvo generacije.

Inače, ove školske godine OŠ „Meksiko“ ima 705 učenika raspoređenih u 27 odjeljenja. Nastava se odvijala u dvije smjene. U tri odjeljenja prvog razreda upisan je 71 polaznik. Za prvake su organizovani jutarnji prihvati i produženi boravak.

Ovogodišnja generacija polumaturanata već je bila na petodnevnoj ekskurziji kroz Crnu Goru. Obišli su Plav, Berane, Bijelo Polje, Žabljak, Pljevlja, Nikšić, Tivat.

Početak ove školske godine, u ovoj školi protekao je i u realizaciji brojnih vannastavnih programa, povodom obilježavanja Dana pismenosti i Međunarodnog dana fizioterapeuta. U ovom mjesecu za učenike završnih razreda održan je i edukativni čas „Bezbednost djece u saobraćaju“, koji su realizovali NVO Alfa centar, Uprava policije — područna jedinica Bar, Opština Bar uz podršku OEBS-a u Crnoj Gori.

I ovaj septembar u školi „Meksiko“ je započeo donacijom knjiga nekadašnje učenice ove obrazovne ustanove Snežane Polović, koja je školskoj biblioteci poklonila 40 primjeraka svoje zbirke pjesama „Olovka srca“.

Dubravka Janković

U OŠ „Đerđ Kastrioti Skenderbeg“ u Ostrosu dobri uslovi za rad

U SKLADU SA SAVREMENIM STANDARDIMA

Internet odlično funkcioniše. Kompiuterska učionica potpuno opremljena. Do kraja novembra biće otvoren i đečiji vrtić

Ove školske godine u Osnovnoj školi „Đerđ Kastrioti Skenderbeg“ u Ostrosu imaju veoma dobre uslove za rad.

Direktor škole Bećir Berjašević ističe da su ranijih godina uložili dosta truda i sredstava kako bi školski objekat

bio funkcionalniji i primjereniji potrebama đaka. „Sada sa ponosom možemo reći da smo u tome uspjeli. Nakon višegodišnjih problema, internet odlično funkcioniše na području Ostrosa, kompiuterska učionica je potpuno opremljena, a u planu

je poboljšanje računarskih komponenti, s obzirom na to da tehnika datira od prije nekoliko godina“, kazao je Berjašević.

Inače, školu „Đerđ Kastrioti Skenderbeg“ ove godine pohađa 119 učenika. Nastava se bez problema odvija i

u četiri područna odjeljenja, dok je u petom, u selu Koštanjica, u toku sanacija objekta, pa đaci iz ovog odjeljenja nastavu pohađaju u matičnoj školi. Renoviranje obavlja sama škola uz podršku Ministarstva prosvjete i lični angažman školskih radnika.

Do kraja novembra ove godine u školi planiraju da otvore i đečiji vrtić, koji će raditi u okviru predškolske ustanove „Vukosava Ivanović Mašanović“ u Baru. Do realizacije ove, hvale vrijedne ideje, došlo se na osnovu odluka Školskog odbora, Sa-

vjeta roditelja i predstavnika Mjesne zajednice Ostros. U toku su završni radovi i priprema prostorija. Vrtić će, prema riječima direktora Berjaševića, pohađati mališani od tri do pet godina.

D. Janković

23

Prosvjetni rad

NOV. 2014
BROJ 29

Sto godina od početka Prvog svjetskog rata – svjedočenje dr Pera Šoća, naučnog i kulturnog radnika, ministra u više crnogorskih vlada u egzilu (III)

KO JE PRAVA KO KRIV? CRNA GORA PRAVA I PRIJE I POSLIJE!

Protiv Crne Gore radili su, pri zauzeću Skadra 1913, 1915, oni isti koji i od primirja 1918. (da ne govorimo od prije). To su pravi izdajnici. Crna Gora strada zato što je svjesna svog dostojanstva. Dani katastrofe, egzila, nijesu pomračili krunu i ličnost kralja Nikole. Sav svijet zna gdje je pravo i istina. U sred Biograda čujemo napad kao onaj o „ženskom napuštanju Lovćena“. Da nije ko zamislio da se to može popraviti „povraćanjem imovine“, davanjem položaja, ordena? Idimo pred čist, neumitan sud naroda. Međunarodni sud obezbijedio bi mjesto za nove zlatne stranice Crne Gore

DOKTOR KNJIŽEVNOSTI, MINISTAR PROSVJETE I CRKVENIH POSLOVA, PRAVDE...: Pero Šoć

Ondašnji crnogorski faktori – i vojnički i politički – nalaze se na teritoriji Jugoslavije. Oni imaju o tom i dokumente i dokaze, da blate i sebe i Crnu Goru. Imamo i mi u inostranstvu, i dokumenata i dokaza. Po njima bi se očitivalo da su sumnjičenja i klevete pri zauzeću Skadra, ubrzale pad Crne Gore i same Srbije. Slično tome je bilo i prilikom oslobođenja Skadra, 1913.

Srpski đeneral Živko Pavlović je osudio Vladu Srbije za držanje u pitanju Skadra

Baš g. đeneral Živko Pavlović je, prošle godine, osudio Vladu Srbije za držanje u pitanju Skadra. (Književni Glasnik, 1. Jula 1924). I da nije drugih dokumenata, dovoljni su oni koje iznosi g. Pavlović pa da se vidi: ko je prav a ko kriv; Crna Gora prava i prije i poslije! Protiv Crne Gore radili su, pri zauzeću Skadra 1913, 1915, oni isti koji i od primirja 1918. (da ne govorimo od prije). To su pravi izdajnici: oni učiniše da se, makar bilo privremeno, Crna Gora liši Skadra: da se Skadar na Bojani odcijepi od narodnog tijela. (Grobovi ispod Tarobosha i sa Bardanjolta viču: prokletstvo!). Već sada ne treba nam ni zato tražiti drugih dokumenata nego onih, koje je sam Biograd publikovao.

U egzilu, kao i prije toga, Crna Gora branjaše sebe, a Skadar kao zajednicu iako Crna Gora bijaše svjesna njegova značaja te i načina, kako se on može spasiti. Vlada g. Pašića je publikovala baš ovih dana, knjigu „Jadransko Pitanje“ – koja sadrži dokumente o tome da je Delegacija Srbije na Konferenciji Mira u Parizu počnila najveće izdajstvo – Skadar predala tuđinu mada je bio obezbjeđen Crnoj Gori ne samo po pravu i istoriji nego i najnovijim međunarodnim ugovorima. Londonski ugovor zaključen između Rusije, Francuske i Engleske, 26. aprila

ske.“ (str. 7) – I pored toga i svega što je slijedilo, g. Pešić završava svoj rad ne slažući se sa Crnom Gorom u pitanju zauzeća Skadra. No stvar je prosta: Zar nije bilo bolje da se, u času katastrofe Srbije Skadar našao u rukama Crne Gore?

Srbija je htjela da baš ona uđe u Skadar

Kako bi odgovorio narodni sud, pri ocjeni pitanja o zauzeću Skadra od strane Crne Gore: Ili je trebala da u nj uđe Crna Gora na čijim je vratima i čija je prestonica bila u tom Skadru ili Srbija? Zatim, što bi rekao narodni sud, kad bi mu se iznijelo da je baš Srbija (čija je Vlada sumnjivala Crnu Goru i s njom došla u sukob zbog zauzimanja Skadra) htjela baš ona da uđe u Skadar da Crna Gora nije (stoga i dr. razloga) pohitala i zauzela ga – za dobro svoje i Srbije.

Vlada g. Pašića, kao i ranije g. Davidovića, predviđaju „povratak imanja nasljednicima Kralja Nikole“... a ni riječi o sumi od 723 miliona zlatnih franaka ratne oštete Crnoj Gori, na račun koje je Biograd primio milione, u novcu i naturi.

Pravdu Crnoj Gori!

A što je sa onim hiljadama popaljenih domova, žrtvama, hapšenjima koji se još dave po zatvorima? Na pr., ni na vašu jezovitu interpelaciju, prilikom pogibije Šćepana Mijuškovića itd., ni postupka, ni odgovora... Valjda vaš glas neće ostati usamljen ni u tom pogledu, nego da će vas čuti, razumjeti i s vama uzviknuti sva prava braća i ljudi: Pravdu Crnoj Gori! Ako to ne učine odgovaraće pred Bogom i narodom. U tome znaku je i budućnost.

Ne poznajem dovoljno ni ličnost g. Davidovića ni njegove namjere. Ali, ni on ni izvjesni njegovi prijatelji – bar do sada nikad nijesu na djelu ne samo zadužili Crnu Goru, nego naprotiv, ponijeli su naspram nje teške grehote. Nećete im vi pautnuti u naručje ni njima ni ništome, ako nije bratsko, jasno i otvoreno determinira-

ČAST CRNOJ GORI, ZATOČENICI MRIJET NAVIKNUTI: TOJ, NARODNOJ DIKI I PERJANICI!

„... Nar. Skupština u Biogradu treba da ustane na noge, skine kape, pa – uz pobozan uzvik, pun pijeteta i poštovanja – uzvikne: Čast Crnoj Gori, zatočenicima mrijet naviknuti: toj, narodnoj diki i perjanici! Oprosti nam Bože i Crna Goro, što smo vrijeđali tvoje rane, primi nas opet na bratsko srce; gotovi smo da ispravimo sve nepravde, nađimo način bratskog sporazuma, ravnopravnosti, i pomozimo nam da na njemu zidamo budućnost.“ – Bez toga, nikad neće biti svijetle budućnosti, i više će izgubiti napadač nego napadnuti. I daleka prošlost Zete i Raške za to nam daje primjera“, vizionarski i mudro ističe dr Šoć u pismu koje je poslao iz Italije 16. marta 1925. godine Mihailu Ivanoviću, bivšem crnogorskom ministru narodnom poslaniku

lo, – bez toga utopila bi se vaša politika...

Bolje je biti hrast na vjetrometini nego trska među trske

Ruke njegove Vlade posule su krv u Crnoj Gori. Pa i u posljednje vrijeme što je njegova Vlada učinila kad se zbilo npr. naj nečuveni zločin u Nikšiću (ubijanje Šć. Mijuškovića) slabe garancije da je onaj koji tako što počinio ili dopusti – no Vi ste na licu mjesta pa to sve bolje znate, ja tek iskreno napominjem izvjesne moje impresije. Parola Sporazum g. Davidovića i g. Trumbića, izgleda mi isuviše slastično (sjećamo se pritom g. Trumbića iz egzila, te njegova držanja kao ministra inostranih djela, delegata na Konferenciji). Riječ Sporazum idealna je; no u politici ne može zamijeniti jedan definisan program, kada se u čitavoj Skupštini u Biogradu ne biste našli iskrena druga i prava brata koji saosjećaju bol Crne Gore i uzbuđuju se pred nepravdom koja ju tišti – bolje i bez njega. I trojica – ako vam se niko ne pridruži bićete jači sami nego u slabu i neiskrenu društvu. Bolje je biti hrast na vjetrometini nego trska među trske.

Petar Drugi i njegov Gorski Vijenac – genij koji je svoj prah privezao uz Lovćen, tu svetu planinu

Crna Gora ne ulazi u nacionalnu zajednicu – ponižena, osramočena, unakažena, uprljana, okrvavljena. Ne, njeno je mjesto vjekovima određeno, čista kao zora, sjajni kao sunčani zruci

što zare Lovćen, uzvišena i ponosna kao taj isti Lovćen. Zato je garancija i ona vječna misao koju inkarnira Petar Drugi i njegov Gorski Vijenac – genij koji je svoj prah privezao uz tu svetu planinu.

Ovo što navedosmo stavljalo je kardinalna pitanja – glavne pozicije borbe, ... odbrane koja se vodi. Izvan se u tom pogledu uspjelo. Sav svijet zna gdje je pravo i istina. I bjesomučni neprijatelj i plaćenici u inostranstvu, razoružani su rekli da nemaju više kuraži da ponove napade. Dok eto u sred Biograda čujemo napad kao onaj o „ženskom napuštanju Lovćena“. Da nije ko zamislio da se to može popraviti „povraćanjem imovine“, davanjem položaja, ordena?

Kralj Nikola je gađan mecima koji su htjeli da sruše i osramote Crnu Goru

Dani katastrofe, egzila, nijesu pomračili krunu i ličnost kralja Nikole, on je gađan mecima, koji su htjeli da sruše i osramote Crnu Goru, no njegova je kruna dobljesnula mučeništvom za NAROD, opštu stvar, a njegova ličnost je u tom pogledu obezbjedila na Slovenskom jugu, prvo mjesto iza Rada Vladike. G. Pašić će i on valjda biti sa tim saglasan, jer kad je posjetio Crnu Goru, po padu Srbije 1915. izjavi „došao sam da pozdravim najvišeg živog Srbina!“

Ako ni kod sadanje Skupštine nije uzrela ovakva misao o Crnoj Gori; ako ne bude prožeta takvim ubjeđenjem – IDIMO PRED SUDOM NARODA. Taj sud ne

bi bio sastavljen od odgovornih i zainteresovanih političkih i vojnih faktora, već bi bio čist, neumitan sud naroda. Ako hoćemo još dalje: nek se sastavi MEĐUNARODNI SUD svjetskih kapaciteta po pitanjima prava te savremene diplomatske i političke istorije i vojništva. Takav sud obezbijedio bi mjesto za nove zlatne stranice Crne Gore. Neki upravljači tamo kao da su posve izgubili glavu. Ako produže daleko će stići: Eto vode otadžbinu i pred sudom javnog mnjenja za

optužbe o uzrocima svjetskog rata (Srp. knj. glasnik 1. marta 1925. str. 391, sadrži o tom izvjesne napomene.) Zašto uzimati i odgovornost: Crna Gora?

Ovako pišem zato što hoću da živim u otadžbini: Ne možemo slobodno stati nogom na prađedovsko ognjište

Ne pišem ovako zato što se ne mislim vraćati: ovako pišem zato što hoću da živim u otadžbini. I zašto strada Crna Gora? Zato što je svjesna svog dostojanstva. Mi izvan zbog toga ostadosmo u egzilu od januara 1916., te ne možemo gledati sjaj Božijeg sunca u otadžbini. – Ne možemo slobodno stati nogom na prađedovsko ognjište. Prijete nam još tamnicom, ubistvima. I neka i poginemo – poginućemo na putu časti; i tad nećemo ostati bez osvete, no, branićemo se.

Crna Gora vječna kao Jugoslovenstvo Rada Vladike, besmrtna kao što je i Slovenstvo

Crna Gora je vječna kao Jugoslovenstvo Rada Vladike. Ona je u njemu iskra; koja žari plam koji razgoni mrak i sagorjeva trulež.

Baš u danima najveće krize, posred katastrofe, svi smo mogli duboko prozreti da je Crna Gora besmrtna, kao što je i Slovenstvo. I kad nagledaju pobijeđeni – probijaju PUT POBJEDI!

Šanac je u rukama Crnogoraca (na njemu ostati); njihova je moralna pobjeda. Ostalo je lakše.

Prvo i iznad svega čast Crne Gore, potom sve ostalo

„Čast ranjena žeže hrabra prsa...!“ – Prvo i iznad svega čast Crne Gore, potom sve ostalo. Bez toga nema lijeka ni prebola niti se doziva budućnost.

Ovo pisanje ispade duže nego što mišljah, u stvari ono je isuviše kratko s obzirom na zamašaj predmeta te Uzvišeni Ideal o kojemu govori – pišem u hitnji – pod brigama i patnjama egzila – kao ispod šatora, nema vremena ni da pregledam već ga šaljem tako kako sam izradio. – Želio bih i bio bih Vam zahvalan da isto predate listu „Crnogorac“ – ili kojim drugom javnom organu – da odštampa uz moj potpis i odgovornost.

Vas i vaše drugove bratski pozdravljam,

(Kraj)

MORALNA POBJEDA CRNOGORACA: Detalj sa Mirovne konferencije u Versaju

Potpisan sporazum o saradnji UCG sa Univerzitetom u Skadru ZAJEDNIČKI RAD NA ISTRAŽIVAČKIM PROJEKTIMA

DOGOVORENA RAZMJENA STUDENATA I PROFESORA: Delegacija UCG u posjeti Skadru

Prilikom posjete Skadru, rektorka Univerziteta Crne Gore (UCG) akademik prof. Radmila Vojvodić i rektor tamošnjeg Univerziteta „Luid Guračić“ prof. dr Artan Haxhi potpisali su Sporazum o saradnji, koji će važiti u naredne dvije godine, saopšteno je sa UCG.

Potpisivanjem Sporazuma, kojim je obnovljen postojeći dokument o saradnji, nastavlja se deset godina duga saradnja sa Univerzitetom u Skadru, koja je počela osnivanjem Studijskog programa

za obrazovanje učitelja na albanskom jeziku 2004. godine. Sporazum predviđa mogućnost razmjene studenata i nastavnika, zajednički rad na istraživačkim projektima i aktivnostima, kao i saradnju u realizaciji nastave za određene predmete.

Profesori skadarskog Univerziteta, njih 15, angažovano je na UCG u izvođenju nastave na četvorogodišnjem studiju za obrazovanje učitelja na albanskom jeziku, uglavnom za predmete iz oblasti pedago-

gije, didaktike, lingvistike. To je jedini program u visokom obrazovanju koji nudi nastavu na albanskom jeziku, a na njemu trenutno studira 70 studenata.

Crnogorsku delegaciju u Skadru činili su, pored rektorka Vojvodić, predsjednik Upravnog odbora Univerziteta Duško Bjelica i rukovodilac Studijskog programa za obrazovanje učitelja na albanskom jeziku David Kaljaj.

O. Đ.

Rektorka Univerziteta Crne Gore akademik Radmila Vojvodić pošetila Univerzitet u Ljubljani JACANJEM SARADNJE DO MODERNIZACIJE VISOKOG OBRAZOVANJA

U razgovoru sa rektorom ljubljanskog univerziteta prof. dr Ivanom Svetlikom istaknuta potreba za internacionalizacijom, modernom i fleksibilnom organizacijom nastave, kao i saradnjom u oblasti mobilnosti u istraživanju i nastavi

Rektorka Univerziteta Crne Gore akademik Radmila Vojvodić sastala se sa rektorom Univerziteta u Ljubljani prof. dr Ivanom Svetlikom u Rektoratu tog univerziteta. Oni su razgovarali o mogućnostima proširenja postojeće saradnje između dva univerziteta, budući da oni imaju mnogo toga zajedničkog i da dijele slične ciljeve i ideje. Rektorka Vojvodić istakla je da internacionalizacija, moderna i fleksibilna organizacija nastave, kao i saradnja u oblasti mobilnosti u istraživanju i nastavi, predstavljaju polja na kojima ovi univerziteti treba najviše da sarađuju.

Na sastanku je bilo riječi i o mogućnostima saradnje na zajedničkim projektima, naročito u okviru studijskog programa Multimedija na Elektrotehničkom fa-

kultetu Univerziteta u Ljubljani.

„Multimedija je veoma moderan i nov projekat, kako za slovenački Univerzitet, tako i za evropski prostor visokog obrazovanja i na tom konkretnom projektu prepoznamo kontinuiranu saradnju već od danas“, istakla je Vojvodić.

Prof. dr Ivan Svetlik kazao je da Univerzitet u Ljubljani i Univerzitet Crne Gore imaju mnogo zajedničkog, kao i da će dvije institucije ubuduće razmjenjiva-

ti više studenata i nastavnika i unaprijediti saradnju na istraživačkim projektima.

Sastanku u Ljubljani prisustvovali su i prorektor Univerziteta Crne Gore prof. dr Srđan Stanković, zatim profesor Fakulteta dramskih umjetnosti mr Janko Ljumović, kao i predstavnici Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta u Ljubljani. Sporazum o saradnji između dva univerziteta potpisan je 2007. godine.

N. N.

Memorandum o saradnji Juventasa i Medicinskog fakulteta u Podgorici

ZDRAVSTVENA NJEGA ZA SVE

Nevladina Organizacija „Juventas“ i Medicinski fakultet potpisali su Memorandum o saradnji povodom usvajanja antidiskriminacione politike ove univerzitet-ske jedinice.

„Usvajanje antidiskriminacione politike i potpisivanje Memoranduma predstavljaju završne aktivnosti projekta 'Dostupna i adekvatna zdravstvena njega za sve' koji je septembru proš-

le godine počeo da realizuje Juventas. Cilj je podrška i zaštita LGBT prava iz oblasti pružanja usluga zdravstvene zaštite u Crnoj Gori“, saopšteno je iz te NVO.

O. Đ.

Najstarija naučna ustanova u našoj zemlji, Istorijski institut Crne Gore, upisala treću generaciju postdiplomaca iz oblasti „Istorije/ Istorije kulture i istorijske antropologije“

UZORI FERNAN BRODEL I SORBONA

Prema riječima direktora Instituta prof. dr Radoslava Raspopovića, postdiplomske studije rezultat su želje da se uhvati priključak sa savremenim oblicima naučnog i visokoškolskog rada, kroz povezivanje naučnih istraživanja sa procesom visokog obrazovanja

Istorijski institut Crne Gore, najstarija naučna ustanova u našoj zemlji, čiji su naučni radnici bili glavni nosioci u osnivanju prvih visokoškolskih institucija, ali i stžeri razvoja sistema visokog obrazovanja i nauke uopšte, za sobom ima dvije generacije postdiplomaca. Dosad su dva kandidata odbranila svoje magistarske radove, a paralelno sa organizovanjem novih odbrana zaposleni u ovoj instituciji iščekuju rezultate konkursa za upis treće generacije. Prema riječima direktora Instituta prof. dr Radoslava Raspopovića, postdiplomske studije rezultat su želje da se uhvati priključak sa savremenim oblicima naučnog i visokoškolskog rada, kroz povezivanje naučnih istraživanja sa procesom visokog obrazovanja.

„Uzore smo tražili na najznačajnijim evropskim univerzitetima i nastojali da po ugledu na njih organizujemo naš rad“, kaže Raspopović. „Mi težimo da poput Visoke škole društvenih nauka (L'École des Hautes études en sciences sociales), čuvenog istoričara Fernana Brodela sa Sorbone, organizujemo i rad Istorijskog instituta Crne Gore. Sistematičnim pristupom, u našim razvojnim planovima našli smo partnera u Institutum Studiorum Humanitatis iz Ljubljane, koji ima oblik rada sličan Brodelovom.“

Zanimljivi predmeti i istaknuti predavači

U saradnji sa tim institutom, koji je sada dio Univerziteta Alma Mater Europea iz Maribora, osmišljen je studijski program akademskih magistarskih studija iz oblasti „Istorije/Istorije kulture i istorijske antropologije“. Kao stara jedinica Univerzi-

Prof. dr Radoslav Raspopović, direktor Istorijskog instituta Crne Gore

teta Crne Gore, ali nova u dijelu akademskog nastavnog procesa, Istorijski institut nastojao je da izbjegne ponavljanje, odnosno dupliranje studijskog programa. Otuda je, smatra Raspopović, ovaj studijski program jedinstven u Crnoj Gori.

„Predmeti koji se kod nas izučavaju poput: Antropologije antičkih svjetova, Umjetnosti kasne antike i ranog hrišćanstva na tlu Crne Gore, Antropologije Balkana, Istorije religije, ali i Istorije seksualnosti ili Istorije diplomatije od Bečkog kongresa do Prvog svjetskog rata, Stvaranja moderne crnogorske države, zatim Orijentalne islamske kulture u Crnoj Gori, Evropske civilizacije i kulturnih vrijednosti, Vizuelne kulture Mediterana u zrelom srednjem vijeku, te Latinske paleografije, zasigurno nijesu zastupljeni u takvom obliku na drugim studijskim programima na Univerzitetu Crne Gore“, ističe on.

Budući da su na prvom i drugom godini bili upisani studenti koji su u radnom odnosu (najprije sa 240, a potom i sa 180 kredita) organizovana je takozvana blok nastava, sa fondom časova

koji se praktikuju za magistarske postdiplomske studije. Predavači su profesori sa Univerziteta Alma Mater Studiorum iz Maribora, odnosno sa Institutum Studiorum Humanitatis iz Ljubljane, zatim sa Beogradskog univerziteta i Univerziteta iz Splita. Prvobitno su na izbornim predmetima bili predviđeni profesori iz SAD i Francuske, ali je slabo interesovanje studenata za te predmete uticalo na izmjene programa studiranja.

Zaposlenje u bilo kojoj državi Evropske unije

„Ono što smatramo značajnim jeste činjenica da Istorijski institut 'akademskom dimenzijom' svoga rada pomaže procese koje je, inače, na Univerzitetu Crne Gore i u našoj zemlji treba više razvijati. Naime, jedina od zamjerki evaluatora iz EU jeste mali procenat studenata sa završenim postdiplomske i doktorske studijama, u odnosu na evropske standarde. Otvarajući mogućnost za sticanje zvanja magistra na kvalitetnom studijskim programu, ne samo da podižemo nivo obrazovanosti u Crnoj Gori, već i dodjeljivanjem Joint Degree diplome, shodno sporazumu s AME (ISH), Istorijski institut pomaže stvaranje uslova za njihovu veću mobilnost. Sa diplomama Istorijskog instituta i AME (ISH) polaznici postdiplomske studije koji magistriraju kod nas mogu konkurisati za zaposlenje u bilo kojoj državi Evropske unije“, ističe Raspopović i dodaje da iskustva prvih postdiplomaca sa Instituta ukazuju na to da je ovakav korak bio umnogome opravdan, kao i da je realno očekivati veliko interesovanje kada su u pitanju i naredni upisni rokovi.

NAUČNI RADNICI U ISTORIJSKOM INSTITUTU SADA MNOGO MOBILNIJI

Činjenica da je Istorijski institut uvođenjem „akademске dimenzije“ proširio svoju djelatnost od višestrukog je značaja za razvoj nauke i obrazovanja u Crnoj Gori. Na taj način se prevashodno unapređuje rad naučnih radnika u Istorijskom institutu.

„Osim uobičajene naučnoistraživačke djelatnosti, oni su sada mnogo mobilniji sa stanovišta komunikacije sa profesorima sa drugih univerziteta, a takođe u pogledu praćenja najnovijih naučnih rezultata iz oblasti koje se predaju na postdiplomske studijama. To se pozitivno odražava i na njihov naučnoistraživački rad“, ocjenjuje Raspopović.

NOVI POSTDIPLOMSKI PROGRAMI IZ OBLASTI ORIJENTALISTIKE, SLAVISTIKE, ARHIVISTIKE I DOKUMENTOLOGIJE

Direktor Instituta najavljuje i buduće projekte ove ustanove.

„Planiramo otvaranje novih postdiplomske studije iz oblasti: Orijentalistike, Slavistike, te Arhivistike i dokumentologije. Važno je istaći da su sve to samofinansirajući programi koji ne povećavaju rashode Univerziteta, a koristi za proučavanje istorije kulture Crne Gore i očuvanje kulturne baštine su ogromne i ne predstavljaju ponavljanje postojećih studijskih programa“, navodi on.

Ipak, kako priznaje Raspopović, oni i zaposleni u Institutu najviše bi se radovali eventualnom pokretanju doktorskih studija, koje bi se ticalo istorije, kulture i kulturne baštine Mediterana.

N. N.

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović posetila Tsukubu, najveći naučni centar u Japanu

USAVRŠAVANJE U NAJPOZNATIJIM SVJETSKIM LABORATORIJAMA

Crnogorska delegacija vodećem svjetskom centru za oblasti bionike, mehatronike, medicine, nanotehnologija i IT-a

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović i članovi delegacije koju čine prof. dr Jovan Mirković, ambasador Crne Gore u Japanu, i prof. dr Dani-

lo Nikolić, dekan Fakulteta za pomorstvo u Kotoru, posetili su Tsukubu, najveći naučni centar u Japanu, naučni grad i jedan od najvećih naučnih centara

na svijetu. Oni su bili gosti i Tsukuba univerziteta koji ima 28 koledža, klastera i škola, dok glavni Tsukuba kampus obuhvata površinu od 258 hektara, što

Ministarka Vlahović je upoznala domaćine sa naporima koje crnogorska Vlada ulaže da nauči vrati mjesto koje joj pripada i da ojača domaću naučnoistraživačku zajednicu. Dogovoreno je da Crna Gora već naredne godine pošalje u Tsukubu prve doktorande i postdoktorande, a predstoji formalizovanje te saradnje kroz potpisivanje memoranduma koji bi omogućio dugoročnu saradnju na više nivoa

ga čini najvećim pojedinačnim kampusom u Japanu i jednim od vodećih svjetskih centara za oblasti bionike, mehatronike, medicine, nanotehnologija i IT-a.

U razgovoru sa japanskim kolegama bilo je riječi o mogućnostima koje Tsukuba pruža stranim studentima, naučnicima i istraživačima, njihovoj mobilnosti, zajedničkim projektima, i mogućnostima saradnje, koja već postoji zahvaljujući radu prof. Jovana Mirkovića, koji je dugo godina proveo usavršavajući se na Tsukubi, đe je bio i gostujući predavač, saopšteno je iz Ministarstva nauke.

Ministarka Vlahović je domaćine upoznala sa naporima koje crnogorska Vlada ulaže da nauči vrati mjesto koje joj pripada, da ojača domaću naučno-

istraživačku zajednicu, izgradi infrastrukturu, uključuje u evropske i svjetske tokove kroz otvaranje EU, ali i brojnih drugih fondova. Predstavnicima Tsukuba Univerziteta istakli su da je Japan zemlja koja je, upravo, zahvaljujući velikim ulaganjima u nauku i istraživanja postala globalni lider u mnogim oblastima. Dogovoreno je da Crna Gora već naredne godine pošalje u Tsukubu prve doktorande i postdoktorande, a predstoji formalizovanje te saradnje kroz potpisivanje memoranduma koji bi omogućio dugoročnu saradnju na više nivoa.

Crnogorska delegacija obišla je neke od najznačajnijih laboratorija Tsukuba Univerziteta, među kojima glavnu laboratoriju za biogorivo koje se dobija iz posebnih vrsta algi i koje, prema tvrdnja-

ma japanskih naučnika, čini gorivo budućnosti, laboratoriju prof. Kadowakija. Upoznati su i sa najprestižnijim istraživanjima koja Tsukuba Univerzitet trenutno radi, a koja se odnose na oblast bionike i predstavljaju jedan od najvećih uspjeha u savremenoj medicini.

Delegacija Crne Gore obišla je i u svijetu vodeće laboratorije AIST-a (Nacionalnog instituta naprednih industrijskih nauka i tehnologija), na kome se usavršavao prof. dr Danilo Nikolić, i đe je takođe bilo govora o usavršavanjima naših studenata, doktoranata i postdoktoranata.

Crnogorska delegacija posetila je i KEIO Univerzitet u Tokiju, koji predstavlja jedan od tri najistaknutija univerziteta u Japanu.

O. Đ.

Ministarstvo nauke organizovalo radionice za program „Horizont 2020“

EFIKASNIJE KORIŠĆENJE EVROPSKIH FONDOVA

26

Prosvjetni rad

NOV. 2014
BROJ 29

Ministarstvo nauke, u saradnji sa Generalnim direktoratom za istraživanje i inovacije Evropske komisije organizovalo je u Podgorici radionice na temu novog EU Okvirnog programa za istraživanje i inovacije „Horizont 2020“.

Mr Smilja Kažić-Vujačić, nacionalni koordinator za „Horizont 2020“ i načelnica Direkcije za međunarodne programe i evropske integracije Ministarstva nauke, izrazila je zadovoljstvo velikim brojem učesnika na radionici, i naglasila da je to odraz velike zainteresovanosti za novi Okvirni program „Horizont 2020“. Ona je podšetila da je potpisiva-

njem Međunarodnog ugovora o pristupanju Crne Gore „Horizontu 2020“ ovdašnjoj naučnoj i poslovnoj zajednici omogućen pristup ovom fondu, po jednakim uslovima kao i učesnicima iz zemalja članica EU.

„Vjerujem da će ove radionice doprinijeti intenzivnijem učešću naše zajednice u „Horizontu 2020“, kao i efikasnijem korišćenju evropskih fondova u oblasti nauke i istraživanja“ istakla je Kažić-Vujačić.

U svom uvodnom izlaganju, Célia Gavaud, ekspert Pera Consulting-a, predstavila je program „Horizont 2020“, uz napomenu da je jedan od njegovih pri-

oriteta smanjenje jaza između biznisa i nauke, kao i veće uključivanje privrednog sektora.

Nakon pozdravnih govora, eksperti Pera Consulting-a i University Collegea iz Londona, putem tri paralelne sesije predstavili su različite aspekte za pripremu uspješne aplikacije u „Horizontu 2020“. Prisutni su imali priliku da se upoznaju sa modelima pronalaženja partnera za učešće u projektima, kao i načinima finansijskog upravljanja projektima u „Horizontu 2020“. Kroz različite sesije, eksperti su predstavili koncept kolaborativnih istraživanja u okviru programa i instru-

SMANJENJE JAZA IZMEĐU BIZNISA I NAUKE: Na radionicama su učestvovali predstavnici naučnoistraživačkih institucija, malih i srednjih preduzeća, NVO i javne uprave

mente za mala i srednja preduzeća, uz obrazloženje pitanja intelektualne svojine i ekselentnosti u nauci (Evropski istraživački savjet i Marija Kiri akcije). Učesnici radionice su, takođe, ima-

li mogućnost da čuju nešto više o procedurama pisanja projekata, te o inovacijama u „Horizontu 2020“.

Na radionicama je učestvovalo više od 100 predstavnika naučnoistraživa-

čkih institucija, malih i srednjih preduzeća i nevladinih organizacija, kao i predstavnika javne uprave, saopšteno je iz Ministarstva nauke.

O. Đ.

U Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti održano predavanje prof. dr Dragana Simića

GRADITI SVIJET STRATEŠKOG POVJERENJA

„Na snazi je takozvano ‘razmrdavanje’ liberalnog svjetskog poretka, koji se sve više kreće ka principu ‘živi i pusti druge da žive’. Kisindžer stalno opominje da ovakvom svijetu prijeti kaos, jer je on istovremeno nestabilan i prožet međuzavisnošću“

KUDA IDE NAŠ SVIJET: Sa predavanja

Prof. dr Dragan Simić sa Fakulteta političkih nauka iz Beograda održao je u Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti predavanje na temu „Svjetski poredak poslije Hladnog rata“. Domaćin ove naučne tribine bio je akademik prof. dr Dragan Vukčević, dekan Fakulteta pravnih nauka na Univerzitetu Donja Gorica, koji je u uvodnoj riječi upoznao prisutne sa bogatom Simićevom biografijom i bibliografijom.

Ističući da ljude danas zanima kuda ide naš svijet i koje su to sile koje njime upravljaju, Simić je istakao da pitanja savremenog svjetskog poretka zaokupljaju sve veće intere-

sovanje naučne javnosti. On je govorio o fenomenu poretka kroz osvrt na njegov razvoj u Kini, Japanu i Vizantiji, te ocijenio da široko rasprostranjeni engleski izraz „International relations“ prije treba shvatati kao „odnos između država“ umjesto prevaziđenih „međunarodnih odnosa“.

Poseban dio predavanja Simić je posvetio gledištima čuvenog američkog diplomate Henrija Kisindžera, koji je jednom prilikom rekao da je „čovječanstvo u očajničkoj potrazi za konceptom svjetskog poretka“.

„Na snazi je takozvano ‘razmrdavanje’ liberalnog svjetskog poretka, koji se

sve više kreće ka principu ‘živi i pusti druge da žive’. Kisindžer stalno opominje da ovakvom svijetu prijeti kaos, jer je on istovremeno nestabilan i prožet međuzavisnošću. Takođe, tu su i veliki izazovi bezbjednosti koji prijete poretku – terorizam, dezintegriranje postojećih država, proliferacija oružja za masovno uništenje, prirodne katastrofe, kao i razvoj novih tehnologija. Zato treba graditi svijet strateškog povjerenja, u kojem bi se njegovala vladavina prava i poštovanje prava pojedinca“, kazao je Simić i zaključio da se različitosti kojima je prožet svijet ne mogu ‘vještački ispeglati“.

N. N.

U Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti održan naučni skup na temu „Crna Gora i Prvi svjetski rat“

POTREBA ZA RASVJETLJAVANJEM CRNOGORSKE RATNE EPOPEJE

– Akademik Đorđe Borozan: Proučavajući smisao i značaj uloge Crne Gore u Prvom svjetskom ratu na najbolji način obilježavamo vijek od njegovog početka.

Ostaje pitanje da li i koliko znamo o ovom događaju

– Profesor Antonio Boća: Svi članovi porodice Savoja ostavili su negativan trag, svi osim Jelene. Ona je bila jako važna historijska figura. Bila je pravi prototip moderne žene i mnogi italijanski pisci pišu o njoj samo u pozitivnom kontekstu

– Prof. dr Šerbo Rastoder, vanredni član CANU: Početak kraja Crne Gore desio se kada je Francuska odlučila da prekine diplomatske odnose. Nakon nje, to su učinili i Velika Britanija, SAD i Italija. To je rezultiralo konačnom sahranom Crne Gore

Naučni skup pod nazivom „Crna Gora i Prvi svjetski rat“ održan je u Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti. Skup je bio podijeljen u dvije šednice, a na njima su učestvovali eminentni poznavaoči historijskih prilika koji su iz različitih uglova posmatranja, sa vremenske distance od stotinu godina, dali osvrt na učešće naše zemlje u Velikom ratu.

U uvodnom obraćanju, akademik Đorđe Borozan je istakao da je ovaj susret prilika za razmjenu novih saznanja i analiza.

„Proučavajući smisao i značaj uloge Crne Gore u Prvom svjetskom ratu mi na najbolji način obilježavamo vijek od njegovog početka. Ostaje pitanje da li i koliko znamo o ovom događaju. Na nama je da damo doprinos u rasvjetljavanju historijskih činjenica, ali putem opreznog korišćenja i pažljivog tumačenja historijskih saznanja“, kazao je on.

PAŽLJIVO TUMAČENJE ISTORIJSKIH SAZNAJNA: Sa skupa

Značaj Jelene Savojske

Gost iz Italije, profesor Antonio Boća, proučavao je obimnu arhivsku građu i na taj način sklapao sliku o tadašnjim odnosima Crne Gore i Italije.

„Teško je bilo pronaći adekvatne izvore, ne samo zato što je prošlo stotinu godina, već zato što su oni izuzetno rijetki“, istakao je on i izdvojio ulogu kraljice Jelene Savojske u događajima

vezanim za ovaj sukob: „Italijanskom dvoru je bilo veoma bitno da Crna Gora ostane nezavisna. I sama kraljica Jelena se trudila da tako bude. Italija je bila saveznik Austro-Ugarske, ali i Crne Go-

re. U Italiji je u to vrijeme bilo dosta onih koji su po tom pitanju bili neutralni. Novinski članci iz tog vremena, poput onih u 'Korijere de la sera', uporno su pozivali na intervenciju protiv agresora. Ipak, i pored takvih nastojanja, svi članovi porodice Savoja ostavili su negativan trag, svi osim Jelene. Ona je bila jako važna historijska figura. Bila je pravi prototip moderne žene i mnogi italijanski pisci pišu o njoj samo u pozitivnom kontekstu.“

Velika historijska nepravda

Vanredni član CANU prof. dr Šerbo Rastoder govorio je

o nepravdom tretmanu Crne Gore na mirovnoj konferenciji u Parizu.

„Tada se najbolje pokazalo da je moć u rukama velikih, a da je pravda iluzija malih. Crnogorsko pitanje koristilo je italijanskoj diplomatiji u kalkulacijama u kojima bi ona mogla izvući najmanju štetu – zato je uloga Italije u pomenutim događajima izuzetno negativna. Sa moralom i pravdom se tada nikakav bitniji cilj nije mogao dostići. Odlukom na međusavezničkoj konferenciji 1918. godine Crna Gora je postala jedina saveznička zemlja koja se našla pod okupacijom. Vilsonovih '14

tačaka' pojačali su nade Crnogoraca da će ostati slobodni, naročito ako se ima u vidu da odluke Podgoričke skupštine nije priznala nijedna velika sila. Crna Gora je samo tražila pravo da sama odlučuje o svojoj sudbini. Početak njenog kraja desio se kada je Francuska odlučila da sa njom prekine diplomatske odnose. Nakon toga, isto su učinili i Velika Britanija, SAD i Italija. To je rezultiralo konačnom sahranom Crne Gore“ kazao je on i podsetio da je u „ovoj neravnopravnoj diplomatskoj borbi prevladala čista pragmatika“.

Spoj istorije, stvarnosti i umjetnosti

Prema riječima akademika Radomira V. Ivanovića, spoj istorije, stvarnosti i umjetnosti na najupečatljiviji način je dat u tetralogijama posvećenim Prvom svjetskom ratu: „Tihom Donnu“ Mihaila Šolohova, „Ratnoj sreći“ Mihaila Lalića i „Vremenu smrti“ Dobrice Čosića.

„Razoren je mit da pojednici pišu istoriju, da postoji katalog vrijednosti i da je istorija učiteljica života. Devetnaesti vijek bio je višestranost, a 20. teoretizacije svijesti. U takvoj konstelaciji stvari, Šolohov, Lalić, i Čosić su nastojali da ožive historijsku perspektivu. Ove tri tetralogije živ su dokaz da je ostvaren autentičan doprinos umjetnosti“, ocijenio je Ivanović i zaključio da one mogu poslužiti za detaljnije ratne analize.

N. N.

ISTAKNUTI POZNAVAOCI ISTORIJSKIH PRILIKA

Na ovom naučnom skupu bilo je riječi i o stavovima austrougarske diplomatije prema crnogorskom pitanju u toku Prvog svjetskog rata, austro-crnogorsko-sandžačke vojske, savremenim kontroverzama i pokušajima revizije istorije, Crnoj Gori u kontekstu Sarajevskog atentata, stanju na crnogorsko-albanskoj granici pred Veliki rat i slično. Među izlagačima su, između ostalih, bili i: mr Slavko Burzanović, akademik Petar Vlahović, dr Radenko Ščekić, dr Vladimir Jovičević, dr Novak Adžić, mr Marjan Mašo Miljić i drugi.

ZANIMLJIVA FIZIKA (6)

PITANJA I ODGOVORI

51. Zašto se u meteorološkim izvještajima o vremenu kao najviša dnevna temperatura daje temperatura u 13 časova a ne u podne?

52. Grupa planinara popela se na visoku planinu i za jelo su stavili da skuvaju jaja. Pošto je voda proključala, sačekali su oko 5 minuta, koliko je obično potrebno da se jaja skuvaju. Međutim, iznenadili su se kad su vidjeli da su jaja ostala sasvim rovita. Zašto se jaja nijesu skuvala?

53. Objasnite kako se može izmjeriti zapremina čvrstog tijela geometrijski nepravilnog oblika koje ne može stati u menzuru? Na raspolaganju imate: tijelo, menzuru, posudu i vodu.

54. Zemljište jednom dnevno „udahne“ (u toku noći) i „izdahne“ (u toku dana) vazduh. Zašto zemljište „diše“?

55. U čajniku ključa voda. Da li mi stvarno vidimo vodu paru kako izlazi iz čajnika?

56. Dva putnika su istovremeno krenula biciklima iz

grada A u grad B i obojici se pokvarila bicikla, tako da su nastavili da se kreću pješke. Prvi putnik je polovinu vremena vozio a polovinu vremena hodao, a drugi je polovinu puta vozio a polovinu pješao. Koji je putnik stigao ranije u grad B, ako putnici voze jednakim brzinama i pješaoce jednakim brzinama?

57. Turista izađe iz šatora, ide po ravnicu, popne se na brdo i odmah se vrati istim putem do šatora. Pri tome je turista prešao 12 km, a svo putovanje je trajalo 4 sata. Po ravnicu turista je išao brzinom od 3 km/h, naviše brzinom 2 km/h, a naniže brzinom od 6 km/h. Može li se po navedenim podacima naći dužina spuštanja turistice s brda?

58. Zašto, kada je tepih udari štapom, prašina ne ude u tepih nego izađe iz njega?

59. Promijeni li se masa vode prilikom zamrzavanja? A prilikom isparavanja?

60. Masa epruvete s vodom je 50 g. U epruvetu se

stavi parče metala mase 12 g. Tada je masa epruvete ispunjene vodom i s parčetom metala u njoj 60,5 g. Odredite gustinu metala u epruveti. Gustinu vode smatrati poznatom.

Odgovori na pitanja iz prošlog broja

41. Nije tačno. Zemlja se uvijek nalazi u prostoru koji je osvjetljen i obrće se oko svoje ose, pa brzina prostiranja Sunčevih zraka ne utiče na izlazak i zalazak Sunca.

42. Za odvajanje ploče od suda potrebno je da zbir sile pritiska na nju i sile teže same ploče bude veći od sile potiska vode.

Kada je voda u sudu, onda je sila pritiska vode na ploču veća od težine vode (zato što voda pritiska kose zidove suda, a oni djeluju na vodu silama usmjerenim ka unutrašnjosti vode).

a) Kada je u sudu teg, onda on manjom silom djeluje na dno i ono se neće odvojiti od suda.

b) Benzin je manje gustine od vode, pa je sila kojom djeluje na ploču veća i ona će se odvojiti od suda.

c) Kada je živa u sudu, onda je odgovor kao pod a).

43. Svaka tačke (mrlje) na obodu točka vrši složeno kretanje: translatorno se kreće brzinom centra točka i obrće se oko osovine točka. Brzina mrlje jednaka je zbiru brzine translatornog kretanja i brzine obrtnog kretanja. Pošto su brzine vektorske veličine, dobija se da brzina mrlje mijenja i pravac i intenzitet i smjer, odnosno – utisak da se mrlja na točku ne kreće ravnomjerno potpuno je ispravan.

44. Masa plute je 240 kg. Procijenite sami da li možete podići toliki teret.

45. Mjerenje atmosferskog pritiska živinim manometrom zasniva se na uravnotežavanju težine vazdušnog stuba sa težinom živinog stuba u manometarskoj cijevi. Kada slobodno pada, manometar je u beztežinskom stanju i ne može po-

kazivati vrijednost atmosferskog pritiska.

46. Treba napraviti dva otvora. Kroz jedan staviti plastičnu cjevčicu i uvlačiti odgovarajuću sadržinu, pri čemu pomaže atmosferski pritisak koji djeluje kroz drugi otvor.

47. Kada šekira šećivom udara u komad drveta koje miruje, postiže se manji efekat u cijepanju drva, nego kada taj komad drveta pada zajedno sa izokrenutom šekirou. U prvom slučaju, šekira po inerciji prodire u komad drveta koje miruje, a u drugom, pokretan komad drveta po inerciji udara u šekiru i naglo zaustavljene šekire i cijepa se.

48. Očigledno je da se voda u šerpi koja pliva zagrije do temperature ključanja. Ali, to još ne znači da će i ona ključati: da bi ključala tečnost koja je dostigla temperaturu ključanja potrebno joj je i dalje dovoditi toplotu. Kada voda u šerpi koja pliva dostigne temperaturu ključanja, onda prestaje dovo-

đenje toplote od ključale vode zbog toga što su im temperature izjednačene! Slijedi, voda u šerpi koja pliva neće proključati.

49. Pravac sile polja poklapa se sa pravcem sile koja djeluje na naelektrisanje, a to znači i sa pravcem ubrzanja naelektrisanne čestice. Pravac vektora brzine pri krivolinijskom kretanju se ne poklapa sa pravcem vektora ubrzanja na primjer, u homogenom polju u kondenzatoru elektron se može kretati po paraboli, a u polju tačkastog naelektrisanja – po kružnici.

50. Od 8 kuglica izdvoji se 6 i stave po 3 na oba tassa. To je prvo mjerenje koje u slučaju da su terazije u ravnoteži pokazuje da se tražena kuglica nalazi među preostale dvije. Drugo mjerenje pokazuje koja od te dvije sadrži šupljinu.

Ukoliko pri prvom mjerenju nije postignuta ravnoteža, tražena kuglica je među onima koje su na podignutom tasi.

Priredio:
Radovan Ognjanović

U CANU održan naučni skup „Mihailo Lalić – sto godina od rođenja (1914–2014)“

POŠEDOVAO DUH JUNAČKOG I NEPOKORNOG CRNOGORSKOG NARODA

Akademik Dragutin P. Vukotić je podsetio na činjenicu da Lalićev život i rad nijesu tekli glatko, kako se to iz današnje vizure može činiti. „On je neprestano birao i tražio adekvatne misli i riječi. Ostao je imun na sva društvena iskušenja, da bi dostojanstveno i podvižnički proživio nepunih osam decenija. Umro je smrću pravdnika“, rekao je on.

U Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti održan je dvodnevni međunarodni naučni skup „Mihailo Lalić – sto godina od rođenja (1914–2014)“, povodom jubileja istaknutog crnogorskog

pisca. Kroz brojne teme, koje se bave različitim aspektima njegovog djela, eminentni učesnici skupa ukazali su na neoprolazne vrijednosti Lalićevog umjetničkog opusa i društvenog angažmana.

Akademik Radomir V. Ivanović kazao je da će bogato i dragocjeno književno djelo Mihaila Lalića i ubuduće služiti kao neiscrpn stvarački uzor stvaranju i promišljanju o ostvarenom, budući da

DOĆI DO ODRŽIVIH NAUČNIH ISTINA: Sa skupa u CANU

ovaj pisac pripada onom tipu stvaralaca koji nastoje da smanje ili izbrišu granice iz-

među stvarnosti i umjetnosti.

Bogata zaostavština

„Kako bismo dospjeli do dragocjenih otkrića i održivih naučnih istina i situirali Lalićevo djelo u kontekst nacionalne i nadnacionalne književnosti, neophodno je da neka od najviših naučnih, kulturnih, prosvjetnih i strukovnih institucija i organizacija blagovremeno priredi dugoročno planirani kapitalni projekat – kritičko izdanje Lalićevih cjelokupnih djela“, ocijenio je Ivanović i dodao: „Ono bi, po prethodnoj procjeni, obuhvatilo između 36 i 40 tomova, što znači da bi se u njemu našlo desetak novih i do sada nepoznatih knjiga. Pored zbirke poezije, trebalo bi imati u vidu i piščevu zaostavštinu od 26 knjiga dnevnika i zapisa, što čini oko 7.000 stranica.“

Prof. dr. Sonja Tomović Šundić je istakla da je Lalićev jezik, posebno u njegovim romanima, istovremeno saglasnost najfinijih misaonih

tokova i autentičnog jezičkog izraza, te da je ovaj pisac uspio da svoje viđenje svijeta života predstavi na osoben literarni način što njegov opus i danas čini zanimljivim.

Ostao imun na iskušenja

Akademik Dragutin P. Vukotić je podsetio na činjenicu da Lalićev život i rad nijesu tekli glatko, kako se to iz današnje vizure može činiti.

„On je neprestano birao i tražio adekvatne misli i riječi. Ostao je imun na sva društvena iskušenja, da bi dostojanstveno i podvižnički proživio nepunih osam decenija. Umro je smrću pravdnika“, rekao je on.

O Lalićevom liku i djelu govorili su: dr. Mila Medigović Stefanović, prof. dr. Nenad Vuković, prof. dr. Ljiljana Pešikan Ljuštanić, prof. dr. Lidija Tomić, prof. dr. Siniša Jelušić, doc. dr. Vesna Vukićević Janković, mr. Ivana Petrović-Račić, prof. dr. Milorad Jevrić i mnogi drugi.

N. N.

VRATITI LALIĆA U NJEGOVOJ PUNOJ VELIČINI: Spomen dom u Trepči

Jubilej obilježen i u piščevom rodnom mjestu

OTRGNUTI LALIĆA OD ZABORAVA

Stogodišnjica Lalićevog rođenja obilježena je i u Spomen domu velikog pisca, u Trepči kod Andrijevice. Tom prilikom, direktorica Direktorata za kulturno-umjetničko stvaralaštvo u Ministarstvu kulture Dragica Milić ukazala je na urođenu buntovnost autora „Hajke“, „Svadbe“, „Raskida“ i ostalih proslavljenih djela.

„Mihailo Lalić pošedovao je duh junačkog i nepokornog crnogorskog naroda koji je otpor negativnim silama i borbu za progresivno društvo smatrao svojom dužnošću“, naglasila je ona.

Predsjednik Opštine Andrijevice Srđan Mašović izrazio je uvjerenje da će ovaj skup, kojem prisustvuju ljudi od znanja i autoriteta, prekinuti dosadašnje ćutanje i konačno otrgnuti Lalića od zaborava.

„Neophodno je otrgnuti ga od samoće za kojom je težio i uvjerenje da će ovaj skup, kojem prisustvuju ljudi od znanja i autoriteta, prekinuti dosadašnje ćutanje i konačno otrgnuti Lalića od zaborava.“

ponovo nam ga vratiti u njegovoj punoj veličini i sjaju, koji mu i pripada kao čovjeku, književniku i rodoljubi“, kazao je Mašović. Proslava jubileja nastavljena je u Centru za kulturu u Beranama. Na svečanoj akademiji o životu i djelu Mihaila Lalića govorio je predsjednik ogranka Matice crnogorske u Beranama Vukota Babović. U umjetničkom dijelu programa nastupila je ženska klapa „O'dive bell cante“ iz Berana i glumci Mirko Vlahović i Danilo Čelebić. Pored Ministarstva kulture, u organizaciji ove svečanosti učestvovali su Matica crnogorska, Nacionalna biblioteka „Đurđe Crnojević“, Crnogorska kinoteka, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, te opštine Andrijevice i Berane.

28

Prosvjetni rad

NOV. 2014
BROJ 29

U Lovčencu otkrivena bista kralja Nikole Petrovića DIJASPORA ČUVA CRNOGORSKU BAŠTINU

Projekat izrade i postavljanja biste realizovan je uz podršku Privredne komore Crne Gore i crnogorskih kompanija koje su na ovaj način pokazale visok nivo društvene i nacionalne odgovornosti. Podršku projektu dalo je i Ministarstvo kulture Crne Gore

Djelo akademskog vajara Zorana Maleša

U organizaciji Udruženja Crnogoraca Srbije „Krstić“ u Lovčencu je, na platu ispred Crnogorskog kulturnog centra, otkrivena bista crnogorskog kralja Nikole I Petrovića Njegoša.

Projekat izrade i postavljanja biste realizovan je uz podršku Privredne komore Crne Gore i crnogorskih kompanija koje su na ovaj način pokazale visok nivo društvene i nacionalne odgovornosti. Pored toga, podršku projektu dalo je i Ministarstvo kulture Crne Gore.

Bistu su otkrili autor ovog djela, akademski vajar

Zoran Maleš i delegacija Privredne komore Crne Gore predvođena predsjednikom Velimirom Mijuškovićem.

Svečanosti povodom otkrivanja biste prisustvovali su i ambasador Crne Gore u Beogradu Branislav Mićunović, a u kulturno-umjetničkom programu nastupili su Crnogorsko kulturno-prosvjetno društvo „Princeza Ksenija“ iz Lovčenca i pjevač narodne muzike Bojan Tomović.

Izvršni direktor Luke Bar Sloba Pajović je istakao da će ta kompanija obezbijediti besplatno ljetovanje za

decu iz Crnogorskog kulturno-prosvjetnog društva „Princeza Ksenija“, a direktor Luke Kotor Vasilije Kusovac uručio je osnivaču udruženja „Krstić“ i istraživaču crnogorske dijaspore Nenadu Stevoviću plaketu za saradnju i doprinos

o očuvanju identiteta crnogorske dijaspore u Srbiji. Predsjednik Privredne komore Velimir Mijušković poklonio je biblioteci Crnogorskog kulturnog centra sabrana djela kralja Nikole.

S druge strane, udruženje Crnogoraca Srbije „Krstić“ je Mijuškoviću uručilo djelo „Crnogorci u Vojvodini – kolonizacija 1945–1948“ u kojem se nalazi imenični registar 38.450 Crnogoraca koji su se nakon Drugog svjetskog rata naselili u Vojvodini.

N. N.

Crnogorski iseljenici u Sloveniji obilježili vijek od rođenja Mihaila Lalića

ŠEĆANJE NA VELIKOG PISCA

Predavanje o Lalićevim književnim djelima, a posebno o romanu „Lelejska gora“ održao prof. dr. Vladimir Osolnik, slavista i književni historičar, profesor na Odsjeku za slavistiku Filozofskog fakulteta u Ljubljani

Sa proslave jubileja

Savez crnogorskih društava Slovenije organizovao je književno veče povodom stogodišnjice od rođenja velikog crnogorskog književnika Mihaila Lalića. Veče pod nazivom „Lalićeva svečanost“ održano je u prostorijama Crnogorskog društva „Crna Gora“ u Ljubljani.

Predsjednik Saveza crnogorskih društava Slovenije Veselin Lakić osvrnuo se na biografiju Mihaila Lalića, istaknutog romanopis-

ca, akademika, prvog dobitnika Njegoševe nagrade i brojnih drugih značajnih nagrada i odlikovanja, autora filmskih scenarija, pobrojaviši sva njegova književna djela – knjige poezije, pripovijetke, romane i knjige autobiografskih zapisa.

Predavanje o Lalićevim književnim djelima, a posebno o romanu „Lelejska gora“ održao je prof. dr. Vladimir Osolnik, slavista i književni historičar, profesor na Odsje-

ku za slavistiku Filozofskog fakulteta u Ljubljani. Odlomke iz „Lelejske gore“ čitao je Nenad Baja Martinović.

Književnoj večeri prisustvovali su mnogobrojni članovi Crnogorskog društva „Montenegro“ Ljubljana, CD „Crna Gora“ Ljubljana, CD „Montenegro-Maribor“, CD „Duklja“ Ljubljana i članovi drugih prijateljskih društava iz Ljubljane i Kranja.

N. N.

U Podgorici održan Festival internacionalnog alternativnog teatra FIAT

MAĐARSKI „KRALJ IBI” NAJBOLJA PREDSTAVA

Nagradu za najboljeg pozorišnog reditelja osvojio Dejan Projkovski za režiju komada „Opasne veze” i predstavu „Hamlet”. Glumac Dejan Lilić, koji tumači naslovnu ulogu u „Hamletu”, većinom glasova nagrađen za najboljeg glumca. Nagrada za najbolje glumačko ostvarenje jednoglasno dodijeljena glumačkom ansamblu predstave „Opasne veze”

Drugo izdanje obnovljenog Festivala internacionalnog alternativnog teatra (FIAT) održano je od 5. do 15. septembra u Podgorici. Rezidencija ovogodišnjeg FIAT-a ponovo je bila Kuslevova kuća, dok su programi još izvođeni u Crnogorskom narodnom pozorištu, Umjetničkom paviljonu ULUCG i sali DODEST-a.

Mađarski „Kralj Ibi” Madladye teatra iz Budimpešte, u režiji Zoltána Baláza, proglašen je za najbolju predstavu. U konkurenciji su uglavnom bile predstave koje su na savremen i eksperimentalan način tumačile dramske klasike: „Opasne veze” Dramskog teatra „Vera Komisarzevska” iz Sankt Peterburga u režiji Dejana Projkovskog, nezavisna produkcija „Kralj magnovenja” u režiji Nikole Vasiljevića, „Hamlet” skopskog Dramskog

teatra takođe u režiji Projkovskog, „Gorski vijenac” Crnogorskog narodnog pozorišta u režiji Dijega de Bree, balet „Don Žuan” koji je koprodukcija budvanskog Grad Teatra, Bitef teatra iz Beograda, HNK Ivan pl. Zajca iz Rijeke, Riječkih ljetnjih noći i Maše Kolar, koja je bila zadužena za koreografiju.

Specijalna nagrada Dijegu de Brei za režiju „Gorskog vijenca”

Za nagradu su se nadmetali i: „Merlinkina ispovijest” Gej lejzbejskog info centra, Doma omladine Beograd, Prvog prigradskog pozorišta Lazarevac i OFF Beograd Plus teatra u režiji Stevana Bodrože, „Druga sloboda” Bunkera Ljubljana i Pekinpah King Konga u režiji Leje Jurišić i Teje Reba, zatim „Pare su...” Makedonskog na-

rodnog teatra Skoplje režisera Bojana Trifunovskog, kao i „Liferanti” Gledališta Glej Ljubljana, SNG Nova Gorica i KD TNK VŠU Nova Gorica, u režiji Mihe Nemeca.

Nagradu za najboljeg pozorišnog reditelja osvojio je Dejan Projkovski za režiju komada „Opasne veze” i predstavu „Hamlet”. Glumac Dejan Lilić, koji tumači naslovnu ulogu u „Hamletu”, većinom glasova je nagrađen za najboljeg glumca. Nagrada za najbolje glumačko ostvarenje jednoglasno je dodijeljena ansamblu predstave „Opasne veze”.

Specijalne nagrade FIAT-a dobili su Diego de Brea za režiju Njogoševog „Gorskog vijenca” i Darko Rundek za primijenjenu muziku u plesnoj predstavi „Don Žuan”. O nagradama je odlučivao žiri u sastavu: koreografkinja Sonja Vukičević

koja je bila predsjednica žirija, pozorišna kritičarka Maja Mrdenović i reditelj Slobodan Milatović.

Promocija romana „Osma strana svijeta”

Osim tematski raznolikih predstava, pažnju publike privukla je i promocija romana „Osma strana svijeta” istaknutog makedonskog pisca Jordana Plevneša. O knjizi su, pored autora, govorili Branko Baletić i Goran Bjelanović, dok je glumac Rubens Murakovski izveo monodramu „Revolucije ne Volucija” radenu po Plevnešovim tekstovima. Baletić se predstavio sa svojim studentima sa Fakulteta dramskih umjetnosti, Odsjek filmske i TV režije, a prikazan je i film „Birziminium pade mi na um” u režiji Brčka Brčkovića. Sa ciljem promocije ljudskih prava i sloboda, u saradnji sa NVO „Queer Montenegro” održana je tribina na temu „Uloga umjetnosti i kulture u promociji ljudskih prava LGBT populacije”. Festival je zatvorio Darko Rundek sa svojim Cargo Trio orkestrom, priredivši brojnim fanovima nezaboravan muzički spektakl.

Umjetnički savjet festivala, oformljen prošle godine kada je FIAT ponovo pokrenut, čine: Slobodan Milatović, književnik Ljubomir Đurković, reditelj i intendant HNK Rijeka Oliver Frlić, direktor festivala Ex Ponto Damir Domitrović, režiser i umjetnički direktor MESS-a Dino Mustafić, reditelj i umjetnički direktor MNT-a Dejan Projkovski, dramaturg Željka Udovičić, teatrolog i direktor SNP u Novom Sadu Aleksandar Milosavljević, dramski pisac Biljana Srbljanović i reditelj Boris Liješević. Pokrovitelji FIAT-a su Ministarstvo kulture i Glav-

Omaž posvećen Igoru Peraziću ERUDITA UNIVERZALNOG TALENTA

PRAZNINA NAKON ODLASKA: Nastup Luke Perazića

U čast nedavno preminulog crnogorskog muzičara Igora Perazića, u okviru FIAT-a je održan svojevrstni omaž ovom umjetniku pod nazivom „Perry Night”. Članovi Perazićeve porodice, studenti, prijatelji i brojni poštovaoci njegovog lika i djela ispunili su te večeri Kuslevovu kuću u želji da se podsete čovjeka koji je oduvijek plijenio vedrim duhom i snažnom stvaralačkom energijom.

„Muziku je izvodio dirljivo, posvećeno i moćno. Igor je bio znak moći i univerzalnosti talenta, ali istovremeno i simptom nemoći sredine da taj talenat vrjednuje. Bio je beskrajno šarmantan, urnebesno duhovit, erudita koji je sa jednakom strašću pričao o Ginteru Grasu, Betovenu ili Stiviju Vonderu. Nakon tragedije njegove rane smrti javlja nam se potreba, ili vapaj, za fiksiranjem svega onoga što je on značio, da bi se makar na trenutak utjehom ispunila praznina koju otvara njegov odlazak”, navodi se u saopštenju FIAT-a.

U muzičkom dijelu nastupili su Igorov sin Luka koji je svirao violinu, kao i njegova sestra, muzičarka Renata Perazić. Vladimir Maraš je ispričao nekoliko anegdota koje su prisutnima, uprkos tužnom povodu okupljanja, izmamile osmijeh, dok su Perazićeva učenica Saba Sekulović i njegova prijateljica Vjera Nikolić izvele kompoziciju Lea Đokaja. Događaj su uveličali glumci Marija Vikić i Srđan Grahovac, koji su čitali neobjavljene stihove talentovanog violončeliste, zatim violinista Vili Ferdinandi, kao i književnik Balša Brković koji je pročitao pjesmu napisanu pošto je dobio vijest o smrti svog dugogodišnjeg prijatelja.

ni grad Podgorica. Generalni sponzor festivala je Crnogorski Telekom, dok su partneri CNP i KIC „Budo Tomović”.

N. N.

Detalj sa predstave „Liferanti”

U Luksemburgu održana tradicionalna proslava multikulturalizma

USPJEŠAN NASTUP FOLKLORNIH DRUŠTAVA

„Naše udruženje će nastojati da kroz ovakve i slične manifestacije održava i gradi prijateljske veze, kao i da promovise Crnu Goru u Evropi i šire”, naveli su iz udruženja „Luksemburg-Montenegro”

Detalj sa štanda udruženja „Luksemburg-Montenegro”

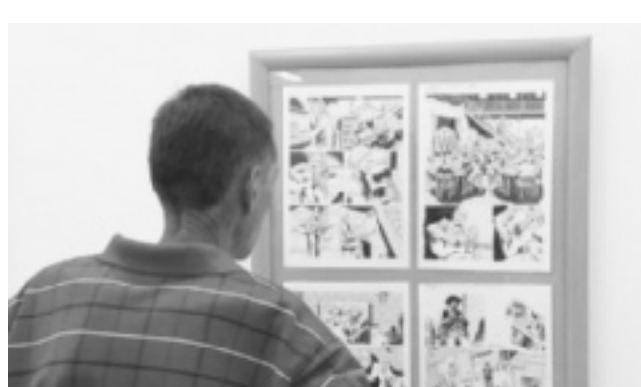
U sali zgrade Centre de loisire u luksemburškom gradu Nideranvenu održana je proslava multikulturalnosti. Prisutne su pozdravili gradonanačelnik Rejmond Vejder i predsjednica Savjetodavnog odbora za integraciju Mari-Antoanet Pake-Tond.

Na svečanosti koja je već postala tradicionalna domaćini i gosti imali su priliku da uživaju u bogatom kulturno-umjetničkom programu folklornih društava različitih nacionalnosti. Među brojnim predstavnicima i udruženjima bilo je i Udruženje „Luksemburg-Crna Gora”, na čelu sa Ismetom Muhovićem, a nastup je imalo KUD „Evropa” pod vođstvom direktora Rafeta Kožara, te njegovog pomoćnika Isaha Agovića.

„Naše udruženje će nastojati da kroz ovakve i slične manifestacije održava i gradi prijateljske veze, kao i da promovise Crnu Goru u Evropi i šire”, naveli su iz udruženja „Luksemburg-Montenegro”. N. N.

U Herceg Novom održan 8. festival stripa

USKORO PRVI CRNOGORSKI STRIP MAGAZIN

DOGAĐAJ MEĐUNARODNOG KARAKTERA: Sa jedne od izložbi

Tokom pet festivalskih dana publici su se predstavili renomirani strip umjetnici: Rufus Dejglou iz Velike Britanije, jedan od najpoznatijih scenarista čuvenog „Zagora” Moreno Buratini, te Branislav Bane Kerac, Sonja Gašperov i Iztok Sitar, koji su svoje radove izložili u Galeriji „Josip Bepo Benković”.

Osmi Hercegnovski strip festival obilježile su izložbe, radionice crtanja stripova, crtanje na majicama i bazar. Ove godine predstavili su se i umjetnici iz inostranstva, što je učinilo da Festival preraste u manife-

staciju međunarodnog karaktera.

„Najzad se zna i za crnogorske autore. Počeo je da funkcioniše strip život i na kraju se čulo i za naš strip festival. Na njega dolaze ljudi sa raznih strana regiona i Evrope” ističe osnivač i direktor Festivala Nikola Čurčin i dodaje: „Festival potpuno drugačije izgleda nego prethodnih godina i konceptijski ali i zbog podrške koju smo dobili u organizovanju.”

Tokom pet festivalskih dana publici su se predstavili renomirani strip umjetnici: Rufus Dejglou iz Velike

Britanije, jedan od najpoznatijih scenarista čuvenog „Zagora” Moreno Buratini, te Branislav Bane Kerac, Sonja Gašperov i Iztok Sitar, koji su svoje radove izložili u Galeriji „Josip Bepo Benković”.

„Prvi put sam u Crnoj Gori i drago mi je da boravim u zemlji u kojoj se rado čitaju priče o Zagoru. Uvijek se posebno radujem kada dođem na drugu stranu Jadranskog mora. Nadam se da ću naredne godine doći u Crnu Goru i kao turista”, kazao je Buratini.

Organizatori planiraju da objave i prvi strip magazin u našoj zemlji, u kojem će uglavnom biti zastupljeni domaći autori: Vlado Vešović, Jana Adamović, Ivan Šainović i Nikola Čurčin. Pored toga, jedan dio magazina biće posvećen gostima na ovogodišnjem festivalu.

„Magazin neće biti prečeran ozbiljan. Trudićemo se samo da bude zabavan i, što je najvažnije – da izlazi redovno”, zaključio je Nikola Čurčin.

N. N.

U Beranama održana Prva državna smotra recitatora
PRVI PETAR VLAHOVIĆ

Pobjednici sa animatorkom Goricom Čulafić

U Beranama je u organizaciji Centra za kulturu u saradnji sa Ministarstvom kulture Crne Gore i Opštinom Berane, održana Prva državna smotra recitatora. Takmičenje je otvorio Rade Kljajić, potpredsjednik Opštine, a idejni tovrac manifestacije je Gorica Čulafić, animator kulturnih dešavanja u Centru za kulturu.

Takmičari iz 13 opština, njih 34, nadmetali se u tri kategorije: od prvog do četvrtog razreda, od četvrtog do osmog i od prvog do četvrtog srednje škole i gimnazije.

Žiri u kojem su bili prof. dr Sonja Tomović Šundić, Milovan Mišo Korać, pjesnik i scenarista, i Katarina Krek, glumica Dječjeg pozorišta iz Podgorice, izabrao je najbolje.

U kategoriji od I do IV razreda osnovne škole prva nagrada pripala je Petru Vlahoviću – Podgorica, druga Vuku Čuroviću – Podgorica, a treća Anastasiji Marković – Nikšić.

Prvo mjesto u kategoriji od IV do VIII razreda osnovne škole pripalo je Tatjani Mijušković – Podgorica, drugo Nataši Milić – Berane, a treće Amiru Šarolja – Nikšić.

Najbolji u konkurenciji srednjoškolaca i gimnazijalaca I do IV razreda srednje škole i gimnazije je Šučro Madžgalj – Bijelo Polje, drugi je Balša Vukčević – Danilovgrad, dok je treća Šejla Pejčinović – Plav.

Za sve učesnike takmičenja organizator je obezbjedio diplome i knjige dok su prvlasiranim pripale i robno-novčane nagrade. U pauzi, dok je žiri odlučivao o najboljima, polaznici Dječije scene Centra za kulturu iz Berana izveli su predstavu „Alibaba i razbojnici“ po tekstu Tolda Nikoletića, koju je režirala Gorica Čulafić. **Bl. Koprivica**

Crnogorski karikaturisti na Međunarodnom salonu humora, karikature i grafičkog dizajna u Francuskoj
U ZNAKU 100 GODINA OD PRVOG SVJETSKOG RATA I STO GODINA FILMA

30

Prosvjetni rad

NOV. 2014
BROJ 29

Na 33. Međunarodnom salonu humora, karikature i grafičkog dizajna, održanom u Saint-Just-Le Martelu (kod Limoža Francuska) bilo je zastupljeno i 12 karikaturista iz Crne Gore. Među njima su i četiri Pljevljaka: Ivo Ševčenko, Igor Ševčenko, Tomislav Lalić i Dejan Miličić. Miličić je bio u ulozi selektora i realizatora projekta.

Salon je bio u znaku 100 godina od Prvog svjetskog rata i sto godina filma (Luj de Fini). U postavci je bio zastupljen i dio produkcije manifestacije „Dani humora i satire Vuko Bezarevića“ iz Pljevalja, izdanje „Tipara“, monografija susreta „Naši dani“ i katalogi sa konkursu za karikaturu Risto Pejto-

USPJEŠNO PREDSTAVILI SVOJU ZEMLJU: Sa izložbe karikatura u Francuskoj

vić, a u postavci grafičkog dizajna našle su se i Pljevaljske novine.

Direktor francuskog salona Žerar Vandenburg prihvatio je ideju da se u nastavku projekta francuskoj i cr-

nogorskoj publici predstave dva srodna časopisa – pljevaljski „Tipar“ s kraja 19. vijeka i francuski „Okovani patak“.

M. Joknić

U okviru Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću, Centar savremene umjetnosti Crne Gore i Centar za kulturu Nikšić organizovali su u Dvorcu kralja Nikole debatu

ZA I PROTIV SAVREMENE UMJETNOSTI

U okviru Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću, Centar savremene umjetnosti Crne Gore i Centar za kulturu Nikšić organizovali su u Dvorcu kralja Nikole debatu *Za i protiv savremene umjetnosti*. Učesnici su bili umjetnici iz Nikšića, profesori likovne kulture i istoričari umjetnosti, a medijatorke večeri Ljiljana Karadžić i Teodora Nikčević, kustosice u Centru savremene umjetnosti Crne Gore.

Učesnici debate konstruktivno i zanimljivo su razgovarali o pojmu savremene umjetnosti i njenom značaju za crnogorsko društvo. Na pitanje medijatorke Ljiljane Karadžić, istoričarke umjetnosti – šta je savremena umjet-

nost, da li je dovoljno angažovana da može kritički da preispita i istraži društvene probleme i koliko je bliska građanima a kako je prihvaćena u obrazovno-vaspitnom sistemu, grafičar Veljo Stanišić naglasio je da je umjetnost način komunikacije i života. On je, uz ostalo, istakao da je u biti čovjeka stvaralaštvo. Ilija Nikčević, grafičar, govorio je o problemima likovnog opismenjanja učenika osnovnih i srednjih škola i radu sa njima. Ana Miljkovac, vajarica i profesorica likovne kulture na Filozofskom fakultetu, podštelila je na značaj moderne umjetnosti. Grafičar Milovan Kadović ukazao je da je savremena umjetnost na stranputici jer je hermetič-

na i dostupna isključivo stručnjacima.

Istoričarka umjetnosti Kristina Radović govorila je o značaju pozicioniranja umjetničkog djela, čime se daje legitimitet autoru. Radović se osvrnula i na problem slabe pošećenosti izložbi, a zanimljivu diskusiju o tome, kao i o nedostacima u nastavnom planu i programu za predmet Likovna kultura i lošoj opremljenosti kabineta u osnovnim školama, imala je Marija Lazarević, istoričarka umjetnosti. Na debati govorila je i medijatorka večeri Teodora Nikčević, a učestvovali su i učenici srednjih škola i studenti.

Blagota Koprivica

U Mostaru otvorena izložba „Slikarskog uranka“

**DUHOVNI OTPOR
DESTRUKCIJI SVAKE VRSTE**

Zlatko Serdarević, mostarski novinar: *Dijeleći radost susretanja, prvog ovakve vrste, a rijetkih u dosadašnjoj praksi našeg grada, moramo istaći oduševljenje što imamo priliku upoznati vas i proširiti spoznaje o duhovnim dosegima članova okupljenih u asocijaciju „Slikarski uranak“*

Izložba pod nazivom „Slikarski uranak u blagu Crne Gore – Crna Gora u očima umjetnika“ otvorena je u galeriji Centra za kulturu u Mostaru. Riječ je o radovima 39 autora, članova Udruženja „Slikarski uranak“ iz Podgorice, koje je za dvadesetak godina postojanja preraslo u internacionalno sabirnište istaknutih kulturnih i naučnih radnika, sa više od 400 članova iz 20 zemalja svijeta.

Svojim radovima su se, između ostalih, predstavili: Vesna Milačić, Vukica Knežević, Ljiljana Đurović, Luka Lagator, Vesna Begović, Anđelka Ljumović i drugi. Izložbu je otvorio mostarski novinar Zlatko Serdarević.

„Dijeleći radost susretanja, prvog ovakve vrste, a rijetkih u dosadašnjoj praksi našeg grada, moramo istaći oduševljenje što imamo priliku upoznati vas i proširiti spoznaje o duhovnim dosegima članova okupljenih u asocijaciji ‘Slikarski uranak’ koja povezuje ličnosti iz

UMJETNICI IZ RAZNIH ZEMALJA: Sa otvaranja izložbe

svih grana umjetničkog stvaralaštva. Ako ovoj odrednici dodamo podatak da, pored domaćih, na koloniju dolaze umjetnici iz raznih zemalja kao Istočne, tako i Zapadne Evrope, te Indije, Saudijske Arabije, Amerike i Australije, jasno je koliko je široko umrežavanje artista i šta to znači za interkulturni dijalog“, rekao je on.

Serdarević je ocijenio da postavka pruža širok raspon umjetničkih izraza savremenih stvaralaca koji zastupaju različite stilove i poetike.

„Podštelimo li se na podatak da je asocijacija formirana u ratno kataklizmično vrijeme poput Društva umjet-

nika Mostara, kao refleks na opskurnu zbilju, nije teško zaključiti da je riječ duhovnom otporu destruktivnosti ljudskih vrijednosti“, rekao je on, dodajući: „Zadatak umjetnosti je održavati budnom ne samo svoju, nego još više svijest okruženja i vi to svojim djelovanjem u kontinuitetu činite.“

U ime „Slikarskog uranka“ prisutnima se obratio predsjednik ovog udruženja, slikar Dragoljub Bato Brajović, koji je zahvalio organizatorima izložbe i izrazio želju za nastavkom saradnje.

N. N.

U Kuli održana Svečana akademija Zavičajnog udruženja Pivljana „Bajo Pivljanin“

CRNOGORSKI MELOS U RAVNICI

Pokrovitelj manifestacije bila je opština Plužine, a sufinansirali su je Opština Kula i Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje

Detalj sa jednog od nastupa

Zavičajno udruženje Pivljana „Bajo Pivljanin“ Kula održalo je 16. Svečanu akademiju u sali Kulturnog centra u Kuli. U kulturno-umjetničkom programu učestvovali su amateri KUD-a „Bačko Dobro Polje“ iz istoimenog mjesta, KUD-a „Petar Petrović Njegoš“ iz Lovćenca, zdravničar Batrić Lješević, član KUD-a „Durmitor“ iz Kule, glumci Milorad Stjepović i Jovan Palu, članovi Doma kulture Sivac, zatim guslari: Čedomir Čavić, član Guslarskog druš-

tva „Bajo Pivljanin“ Zemun, Miljan Vujović, član KUD-a guslara „Vuk Mandušić“ Vrbas i Radoslav Đapić, član Guslarskog društva „Marko Miljanov“ iz Kule. Specijalni gost večeri bio je poznati pjevač crnogorske muzike Miliwoje Đurišić, dok je program vodila Milana Bodožić.

Svečanom akademiji prisustvovali su savjetnik za dijasporu u Ambasadi Crne Gore u Srbiji Mirko Zečević, predsjednik Udruženja Durmitoraca iz Beogra-

da Miloš Piletić, predsjednik Udruženja Crnogoraca Novog Sada Božidar Marković, kao i mnogobrojni predstavnici drugih crnogorskih i zavičajnih udruženja.

Pokrovitelj manifestacije bila je opština Plužine, a sufinansirali su je Opština Kula i Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje. Pored toga, Akademiju su finansirali i razni donatori i sponzori.

N. N.

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“
ARTUR REMBO

SPAVAČ U DOLU

To je zelen – rupa s raspjevanom rekom
Što srebrne prnje poludelo kači
O travu: tu sunce na bregu dalekom
Blešti: to je dolac što penasto zrači.

Otvorenih usta, tu mlad vojnik spava.
Jastuk mu je plava potočnica sveža.
Bled je, pod oblakom pružen preko trava,
A svetlost mu daždi na zeleni ležaj.

S nogama u cveću, on se u snu smeška,
Kao dete koje muči bolest teška.
Zagrej ga, prirodo, jer zima ga mori.

Miris mu drhtaje nozdrva ne budi.
Miran, mladić spava, s rukom preko grudi,
Crvena mu rupa s desne strane gori.

Prepjevaao: **Nikola Bertolino**

Najveća pjesnička zagonetka 19. vijeka, Francuz Arthur Rembo (1854–1891), svoj jedinstveni pjesnički opus ostvario je između svoje 16. i 20. godine. U tomu razdoblju napisao je „Pijani brod“, „Boravak u paklu“ ali i mnoge druge antologijske pjesme...

I sonet „Spavač u dolu“ inspirisan francusko-pruskim ratom (1870–1871), nastao je ispod pera 16-godišnjeg Remboa...

Priredio: **Nebojša Knežević**

Objavljena prva antologija crnogorske haiku poezije

VISOKI DOMETI CRNOGORSKIH HAIDINA

Dušan Đurišić, pjesnik i priređivač Antologije: U zemlji junaštva i pjesništva nije bilo lako načiniti izbor za ulazak u ovako zahtjevnu antologiju

Nedavno je u izdanju Udruženja crnogorskih haidina objavljena prva antologija crnogorske haiku poezije, koju je priredio pjesnik Dušan Đurišić. Obimna knjiga pod nazivom „Crnogorska haiku poezija“ obuhvata 78 haidina rođenih u periodu između 1923. i

1991. godine. Pored pjesama autora iz Crne Gore, tu se nalaze i haiku stihovi crnogorskih haidina iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije, Njemačke i Norveške.

Đurišić je uvrštene haiku pjesme prikupljao tokom posljednjih dvije decenije. U Antologiji nijesu zastupljeni stihovi autora koji su imali manje od pet onih koji nijesu željeli da budu članovi Udruženja crnogorskih haidina. Prilikom odabira pjesama, glavni kriterijum nije bio ukupan literarni opus autora, već kvalitet njihovih pjesama.

„Želio sam da otrgnem od zaborava dobre haiku pjesme onih koji za života nijesu objavili zbirke ili ci-

kluse ove vrste poezije“, napominje Đurišić.

On ističe da svjetski uspjeh ove vrste poezije nije mogao zaobići ni našu zemlju, budući da je u njoj oduvijek bilo velikih pjesnika čija književna ostvarenja dosežu planetarne razmjere i zaključuje da „u zemlji junaštva i pjesništva nije bilo lako načiniti izbor za ulazak u ovako zahtjevnu antologiju koja reprezentuje visoke poetske domete.“

Recenzenti Antologije su poznati haidini Aleksandar Popovski iz Makedonije i Radmilo Ristić iz Srbije, dok je naslovnu stranu osmislio Nebojša Vučinić.

N. N.

U amfiteatru Rektorata Univerziteta Crne Gore promovisana publikacija autora Vildana Ramusovića „Islamska arhitektura u Crnoj Gori“

ZNAČAJAN ELEMENT IDENTITETA SVIH GRAĐANA NAŠE DRŽAVE

– **Doc. dr Rifat Alihodžić, profesor na Arhitektonskom fakultetu u Podgorici: U publikaciji su se našli fortifikacioni i objekti sakralne i svjetovne arhitekture i slično. Pored džamija, tu su i mostovi, kuće, te interesantni primjerci simbioze orijentalne i lokalne arhitekture**

– **Vildan Ramusović, autor publikacije: Islamska arhitektura u Crnoj Gori ne zasniva se na svega dva ili tri objekta, već na mnogo više njih. To je jedan od razloga zašto sam se usudio da počnem da pišem ovu publikaciju**

U amfiteatru Rektorata Univerziteta Crne Gore predstavljena je publikacija „Islamska arhitektura u Crnoj Gori“ autora Vildana Ramusovića. U pitanju je prvo izdanje ovog tipa u našoj zemlji.

Na prezentaciji su govorili: doc dr Rifat Alihodžić, profesor na Arhitektonskom fakultetu u Podgorici, zatim mr Lazar Petrović, profesor fotografije sa Fakulteta likovnih umjetnosti na Cetinju, Sanja Lješević Mitrović, generalna direktorica Direktorata za planiranje prostorom i diplomirani inženjer arhitekture Irfan Ramčilović. Medijatorka je bila Erna Alihodžić, specijalistkinja arhitekture.

Mnogo reprezentativnih objekata

Publikacija je predstavljena na tri jezika – crnogorskom, albanskom i engleskom, a tu su i fotografije 17 reprezentativnih objekata islamske arhitekture. Vildan Ramusović, inače student završne godine Arhitektonskog fakulteta u Podgorici, u svojoj publikaciji navodi period izgradnje, način građenja i materijalizaciju pojedinih objekata.

„Islamska arhitektura u Crnoj Gori ne zasniva se na

DOBROBIT ZA SVE: Sa promocije

svega dva ili tri objekta, već na mnogo više njih. To je jedan od razloga zašto sam se usudio da počnem da pišem ovu publikaciju. Ona će najviše koristiti studentima i bilo bi dobro da se i u budućim generacijama nađe barem jedan student koji će se usuditi da napiše nešto slično, nevezano za islamsku arhitekturu, jer je opus tema u arhitekturi veoma velik“, istakao je on.

Tipični uzorci

Stručni konsultant na publikaciji doc. dr Rifat Alihodžić ukazao je Ramuso-

viću na objekte koji na najbolji način predstavljaju autentičnu islamsku arhitekturu.

„U publikaciji su se našli fortifikacioni i objekti sakralne i svjetovne arhitekture i slično. Pored džamija, tu su i mostovi, kuće, interesantni primjerci simbioze orijentalne i lokalne arhitekture, kao što je Kuća Rista Ratkovića u Bijelom Polju. Autor je, uz pomoć šireg kruga saradnika, odabrao tipične uzorke“, kazao je on.

Prema mišljenju Sanje Lješević Mitrović, ova publikacija je značajna posebno u konceptu onoga što

se zove kulturni kapital i naš kulturni identitet, jer je islamska arhitektura u Crnoj Gori značajan element identiteta svih građana naše države, dok je Irfan Ramčilović podšetio da su u publikaciji uvršteni prostori „koji se daju na korištenje svim stanovnicima i koji svojom formom, sadržajima, i elementima predstavljaju dobrobit za sve“.

Ovo jedinstveno izdanje štampao je „DPC“ iz Podgorice, a sufinansijer je bio Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore.

N. N.

U Kolašinu održan 4. Internacionalni ljetnji planinski tango kamp

BJELASICA ODZVANJALA LATINO RITMOM

Pored promocije čuvenog latinoameričkog plesa, ovaj događaj je dobro poslužio i kao promocija turističkih potencijala kolaškog kraja i Crne Gore

TANGO U GRADU I NA PLANINI: Detalj sa jedne od kolaških ulica

U Kolašinu je, u organizaciji Tango Natural Montenegro i uz podršku Društva prijatelja Kolašina, održan četvrti Internacionalni ljetnji planinski tango kamp. Ovogodišnji Kamp realizovan je u okviru ljetnje manifestacije „Udahni Kolašin“, a učestvovalo je oko 250 gostiju iz više od 20 evropskih država.

Pored promocije čuvenog latinoameričkog plesa, ovaj događaj je dobro poslužio i kao promocija turističkih potencijala kolaškog kraja i Crne Gore. Organizatori kažu da je ostvareno oko 1.700 noćenja, te da su gosti kampa, za razliku od dosadašnje prakse, umjesto par, u Kolašinu ostajali od sedmicu do čak 20 dana.

„Nekih 20 odsto gostiju produžilo je prema drugim crnogorskim destinacijama. Promovisali smo Kolašin kao mjesto iz kojeg se brzo i lako može dosegnuti bilo koje drugo mjesto u Crnoj Gori. U budućnosti očekujemo rast pozitivnog uticaja ove manifestacije na ostatak naše zemlje. Svi učesnici tango kampa ponijeli su lijepe utiske, a ni-

jesmo propustili da im pokažemo svaki dio turističke ponude ovog kraja“, navodi se u saopštenju.

U sklopu Kampa su organizovana razna dešavanja, kako na trgovima i ulicama grada, tako i na obroncima Bjelasice. Tango je, stoga, bio dostupan svim zainteresovanim mještanima i gostima, pa su mnogi od njih bili u prilici da naprave prve plesne korake. Pošetioci su, između ostalog, mogli učestvovati u časovima Bale tanga za decu, Tango aerobika, argentinskog folklornog plesa čakare, ali i uživati u koncertima i raznim antistres programima.

Tango kamp se potvrdio kao turistička manifestacija od izuzetnog značaja za ljetnji turizam, pa i domaćini i gosti gaje optimizam kada je riječ o njegovoj budućnosti.

N. N.

U Podgorici održano Bijenale crnogorskog teatra

NAJBOLJA PREDSTAVA „EVERYMAN ĐILAS”

– Radmila Vojvodić, rediteljka: Za mene je ovo izuzetno draga nagrada, jer je ona kruna jednog ozbiljnog rada – ne samo na fikcioniranju jedne istorijske građe, nego je zadovoljstvo da persona Milovana Đilasa, koja intrigira političku javnost, danas može biti izuzetno kontekstualizovana u naše aktuelne političke teme

– Janko Ljumović, direktor Crnogorskog narodnog pozorišta: Želim da već od sutra svi promišljamo i razmišljamo što jeste naš pozorišni sistem, kakav može biti i da, u susret Bijenalu crnogorskog teatra 2016, budemo okupljeni oko ideje da istinski i suštinski slavimo umjetnost pozorišta

Međunarodni žiri ovogodišnjeg Bijenala crnogorskog teatra, koji su činili: Laslo Vegel (Srbija), Darko Lukić (Hrvatska), Blaž Lukan (Slovenija), predsjednica Liljana Mazova (Makedonija) i Mirko Vlahović (Crna Gora), za najbolju predstavu proglasio je „Everyman Đilas” po tekstu i u režiji Radmile Vojvodić, u produkciji Crnogorskog narodnog pozorišta.

„Predstava je složeno umjetničko djelo u kojem su čvrsto povezani svi elementi teatarskog izraza i koje ostvaruje snažnu emocionalnu komunikaciju sa publikom”, navodi se u saopštenju žirija.

Radmila Vojvodić je naglasila da svoj rad bazira na pisanju tekstova i tematizovanju svojih motivacija za pozorišnu režiju.

Složeni rad s ansamblom

„Zato je ovo za mene izuzetno draga nagrada, jer je ona kruna jednog ozbiljnog rada – ne samo na fikcioniranju jedne istorijske građe, nego je zadovoljstvo da persona Milovana Đilasa, koja intrigira političku javnost, danas može biti izuzetno kontekstualizovana u naše aktuelne političke teme, da je dobila na javnosti, dobila potvrdu tog izuzetnog političkog oreola. S druge strane, nagrađen je veliki, ozbiljan trud – i moj, i teatra – jednog izuzetno složenog rada sa ansamblom, kroz potvrdu za najbolju predstavu. Iako se odavno već

ne radujem nagradama s euforijom – kako to može da se čuje iz usta Ane Vučković koja je u neobičnoj radosti – nagrade jesu potvrde i satisfakcija radu koji uložite”, kazala je ona.

Odabrani su najbolji i u ostalim kategorijama. Nagrada za autorsko ostvarenje u selekciji PLUS dodijeljena je glumcu Ivu Banu za ulogu Sira u predstavi „Garderober” po tekstu Ronalda Harvuda, u režiji mladog crnogorskog reditelja Veljka Mićunovića i izvedbi Drame Slovenskog narodnog gledališča Maribor. Nagrada za autorsko ostvarenje u selekciji OFF dodjeljuje

se koreografkinjama Tamaru Vujošević Mandić i Slavki Nelević za koreografski pristup u projektu „Ići kroz...” Baletske trupe Ballo iz Podgorice.

Nada Vukčević najbolja glumica

Kada je riječ o programu „Selekcija”, dodijeljene su sljedeće nagrade: Specijalna nagrada pripala je brojnog glumačkog ansamblu predstave „Očevi su grad

(ili)” prema konceptu i u režiji Borisa Liješevića i u produkciji CNP Podgorica; Tomazu Gromu pripala je nagrada za autora saradnika za kompoziciju u predstavi „Opera za tri groša” Bertolda Brehta i Kurta Vajla, u režiji Tomija Janežića i produkciji Kraljevskog pozorišta Zetski dom Cetinje i Srpskog narodnog pozorišta Novi Sad; najbolju sporednu ulogu ostvarila je Ana Vučković kao Đilasova žena u predstavi „Everyman Đilas”; nagrada za najbolju žensku ulogu otišla je u ruke Nade Vukčević za ulogu Stivi u predstavi „Koža ili ko je Silvija” Edvarda Olbija, u režiji Danila Marunovića i produkciji CNP iz Podgorice, u saradnji sa FDU Cetinje i Barskim ljetopisom; za najbolju mušku ulogu nagrađen je Boris Isaković, a u pitanju je uloga Džonatana Džeremaja Pičama u predstavi „Opera za tri groša”. Na kraju, nagrada za najbolji domaći dramski tekst pripala je Radmili Vojvodić za tekst „Everyman Đilas”, dok je Nagrada za najbolju režiju dodijeljena Tomiju Janežiću za režiju predstave „Opera za tri groša”.

Valorizacija umjetnosti pozorišta

„Dodjelom nagrada i izvedbom predstave ‘Neoplanta’ nekako ćemo na trenutak utihniti govor i promišljanje u teatru, ali već sutra nastavljamo s našim repertoarom. Zahvaljujem se svim producentima, umjetnicima, gostima, članovima žirija na dobrim danima Bijenala, publici koja je iz dana u dan svjedočila sve ono što je naša ideja da dodatno promoviramo i valorizujemo umjetnost pozorišta u Crnoj Gori. I želim da već od sutra svi promišljamo i razmišljamo što jeste naš pozorišni sistem, kakav može biti i da, u susret Bijenalu crnogorskog teatra 2016, budemo okupljeni oko ideje da istinski i suštinski slavimo umjetnost pozorišta”, kazao je na zatvaranju festivala Janko Ljumović, direktor CNP-a.

Bijenale je trajalo deset dana, a publika je bila u prilici da pogleda isto toliko predstava. Pored komada koji su osvojili nagrade u nekoj od kategorija, izvedene su i: „Čarobnjak” Fedora Šilija, u režiji Borisa Liješevića i produkciji Narodnog pozorišta iz Sombora, zatim „Tobelijska” Ljubomira Đurkovića u režiji Nicka Apera (Dramski teatar iz Vrace, Mali dramski

teatar iz Bitolja i festival „Ex ponto” iz Ljubljane), te „19. decembar – dan poslije” Vaska Raičevića, Stefana Boškovića i Dragane Tripković, u režiji Ane Vujošević (ATAK), plesna predstava „Daj mi ruku” (baletska trupa „Ballo”) i „Ruža sa dva mirisa”, autorski projekat Gorane Marković i Jelene Minić. Gost festivala bilo je Novosadsko pozorište „Ujvideki Szinhaz”, čiji je ansambl izveo predstavu „Neoplanta”, po motivima istoimenog romana Lasla Vegela, u režiji Andraša Urbana.

Debate, promocije, radionice...

U okviru trećeg po redu Bijenala organizovane su i festivalske debate, promocije i pozorišne radionice. Predstavljene su knjige: „Crnogorci na sceni”, autora Sretena Perovića, potom „Uvod u antropologiju izvedbe/Kome treba kazalište?” Darka Lukića, „In patria” Varje Đukić, a upričeno je i predstavlanje biblioteke „ARS scena” izdavačke kuće „Klio” iz Beograda.

Kad su u pitanju debate, one su se uglavnom odnosile na savremene kulturne trendove i njihov uticaj u društvu. Eminentni poznavalaci kulturnih prilika raspravljali su o sljedećim temama: „Šta je nama Bijenale – socio-kulturni učinak nacionalnog pozorišnog festivala”, „Obrazovni programi institucija kulture: popularizacija umjetnosti – nove prakse, stara iskustva” i „Pozorišni svjedoci: koncepti istinitosti u savremenim pozorišnim praksama”.

U saradnji sa Fakultetom dramskih umjetnosti sa Cetinje održana je radionica pod nazivom „Postdramsko i dramsko – agon ili kontinuitet”, koju je mentorski vodio prof. Stevan Koprivica, uz predavanje prof. dr Ivana Medenice.

Zbog paralelnih obaveza i preklapanja festivalskih termina nijesu odigrane predstave „Filomena Marturano” u režiji Jagoša Markovića i koprodukciji Gradskog pozorišta iz Podgorice i tivatskog Centra za kulturu, kao ni autorski projekat Paola Madelija „Njogoš i ja”, u produkciji CNP-a i Međunarodnog festivala Kotor art. Pokrovitelj Bijenala je Ministarstvo kulture Crne Gore, a izvršni producent CNP.

**N. Nikolić
O. Đuričković**

DODATNO PROMOVISATI TEATAR: Janko Ljumović sa dobitnicima nagrada

32

Prosvjetni rad

NOV. 2014
BROJ 29

O saradnji ministarstava kulture i obrazovanja

SARADNJOM ŠKOLA I POZORIŠTA STVARA SE NOVA PUBLIKA

Prema riječima Vesne Vučurović, pomoćnice ministra prosvjete, obrazovne i kulturne institucije bi timskim radom mogle da osmisle nove projekte

U okviru pratećeg programa Bijenala održana je Animaciona debata „Obrazovni programi i institucije kulture: popularizacija umjetnosti – nove prakse, stara iskustva”, na kojoj je ukazano na značaj saradnje između ministarstava obrazovanja i kulture.

Prema riječima Vesne Vučurović, pomoćnice ministra prosvjete, obrazovne i kulturne institucije bi timskim radom mogle da osmisle nove projekte, koji bi kroz nastavne i vannastavne sadržaje mladima predstavili bogatu crnogorsku kulturnu baštinu.

„Mogli bismo da osmislimo i otvorimo sistem, da iskoristimo fondove koji su nam

na raspolaganju, partnerstva koja nam se nude, i prekogranična i šire, da upoznamo dobre prakse. Tu smo da zajednički osmišljavamo nove projekte i programe, jer imamo mnogo toga što možemo ponuditi mladim ljudima iz naše bogate tradicije ali i da vidimo kako predstaviti vrijednosti koje oni treba da baštine”, kazala je Vučurovićeva.

Dati šansu mladima da oni osmišljavaju i organizuju kulturne sadržaje

Na debati je rečeno da razvoj publike i participacija mladih u kulturi i umjetnosti predstavlja obavezu i odgovornost kulturnog sektora i kulturne politike na svim nivoima.

„Da bi mladi aktivno učestvovali u kulturnom životu Crne Gore potrebno je promovirati kulturu kroz zajedničke projekte ministarstava kulture i prosvjete, potom poboljšati partnerstvo škola i institucija kulture, kulturne sadržaje prilagoditi savremenim trendovima, poboljšati kulturnu ponudu u svim gradovima i dati šansu mladima da oni osmišljavaju i organizuju kulturne sadržaje. Uključivanje mladih u realizovanje kulturnih sadržaja jeste odavno utvrđena praksa u Crnoj Gori i njihovo stručno osposobljavanje jedan je od prioriteta razvoja kulture”, naveo je Ilija Subotić iz Ministarstva kulture.

Dramska pedagogija ima nevjerovatan uticaj na formiranje mladih ljudi

Barbara Rogelj iz Cankarijevog doma u Ljubljani predstavila je kulturnu politiku u Sloveniji. „Ako nema sistematične saradnje između ministarstava kulture i obrazovanja, onda nismo ništa napravili. U Sloveniji smo 2006. godine pokrenuli akciju za kulturno obrazovanje omladine koja je počela da daje rezultate. Jedan od značajnih projekata ‘Cankarijevog doma’ je manifestacija ‘Kulturni bazar’, kada u toku jednog dana 300 kulturnih institucija učenicima i profesorima predstavljaju svoje projekte”, rekla je ona.

Reditelj Petar Pejaković smatra da pozorišta u Crnoj Gori nemaju dovoljno publike te da krivicu za to dijele obrazovni sistemi i primjena kulture u obrazovanju.

„Saradnjom škola i pozorišta stvara se nova publika. Kada je Crna Gora u pitanju treba krenuti od uvođenja dramske i scenske pedagogije u škole, jer dramska umjetnost ne stvara samo glumce i reditelje, nego zdrave ljude. Dobili bismo više glumaca, reditelja, dramaturga, ljepšu i pametniju publiku. Ali, prije svega, dramska pedagogija ima nevjerovatan uticaj na formiranje mladih ljudi, na njihov emocionalni, socijalni i komunikacijski razvoj”, smatra Pejaković.

ODGOVORNOSTI I OBAVEZE KULTURNOG SEKTORA: Sa debate

Lekcije iz crnogorske istorijske i etičke čitanke (III)

TRI HRASTA VLADIKE SVETOG

Prema istorijskom pamćenju i kolektivnom sjećanju Pobora i Maina, kod manastira Stanjevići, odnosno u njegovom neposrednom okruženju, Petar Prvi je lično, svojom rukom zasadio tri hrasta. Pored centralizovane hrišćanske vjerske dogme o Svetom Trojstvu, tri hrasta simbolizuju i tri rane koje je vladika zadobio u bojevima na jatagan, sa Turcima (dvije rane u bici na Martinićima, a treću u borbi na Ljubotinju). Po tome je Sveti Petar Cetinjski jedinstven primjer među evropskim vladarima. Držeći u jednoj ruci krst, a u drugoj isukanu sablju, on je neposredno učestvovao i krvario u borbama sa Osmanlijama. U tom „plesu“ žednih jatagana uvijek je, sa svojim Crnogorcima, izlazio kao pobjednik, dajući na taj način nemjerljiv doprinos stvaranju novovjekovne crnogorske države. S druge strane, svaki od tri istorijska i, ujedno, sveta hrasta, koje je „odnjivio“ Petar Prvi, „priča“ svoju priču o znamenitim ličnostima i događajima, kao i o neprolaznim porukama sudbinski vezanim za ovaj podlavlčanski kraj, koji predstavlja Crnu Goru u najužem smislu riječi

Piše: Vlado Đ. Duletić

Treći hrast Petra Prvog kod izvora Velika Česma iznad Starih Viškovića je – odista – impozantnih dimenzija. Visok je oko 17 metara, dok se prečnik njegove široke i razgranate krošnje kreće, čak, i do 23 metra. Obim debla pri samom korjenovom vratu iznosi nevjerojatnih 10,80 metara. Na visini od jednog metra obim stabla je oko pet metara, a njegov prečnik na toj visini iznosi oko 1,60 metara. Po svojim reprezentativnim dendrometrijskim vri-

ji Mletačka Republika, koja je gotovo četiri stoljeća gospodarila Bokom i Crnogorskim primorjem, tj. nekadašnjom Donjom Zetom. Austrija i Francuska su podijelile njene teritorije, s tim da su Dalmacija i Boka pripale Austriji. Nakon pobjede Napoleona Bonaparte nad udruženim austrijsko-ruskim snagama u bici kod Austerlica (1805), mirom u Požunu (Bratislavi) Francuska je dobila Dalmaciju i Boku. „Iako je tada sva Evropa drhtala pred Napoleonovom silom, mitropolit Petar I sa Crnogor-

su primorane da se povuku u Dubrovnik.

Jedan od najslavnijih trenutaka u ratnoj istoriji Crnogoraca

„Nastupio je jedan od najslavnijih trenutaka u ratnoj istoriji Crnogoraca, kad je njihova vojska ukrstila mačeve sa najmoćnijom i najproslavljenijom armijom ondašnje Evrope. U istoriji Napoleonovog prodira na Balkan zabilježeno je ime Crnogoraca stihovima jednog od najvećih pjesnika evropskog romantizma (Prosper Mérimé) (Branko Pavićević: „Istorija Crne Gore“, knjiga četvrta, tom prvi, Podgorica, 2004, str. 66).

Tokom svih ratnih sukoba do kraja 1806. godine Francuzi od Crnogoraca trpe, na širokom potezu od Boke do Korčule, sve same poraze i velike gubitke. Međutim, sklopljenim mirom u Tilzitu (jula 1807. godine) Rusi su Boku prepustili Francuzima, ne vodeći – pri tome – računa o legitimnim crnogorskim interesima.

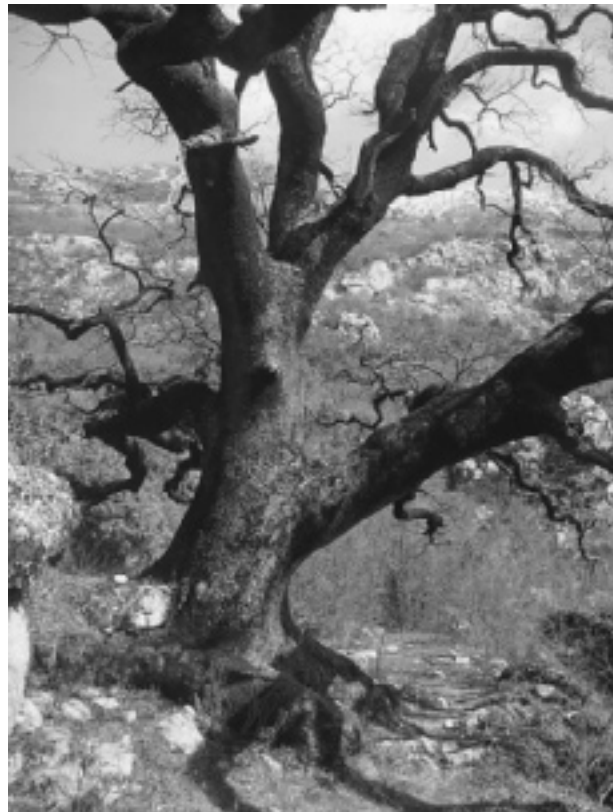
Lovćen – veličanstveni crnogorski Olimp

Tako su apsolutni pobjednici na bojnom polju (Petar Prvi i Crnogorci, potpomognuti sa Primorcima), voljom velikih sila, bili primorani da napuste Boku Kotorsku i povuku se u svoja brda oko Lovćena, tog veličanstvenog crnogorskog Olimpa.

Šest godina kasnije (1813), kada je – doduše – Napoleon Bonaparta bio na zalasku svoje političke i vojne moći, Crnogorci su ponovo oslobodili Boku od Francuza. Tada je u Dobroti održana Narodna skupština na

cima, podstaknut ruskom pomoći, vidio je šansu da Boku vrati matici” (Momir M. Marković: „Crnogorski rat“, Podgorica, 1996, str. 127).

Početak 1806. godine vladčina vojska je ušla u Boku Kotorsku. Poslije toga u Boku uplovljava i dio eskadre ruske pomorske flote, koju je predvodio viceadmiral Senjavin. Među stanovništvom ovog najljepšeg fjorda na svijetu je zavladao veliko narodno oduševljenje. S druge strane, krajem maja 1806. godine francuska vojska je okupirala Dubrovnik i uputila se prema Cavtatu. Pod komandom Petra Prvog, Crnogorci i Primorci (među Primorcima su – kako „svjedoči“ stari hrast kod Velike Česme – dominirala budvanska plemena Brajići, Pobori i Maini) krenuli su Francuzima u susret i oko Cavtata sukobili se sa njima. U ovim borbama francuske trupe su pretrpjele znatne gubitke i bile

Stari hrast kod Velike Česme (detalj)

jednostima ovaj, po mnogo čemu, fascinantan hrast je – svakako – jedan od najvećih na području budvanske opštine.

Iz njegove aure isijavaju – takođe – brojne i zanimljive istorijske priče. Jedna od tih priča kaže da je Vladika Sveti, prilikom svojih šetnji, znao da se ispod ovog hrasta odmori i ugasi žed sa hladnom izvorskom vodom, usputno razmišljajući i praveći strategiju kako da odbrani slobodu otačestva ne samo od Turaka, nego – isto tako – i od narastajuće francuske sile „kičeljivoga Napoleona, ljutoga gonitelja i neprijatelja svega roda čelovječeskoga“.

U borbama sa Crnogorcima francuske trupe su bile primorane da se povuku u Dubrovnik

Stari hrast – nadalje – „pripovjeda“ kako je 1797. godine prestala da posto-

RADENKO – RACO BOJOVIĆ

Nedavno je preminuo Radenko – Raco Bojović, dugogodišnji profesor muzičkog vaspitanja Zavoda za školovanje i profesionalnu rehabilitaciju invalidne djece i omladine, danas Resursnog centra za djecu i mlade „Podgorica“.

Rođen je 1938. godine u Pljevljima. Kao dječak ostao je bez vida od zaostale bombe iz Drugog svjetskog rata. To mu nije smetalo da postigne izvanredne rezultate u svom obrazovanju i profesionalnoj orijentaciji. Osnovnu školu završio je u Risnu 1957. godine. Obrazovanje nastavlja u Srednjoj muzičkoj školi u Kotoru a kasnije u Podgorici. Kao veliki talenat upisao je muzičku akademiju u Beogradu koju je završio 1965. godine sa prosekom 9,56 kao student generacije. Po završetku studija vraća se u Crnu Goru i počinje da radi kao profesor muzičkog vaspitanja u Zavodu, de provodi čitav radni angažman. U penziju odlazi 1998. godine.

Izuzetan u svemu, Raco je bio doajen specijalnog obrazovanja u Crnoj Gori. Svoja znanja i vještine iz muzičke kulture nesebično je prenosio generacijama učenika sa posebnim potrebama. Postigao je brojne uspjehe na raznim muzičkim smotrama i festivalima. Dobitnik je brojnih društvenih priznanja.

Svojim intelektualnim sposobnostima plijenio je sve oko sebe. Kolegama je uvijek bio spreman da pomogne i pruži savjet u teškom poslu obrazovanja mladih sa posebnim potrebama. Ostavio je neizbrisiv trag u razvoju naše ustanove i zbog toga smo mu zahvalni.

Njegov dragi lik i djelo čuvaćemo sa dužnim poštovanjem.

Željko Novaković, profesor Resursni centar za djecu i mlade „Podgorica“

Stari hrast kod Velike Česme

kojoj je odlučeno da se Boka ujedini sa slobodnom Crnom Gorom. Ali, velike sile su još jednom presudile. Odlukom Bečkog kongresa (1814) Boka je pripala Austriji.

Petar Prvi je impresionirao francuske generale i javne ličnosti

Kao mnogo puta u istoriji, i ovom prilikom se potvrdilo da je – kako „rezonuje“ stari hrast zasaden svetom rukom Petra Prvog kod izvora Velika Česma – malim narodima suđeno da krvare i ginu na bojnom polju, dok se diplomatija i krupne političke odluke isključivo nalaze u rukama velikih sila. Tako je i sudbina Boke na početku XIX vijeka odlučena ishodima na dalekim ratištima i za konferencijskim stolom, prilikom zaključivanja mirovnih sporazuma.

Iako su Francuzi i Crnogorci u Boki bili nepomirljivi protivnici (poznato je da su

„Francuzi svuda javno govorili, da se Crna Gora neće unaprijed zvati crna, nego krvava gora“), Petar Prvi je znao da, svojim izuzetnim stasom, odlučnim držanjem, otmenim ponašanjem i briljantnim umom, impresionira francuske generale i javne ličnosti sa kojima se susretao. O tim njihovim impresijama i zapažanjima ostali su sačuvani pisani tragovi.

Pješačka izletnička tura pod nazivom „Putem Petra Prvog“

Imajući u vidu koliki neprocjenjivi značaj za crnogorsku slobodu, kulturu i državu imaju Crnojevići i Petrovići, odnosno Đurđevac i Stanjevići, postavlja se pitanje na koji način se danas taj ogromni istorijski kapital može valorizovati, odnosno uključiti u turističku ponudu Budve. Za početak predlažemo da se promoviše pješačka izletnička tura pod nazivom „Putem Pe-

tra Prvog“ na relaciji: hotel „Zamak“ – Velika Česma – Stanjevići – Peraj brijeg – Đurđevac – Gornji Pobori – Donji Pobori – hotel „Zamak“ (u dužini oko 10 km). Zastupani jednodnevni izlet, sa eventualnim posluženjem u navedenom hotelu, pored naglašenih rekreativnih vrijednosti (boravak u gotovo netaknutoj prirodi – na idealnoj nadmorskoj visini od 500 do 850 metara), predstavljao bi i svojevrsni čas iz slavne i slobodarske crnogorske istorije, koja se u velikoj mjeri stvarala u ovom podlavlčanskom kraju, okrenutom prema moru.

Dva preostala hrasta Vladike Svetog stavi pod zaštitu kao spomenike prirode

Pri tome, bilo bi neophodno da se dva preostala hrasta Vladike Svetog (kod izvora Velika Česma i na Stanjevićima), stave pod zaštitu kao spomenici prirode, zbog očuvanja njihovog istorijskog značaja i sjećanja, kao i dendrometrijskih karakteristika i pejzažne atraktivnosti. Time bi se podigao nivo društvene svijesti i brige o njihovom značaju, što bi – svakako – uticalo da ne dožive sudbinu onog hrasta na Peraj brijegu, koji je prije desetak godina izgorio u požaru.

U vezi s tim treba istaći da prelijepom i gorostasnom hrastu pored Velike Česme danas prijete jedna druga opasnost. Naime, pojedine grane iz njegove bogate i veličanstvene krošnje evidentno počinju da se suše. Ta devastirajuća pojava na ovom izuzetnom ukrasu podlavlčanske prirode je naročito dobila na intezitetu u proteklih desetak godina. Stoga nauka (biolozi, ekolozi i dr.) i Zavod za zaštitu prirode Crne Gore moraju, što prije, dati odgovor na pitanje zašto ovaj hrast, kada ništa drugo u neposrednom okruženju ne vene, počinje postepeno da propada. Ukoliko zastupani odgovor ubrzo ne uslijedi ili izostane, odnosno ako se ne preduzmu sve neophodne mjere zaštite, lako može doći do tihog „umiranja“ ovog svetog i istorijskog hrasta, kojeg je svojevremeno, svojom rukom, zasadio Petar Prvi.

(Kraj)

Beranski KUD „Duga“ nastupio na međunarodnom Festivalu folkloru u Istanbulu

NA DOSTOJAN NAČIN PREDSTAVILI CRNU GORU

Beranski KUD „Duga“ nastupio je nedavno na međunarodnom Festivalu folkloru „Yeditepe“ u Istanbulu. Pored ansambala 12 zemalja svijeta, članovi ovog društva su koreografijom narodnih igara vjerodostojno predstavili kulturnu baštinu Crne Gore. Festival je organizovalo Ministarstvo kulture Vlade Turske.

„Iako smo nastupali u Grčkoj i Luksemburgu, imali smo privilegiju da ove godine učestvujemo u Istanbulu i nastupimo u atraktivnom dijelu amfiteatra Plave džamije. Iako festival nije bio takmičarskog karaktera, članovi društva su izvođenjem koreografije crnogorskih narodnih igara na pravi način prezentovali i zemlju i svoj grad Berane. Pored lijepog druženja i novih poznanstava koja su stekla, deca, njih 40 obišli su kulturnoistorijske znamenitosti Istanbula poput: Aja Sofije, Plave džamije, krstarili Bosforom. Zahvaljujući dobroj organizaciji domaćina boravak u stu-

Prepoznatljivi po koreografiji crnogorskih narodnih igara

dentskom gradu bio je prijatan. Pored toga, članovi ansambala nastupili su još i u gradskim opštinama ovog

grada: Šile, Kadiakoj i Altašehir“, kazao je Amer Ramusović, vođa puta.

Š. B.

U Nikšiću održana privredno-turistička manifestacija „Dani drenjina“ NAJUSPJEŠNIJI ĐACI OŠ „JOVAN DRAGANIĆ“ IZ PETROVIĆA

POŠETIOCI ODUŠEVljeni PROIZVODIMA: Pobjednički štand

Učenici OŠ „Jovan Draganić“ iz Petrovića osvojili su prvo mjesto na sedmoj privredno-turističkoj manifestaciji „Dani drenjina“ u Nikšiću. Simpatije prisutnih, ali i članova žirija privukli su brojnim proizvodima od drenjina koje su uz pomoć nastavnika sakupljali i prerađivali.

„Prezadovoljan sam onim što su naši učenici i nastavnici napravili i mislim da smo

to zaista uspješno odradili. Svi su se potrudili da nakon nastave realizuju ovu ideju i prva smo škola koja se pojavljuje na ovakvoj manifestaciji“, kazao je direktor te vaspitno-obrazovne ustanove Miljan Mirković.

Završetak dvodnevne manifestacije posvećene ovoj veoma ljekovitoj biljci upriličen je u dvorištu OŠ „Jovan Gnjatović“ u Vrače-

novićima, đe su učenici, nastavnici i vrijedne domaćice iz tog kraja izložile razne đakonije od drenjine.

Ta škola bila je domaćin i manifestacije „Jesen je bogata pa joj se radujemo“ koju je organizovao Slobodan Mirjačić, uz pomoć supruge Dragice, koja je više puta nagrađivana za proizvode od plodova drenjina.

B. K.

Performansom NVO MoMSIC, Saveza studenata farmacije i Udruženja nefrologa obilježen Evropski dan donacije organa

DAR ZA ŽIVOT

– Prof. dr Marina Ratković: Cilj ovog događaja jeste podizanje svijesti građana o potrebama doniranja organa što je temelj uspješnog razvoja transplantacionog programa

– Suad Šabanović, član MoMSIC-a: Ovaj performans je namijenjen podsećanju na to koliko je bitan proces transplantacije organa i program koji je naša država nedavno pokrenula

VAŽAN SVAKI SPAŠENI ŽIVOT: Sa performansa

Povodom Evropskog dana donacije organa, NVO MoMSIC, Savez studenata farmacije i Udruženje nefrologa na čelu sa prof. dr Marinom Ratković održali su performans na podgoričkom Trgu republike pod sloganom „Dan za život“. Okupljeni su, prikazujući bubrege povezane sa srcem, na simboličan način ukazali na značaj doniranja organa.

U Crnoj Gori se od 2012. godine uspješno sprovodi program transplantacije bubrege. Međutim, kako ističe nacionalna koordinatorka za transplantaciju prof. dr Marina Ratković, kod nas još uvijek ne postoji dovoljno ra-

zvižen kadaverični donorski program (presađivanje organa sa preminule osobe). „Stoga je naš cilj podizanje svijesti građana o potrebama doniranja organa što je temelj uspješnog razvoja transplantacionog programa“, ocijenila je ona.

„Ovaj performans je namijenjen podizanju svijesti građana Crne Gore i podsećanju na to koliko je bitan proces transplantacije organa i program koji je naša država nedavno pokrenula. Sama parola 'Dar za život' dovoljno govori o tome kako je važan svaki spašeni život transplantacijom nekog od vitalnih organa i željeli smo

da to predstavimo građanima naše države“, kazao je član MoMSIC-a Suad Šabanović. Evropski dan donacije organa tradicionalno se obilježava u mnogim evropskim državama, počev od 2010. godine u sklopu projekta koji je započeo u Slovenija Transplantu, a u kojem je Crna Gora kolaboracioni partner.

Zahvaljujući saradnji sa Hrvatskom, naša zemlja je postala dio Eurotransplanta, odnosno banke organa za Evropsku uniju, pa se crnogorski pacijenti nalaze na njihovim listama čekanja ravnopravno sa građanima Hrvatske.

N. N.

U Argentini osnovan omladinski sportsko-rekreativni klub „Sokolici“ POČAST CRNOGORSKOJ FUDBALSKOJ REPREZENTACIJI

U ševernoj argentinskoj provinciji Salta, koja se graniči sa Bolivijom i na čijoj teritoriji živi veoma stara zajednica porijeklom iz Crne Gore, osnovan je omladinski sportsko-rekreativni klub „Los halconitos“ (Sokolici). Ime ovom klubu dato je u čast crnogorske fudbalske reprezentacije.

Školicu fudbala, koja je registrovana kod nadležnih provincijskih organa u gradu Tartagalu, pohađaju deca uzrasta od pet do 14 godina. Osnivač i predsjednik kluba je Horhe Danijel Đurović (Jorge Daniel Yuruvich) čiji se ded naselio u Tartagalu još davne 1923. godine.

N. N.

ĐECA UZRASTA OD PET DO 14 GODINA: Članovi kluba

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

ODGOVORNI UREDNIK: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesečno. Godišnja pretplata 6,40 eura, polugodišnja 3,20 eura

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

VEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/ 231-254 i 020/ 231-255; mob: 067/ 222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ

ОШ „Ловћенски партизански одред“ са Цетиња обиљежила 79 година рада **УСПЈЕШНА ВИШЕДЕЦЕНИЈСКА МИСИЈА**

Пригодном свечаношћу, ОШ „Ловћенски партизански одред“ са Цетиња обиљежила је 79 година рада. Поред великог броја гостију, бивших радника ове установе, ђака и представника локалних институција, свечаности су присуствовали амбасадор Македоније у Црној Гори Александар Василевски, представници локалне управе, Министарства просвјете и Завода за школство Црне Горе, Владо Андов, директор Основног училишта „Никола Карев“ из Кочана са сарадницима, као и директор Центра за културу „Бели Мугри“ из Кочана Коце Стојменов, Македонија.

Ученици ОШ „Ловћенски партизански одред“, њихови гости из Школе основног музичког образовања Цетиње, Музичке академије Цетиње, гошћа Тамара Охомуш из Македоније и КУД „Ње-гош“ приредили су садржајан културно-забавни програм, који су присутни са одушевљењем поздравили.

Ова школа годинама биљежи запажене резултате у васпитно-образовној дјелатности

и на измаку осме деценије постојања представља образовну установу за примјер. Њено руководство и наставни кадар у потпуности су посвећени ученицима, истакнуто је у свечаним обраћањима.

Поздрављајући присутне, директорка Школе Сандра Сјеклоћа Јешовник подсетила је на досадашњи историјат те институције, укључујући и раздобље током којег су у једну удружене двије школе – „Вук Караџић“ и „Марко Машановић“.

Замјеница градоначелника Пријестонице Цетиње Ана Николић честитала је у име Пријестонице руководству, наставницима, садашњим и бившим ученицима деценије постојања ОШ „Ловћенски партизански одред“.

„Преносити знање и обликовати генерације на којима почива будућност друштва, предано их водити на путу који води ка захтјевнијим животним данима, мисија је и задатак од неописиве важности. А када сте на том путу читавих 79 година, када сте на измаку осме деценије јед-

ног таквог циља, онда ће то сасвим довољно рећи и о вашем реномеу и о вашој улози у животу једног града, али и друштва у којем је знање одувјек било на посебној цијени“ рекла је Ана Николић.

Она је представницима школе уручила поклон – литографију поводом овогодишње прославе, након чега су, на свечаном коктелу размијењени међусобни поклони.

Ова школа је током свог постојања стекла низ пријатељских образовних институција, у име којих се обратио Владо Андов, директор Основног училишта „Никола Карев“ – Кочани, Македонија. Он је истакао да ће приликом обиљежавања 110. годишњице њихове школе, ученици представници ОШ „Ловћенски партизански одред“ бити њихови гости.

Директори ОШ „Ловћенски партизански одред“ и ОУ „Никола Карев“ потписали су и протокол о сарадњи и братимљењу двију институција.

Сретен Вујовић

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

Објављује **КОНКУРС**

За најбољу причу и пјесму ученика

Драге ђевојчице, драги дјечази! Не заборавите.

„Ђечија страна“ „Просвјетног рада“ објављује литерарни конкурс за ученике основних школа, од првог до деветог разреда. Тема је слободна. Додјељују се следеће награде:

За причу

Прва награда – зимовање на Веруши
Друга награда – комплет ЦД Фестивала „Наша радост“
Трећа награда – књига (награду дијели пет ученика)

За пјесму

Прва награда – зимовање на Веруши
Друга награда – комплет ЦД Фестивала „Наша радост“
Трећа награда – књига (награду дијели пет ученика)

Прву и другу награду је обезбиједио Дјечји савез Подгорице, а трећу Завод за уџбенике и наставна средства Подгорица.

Радове можете слати на адресу „Просвјетни рад“, Ул. Балшића бр. 4, 81000 Подгорица (са знаском „ЂЕЧИЈА СТРАНА“), или на e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Поред имена и презимена, написати име школе и разреда. Радове слати до 20. новембра, а резултати конкурса биће објављени до 15. децембра.

ПАЗИ ШТА РАДИШ, ЈЕР ВЛАСТИТО ОКО ТЕ ПОСМАТРА

Сви ми урадимо нешто без икаквог размишљања. У првом тренутку, и нијесмо свјесни урађеног. Али, већ у другом, када полако почињемо схватати, буде касно.

Ми смо једини кривци за своје поступке и сами морамо сносити посљедице истих. Често када схватимо да смо погријешили, погледамо у огледало и запитамо се: „Да ли сам то стварно ја?“. Да! Много пута нам се деси да увриједимо нама веома драге особе. Сви се ми зачудимо када видимо тужан израз нечијег лица, или кад заронимо у нечија осећања. А онда схватимо да смо ми то учинили. Схватимо да смо, зато што нисмо дубље размислили, некога заиста дубоко повриједили.

Наш вид је тај који нас наведе на размишљање о нашим поступцима. Очи су те које заједничким снагама скенирају и проматрају све што учинимо. Њих никада, баш никада не можемо преварити. Оне виде све.

Послије сваке огреботине, ране зацијеле, али ожиљци остају. Зато, пази шта радиш, јер власти то око те посматра. Након сваке грешке, посљедице остају.

Коста Мићановић
ОШ „Саво Пејановић“, Подгорица

МОЛИТВА

Заборављена на мјесечини
Моја мајка преслишава снове
О сусрету с тобом.
Не отвара сребрне ковчеге
Да не преурани
Дјеци да не науди
Која су уморних очију
У сан упловила.

Стоји
Прекрстив руке
И моли ноћ да је не ода.
А кад угледа у листу ливаде
Стасалу своју замјену
Болећиво поје мисао
Коју нико до краја
Схватити неће.

Она зна да њене ријечи не иду у вјетар
И да постоји неко ко је спремио завоје

За њене дубоке ране.
Разгрнем таласе
Устанем
И приближујем јој се с леђа
Ал она осјећа само голему гору
Од које птице никуда не одселе.
Разбирам скромну молитву:
Отхранила сам ти синове и удомила кћери
Вријеме је да пријеђем преко потока
И до тебе досегнем.

Прибојавам се да је моја сјенка
Заувјек не пробуди.
Овако заборављена на мјесечини
Она остаје у пољу
Сама
Шетајући своје полуријечи
Од звијезде до звијезде.

Сретен Перовић

ПРИЧЕ ИЗ ЖИВОТИЊСКОГ СВИЈЕТА

Миленко Ратковић: „Чамац за жабе“, ИГП „Пегаз“, Бијело Поље, 2014.

Богата и плодна приповиједачка проза Миленка Ратковића дјелује особено у црногорској литератури за ђецу. Ријеч је о краткој причи коју не могу и, чак не умију да пишу сви писци. Понекад Ратковић изненађује са колико мало података начини причу у којој све тече по утврђеном композиционом току. То умијеће може се објаснити талентом спонтаног доживљаја свијета око себе или смислом да се визуелне и аудитивне појаве

из стварности аутоматски уносе у текст. Грађа од које је прича овог писца створена не дјелује понекад вриједно, а у причи она дјелује занимљиво, има фабулативни стимуланс, сва је окренута животу и његовој збиљи. Ратковић је писац приче из живе ватре стварности. Писац с мало ријечи каже читаоцу много и то је баш прилика да га читаоци прихвате и заволе.

Књига „Чамац за жабе“, објављена у издању подгоришке „Народне књиге“, разликује се од Ратковићевих дјела по томе што ове приче, њих осамдесетак, подсјећају на тип бајке, иако су широком руком захваћене из стварног живота. Оно што посебно плијени док читамо ову књигу, то је њена једноставност казивања, напљена фином емоцијом и сликовитошћу психолошких стања. У примјеру Ратковићевог причања та психолошка стања веома су пријемчива дјечјој знатихељи, рекли бисмо, одиграва се филмски брзо, али са дозом пуне памтљивости. То је због тога што писац, користећи се богатством имагинације понире дубоко у расположење дјетета, тражећи тамо свијет игре и живота. Треба рећи да је код Ратковића игра испуњена животом, а живот испуњен игром. Та прожимања доприносе да се приче читају с посебним задовољством.

У књизи су и тридесетак прича из животињског свијета, писане у форми из које ненаметљиво зраче поруке. У њима се говори о животињском свијету који се у стварности међусобно уништава у борби за опстанак, али писац је успио да пронађе најбољи однос између добра и зла и да тај свијет хуманизује. Значајна одлика књиге је језик. Ратковић узима обичне, свакодневне, малом читаоцу познате ријечи, па их вјешто ниже у течну и кратку реченицу.

„Чамац за жабе“ је књига која прича, занимљиво и полетно, велики свијет мале ђеце. Зато је треба расклопити и предати се њој као лијепој пловидбеној картици игре, живота и маштања.

Весна Јовановић

Филип Бакић, ОШ „Штампар Макарије“, Подгорица

ТАТА КОЈИ МОЖЕ СВЕ

Дошао је тетак Стево и почео са својим шалама. Данас је смислио нешто ново – хвалише се што све он може да уради:

Ја могу да препливам море тамо и назад...

Може и мој тата! – одговара му Дарка.

Е, не може!

Е, може!

Ја могу, ја могу... да леђима преврнем камион...

Може и мој тата да преврне камион!

А ја могу – опет ће тетак – да прескочим преко ове капије.

Може и мој тата! – спремно одговара Дарка.

Е, не може!

Сад ћемо да видимо! – рече тетак, приђе дрвеној капији, ухвати се за њен горњи дио, лако се попе и нестаде иза капије према улици.

Хајде, тата и ти!

Не могу, дијете. Пустите ме! – бранио се Даркин тата.

Можеш, можеш! Ти све можеш.

Тата сједи и смјешка се. Дарка га вуче за једну, па за другу руку, тегли да би га дигла, а очи јој већ пуне суза. Ове сузе натјераше тату да несигурно приђе капији. Скочи и он и ухвати се за врх дрвене капије, некако се извуче и превали на другу страну.

Кад се вратио у двориште, видео је како му се кћер, сва срећна, уноси тетку у лице и понавља Видиш да може, видиш да може!...

Дјевојчица није ни примијетила да њен тата вади из десне руке љушчице дрвета. Које су му се забале док је доказивао да и он може да уради све што и тетак Стево.

И више! Само да Дарка не плаче.

Вук Минић

ФЕСТИВАЛ ТОЛЕРАНЦИЈЕ У ЗАГРЕБУ

Ученици са славним продуцентом

Ученици ЈУ ОШ „Ловћенски партизански одред“ Цетиње присуствовали Едукацијском јутру у просторијама Министарства културе Црне Горе и пројекцијама филмова о трагедији холокауста

личности. У склопу Фестивала организовано је и Едукацијско јутро, намијењено ученицима два завршна разреда цетињских основних школа и ученицима првог разреда средњих школа. Предметни програм до сада

Министарство културе Црне Горе, у сарадњи са свјетски познатим холивудским продуцентом, двоструким оскарцем, Бранком Лустигом, уприличило је презентацију Фестивала толеранције, манифестације која се организује већ 8 година а посвећена је холокаусту, промовисању толеранције и прихватању раз-

је пратило преко 11.000 младих људи из око 300 школа у нашем окружењу. У оквиру програма приказан је филм „Дјечак у пругастој пуцами“ Марка Хермана. Председник Фестивала Бранко Лустиг је кроз властита искуства из нацистичких логора ученицима приближио трагедију холокауста.

С. Вујовић

ШАРЕНИ ЛЕПТИР

У породици бијелих лептира родио се чудан лептирић безбојних крила.

Родитељи су га сажаљевали:

Јадни наш малишане, свако ће те презирати због таквих крила.

Сусједи су се чудили необичном изгледу безбојног лептира. Други лептирићи се нијесу дружили с њим, јер су се плашили да је то нека опасна болест.

Усамљени лептирић је туговао. Цвјетови су били његови једини пријатељи. Летио је од цвијета до цвијета и тражио савјет како да обоји крила.

Љубичица му је рекла:

Ја ћу ти дати плаве боје, али то је мало за твоја широка крила.

Мајска ружа му је понудила:

Ево ти мало црвене боје.

– А ја ћу ти дати бијеле боје – јавила се лала.

Цвјетови разних боја обојили су по дјелић лептирових крила. Цвјетови га радо дочекају и нуде му своје слатке плодове.

Можда сте и ви, дјецо, видјели тог шареног лептира.

Миленко Ратковић

Ученици Умјетничке школе за музику и балет „Васа Павић“ из Подгорице приредили концерт за полазнике вртића „Маша“

ПРВИ СУСРЕТ С КЛАСИЧНОМ МУЗИКОМ

Ћеца из вртића имала су прилику да чују разне инструменте – од клавира и гитаре, преко хармонике, до кларинета и виолине

ПРИРЕДБА НА ОДУШЕВЉЕЊЕ НАЈМЛАЂИХ: Са концерта

У склопу обиљежавања Ћечје неђеље, Умјетничка школа за музику и балет „Васа Павић“ из Подгорице приредила је концерт којем су присуствовала ыеца из вртића „Маша“. Концерт је организован за 60-ак малишана из ове предшколске установе, узраста од четири до шест година.

„Ово је специјално приређено за нашу ыецу, одлично је организовано и ыеца су одушевљена. И ми смо припремили поклон за Музичку школу, а група ыеце из нашег вртића пјевала је на овој свечаности“, казала је власница вртића „Маша“ Зорка Краљевић.

У програму су учествовали ученици Музич-

ке школе: Јана Пауновић, Ирина Ћалић, Реља Ћетковић, Ања Љумовић, Матија Ћукић, Ања Петричић, Аника Павићевић и Мина Чогурић, а ыеца из вртића имала су прилику да чују разне инструменте – од клавира и гитаре, преко хармонике, до кларинета и виолине.

Н. Н.

МЕЂУНАРОДНО УДРУЖЕЊЕ СТВАРАЛАЦА „СТИХОМ ГОВОРИМ“ ИЗ БИЈЕЛОГ ПОЉА ОРГАНИЗУЈЕ ДРУГИ МЕЂУНАРОДНИ ПЈЕСНИЧКИ КОНКУРС ЗА ДЈЕЦУ:

Услови конкурса: Могу се јављати дјеца пјесници, ученици основних школа.

Радови: Потребно је доставити до три пјесме потписане именом и презименом ученика, назнаком разреда, као и назив школе и име ментора или једног родитеља, адресу становања, е-mail и број телефона (контакт подаци).

Тема је слободна!

Конкурс је отворен од 01. 10. 2014. године до 31. 01. 2015. године. Резултати ће бити објављени 15. 04. 2015. године на сајту:

www.kraljevstvobijelihrada.stihomgovorim.com

Радови морају бити на једном од језика: црногорски, српски, хрватски, босански. Писани фонтом Times New Roman, величина 12 word документ (doc или docx)

Радове доставити на е-mail: kraljevstvobijelihrada@stihomgovorim.com

Награђени ученици добиће диплому, а награђене и похваљене пјесме као и пјесме по одабиру жирија наћиће се у Зборнику фестивала.

Аутор најбоље пјесме (по избору жирија) ће добити титулу **Принц – Принцеза Краљевства Бијелих Рада.**

Радове ће прегледати међународни стручни жири састављен од професора језика и књижевника.

За награђене и похваљене, као и ауторе чије пјесме буду објављене, зборник је бесплатан (за учеснике из иностранства трошкове слања Зборника носе учесници).

Зборник ће бити доступан и у електронској верзији, као onlajn издање на сајту, 15 дана након промоције штампаног издања.

Конкурс се организује у сарадњи са ЈУ „Ратковићеве вечери поезије“, па ће промоција зборника и додјела диплома награђеним и похваљеним ученицима бити уприличене током трајања манифестације „Ратковићеве вечери поезије“ у септембру 2015. године.

Све информације у вези са конкурсом, промоцијом Зборника и уручењем награда биће доступне на сајту:

www.kraljevstvobijelihrada.stihomgovorim.com

Кристина Марковић, ОШ „Ратко Жарић“, Никшић

Одржан традиционални маскенбал ыеце из вртића „Радмила Недић“ у Беранама

ДЕФИЛЕ ГРАДОМ И ЖУРКА ЗА НАЈМЛАЂЕ

Малишани вртића „Радмила Недић“ у Беранама, њих око 150, са својим васпитачицама приредили су традиционални маскенбал на главној градској улици у том граду.

Најмлађи су својим маштовитим костимима привукли пажњу бројних суграђана, а након дефилеа, у просторијама вртића организована је журка.

О. Ћ.

Маштовитим костимима привукли пажњу бројних суграђана

ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР ЦРНЕ ГОРЕ

1. новембар 1902.

ЦРНА ГОРА – ПРВИ ПУТ НА ФИЛМСКОМ ПЛАТНУ

Приказана је у документарном филму „У црнијем брдима, на књажевом двору црногорском“ чија је пројекција, према огласу у бечком „Фремден Блату“, организована у „Уранија театру“ у Бечу.

Није поуздано утврђено ко је снимео филм, који није сачуван, али се претпоставља да би то могао бити Мађар Фердинанд Шомођи, власник бечког кинематографа „Уранија“, или неки сниматељ који је радио за његову фирму.

11. новембар 1918.

ЗАСИЈЕДАЊЕ ВЕЛИКЕ ПОДГОРИЧКЕ СКУПШТИНЕ

Ћедницама Скупштине, осим посланика присуствовали су и чланови Централног извршног одбора за уједињење Црне Горе и Србије, који нијесу били посланици ни поданици Црне Горе. Засиједање је трајало шест дана, јер је требало да код међународне заједнице створи утисак о демократичности, легалности и озбиљности рјешавања државног питања Црне Горе.

Подгоричка скупштина је најтрагичнији догађај у црногорској историји 20. вијека, када Црна Гора губи своју независност.

15. новембар 1943.

ЗАВНО ЦРНЕ ГОРЕ И БОКЕ

У Колашину је одржана скупштина представника народноослободилачких одбора из свих крајева Црне Горе и Боке, на којој је изабрано Земаљско антифашистичко вијеће народног ослобођења, као највише представничко и политичко тијело за Црну Гору и Боку. На скупштини је изабран Извршни одбор, са циљем да обавља послове владе. Тим чином обновљена је државност Црне Горе, изгубљена 1918. На овом засиједању ЗАВНО-а истакнут је захтјев да Црна Гора у новој Југославији, има као федерална чланица, равноправан положај са осталима.

21 новембар 1913.

ОТВОРЕНА НИКШИЋКА ГИМНАЗИЈА

На основу иницијативе грађана Никшића тадашњем министру просвјете Мирку Мијушковићу Министарство је позитивно одговорило, 3. септембра. Тада су у први разред уписана 94 ученика. Први директор која носи име Стојана Церовића, њеног професора и културног радника, био је Михаило Буквић.

Прва је у Црној Гори добила награду „Октоих“. Изњедрила је низ генерација које су оставиле видан траг у развоју Никшића и Црне Горе.

27. новембар 1944.

РАДИО ЦЕТИЊЕ – ГЛАС СЛОБОДЕ

Двије седмице након ослобођења града, послао је у етар програм који је означио глас слободне Црне Горе. У још неослобођеној Југославији, била је то трећа радио станица, након Београда и Дубровника. Покривао је територију од 100 до 150 километара у пречнику и чуо се у готово цијелој Црној Гори све до 1949, када је радио-станција пресељена у Титоград.

Мања Савовић, ОШ „Саво Пејановић“, Подгорица

Јована Ђуровић, ОШ „Штампар Макарије“, Подгорица

Лука Живковић, ОШ „Саво Пејановић“, Подгорица

Марко Пејовић, ОШ „Саво Пејановић“, Подгорица

ШКОЛСКИ ХУМОР

Мали Ивица први пут седи у публици и слуша оперу. – „Мама, ко је онај који маше штапом?“ – „Диригент“ – „А зашто пријети оној тети?“ – „Ма не пријети јој!“ – „А зашто онда она вришти?“

Учитељица: – „Купујем, купујеш, купује, купујемо, купујете, купују... Ивице, реци ми које је то вријеме!“ Ивица: – „Вријеме распродаје!“

Закаснио Перица на наставу и пита га учитељица: – „Зашто си, Перице, закаснио?“ – „Јер на табли пише: Успори, школа.“

Учитељица замоли ученика да напише на плочи: – Јуче сам био у школи.

Затим упита Ивицу: – „Је ли та реченица тачно написана?“

Каже он: – „Апсолутно не! Па јуче је била неђеља!“

ЗАГОНЕТКЕ

Владимир Халованић

1. Кад се сијече, кад се мрви,
Ми смо вам увијек први.
Били њежни или груби –
Само нек су здрави _____.

2. Рак их никад неће купит',
Нит' изгубит, нит' затупит.
Биле нове, биле старе,
Главна да су оштре _____.

3. Ја сам слатак, свима знан,
Лако станем на ваш длан.
Зубима баш нисам склон,
Моје име је _____.

4. Да сам слатка сви ми кажу,
И на крух ме често мажу.
Чувај лице, чувај браду,
Када једеш _____.

ОДГОВОРИ:

1. ИВАК
2. ШКАРЕ
3. НОВИ
4. ХАМ

ZA NASTAVU

Godina XXI // NOVEMBAR 2014 // Broj 159

PRIMENA RAČUNARA U NASTAVI MATEMATIKE

Abramović Neda, prof.
Cetinjska gimnazija

Računari u nastavi matematike još uvijek nisu zastupljeni u dovoljnoj mjeri, što zbog nedostatka tehničke opreme u školama, zbog nedovoljnog poznavanja mogućnosti primjene računara u nastavi matematike i postojećih matematičkih paketa ili zbog nedovoljne informisanosti i obučenosti, pa čak i vrlo često prisutnog straha samih nastavnika matematike od primjene računara u nastavi matematike.

Nova obrazovna tehnologija nije više tako skupa i nedostupna. Njena primjena nije samo pitanje sredstava, već i stava prema njoj. Upotrebom različitih modernih obrazovnih medija na mijenjaju se samo stil i način rada, već i kvalitet znanja. Stiču se raznovrsnija, dinamičnija i kompleksnija znanja. Nastavnici pritom imaju mogućnost da se više posvete razgovoru sa učenicima, da ih lakše prate i ocijene, da im saopštavaju više ideja, da imaju fleksibilniji prilaz sticanju informacija i povratnih informacija.

Postojeći programski paketi za matematiku imaju širok spektar mogućnosti primjene, počev od individualne primjene u kućnim uslovima, gdje učenici mogu koristiti programe za izradu (sastavljanje), rješavanje i provjeru zadataka, tako i u otkrivanju novih činjenica i samostalnom učenju, ili u školskim uslovima, gdje postoje dva vida primjene: frontalni (jedan računar + video bim) ili individualni (jedan učenik – jedan računar).

U prvom redu računar se može uspješno koristiti za uvođenje učenika u temu i tako ga motivisati za dalji rad. Nastavna sredstva koja doprinose očiglednosti istovremeno pružaju informacije i doprinose usavršavanju sposobnosti i sticanju vještina.

Predavanja treba da budu tako koncipirana da se više pažnje posvećuje učenju i modelovanju viših nivoa kritičkog načina razmišljanja. Distribuiranje informacija u obliku lekcija će uvijek imati svoje mjesto, ali nastavnik sve više treba da bude model ili mentor, onaj koji vodi, određuje sadržaj rada, odnosno predavanja, predlaže, ukazuje i pomaže učenicima da se povežu sa drugim izvorima informacija.

U nastavi matematike sa primjenom računara *naglasak treba da bude na matematičkim sadržajima i načinu njihove prezentacije* dok programski zahtjevi moraju biti svedeni na minimum.

PREDNOSTI

Neke od prednosti korišćenja računara u nastavi su računarske aplikacije sa dobrom grafičkom ilustracijom, koja pomaže u izgradnji intuicije. Mogućnosti koje pružaju za promjene parametara daju potpuno novu dimenziju predavanju i učenju. Mnogi parametri i ilustracije mogu se vizuelno reprezentovati iz oblasti kao što su analiza, linearna algebra i stereometrija.

NEDOSTACI

Korišćenje računara u nastavi i učenju pokazuje i loše strane računara i programskih paketa, ako se računari pogrešno upotrijebe. Nedostaci se kreću od problema na konceptualnom nivou, pa sve do pogrešne upotrebe konkretnog programskog paketa pri izlaganju ili osmišljavanju lekcije. Lekcija ne sme biti prezentacija televizijskog tipa, sadržaj na koji učenik nema nikakvog uticaja. Ono na čemu treba insistirati je korišćenje programskih paketa koji imaju mogućnost interakcije sa računarom, što treba da doprinese dopuni diskusije. Lekcija, takođe treba da ima mogućnost provjere i samoprovjere znanja, mogućnost bržeg prelaženja preko nekih djelova ili pak dužeg zadržavanja na nekim drugim djelovima. Dakle posebno je značajna uloga nastavnika koji kreira i prati rad učenika na računaru.

LINEARNO PROGRAMIRANJE

Jedan od načina da se učenici zainteresuju za matematiku je prikazivanje primjera iz prakse, konkretnih situacija u kojima se primjenjuju matematička znanja.

U okviru dijela nastavne oblasti *Elementi linearne algebre*, u trećem razredu gimnazije, obrađuje se tema *Pojam lineranog programiranja*. Za obradu ove teme je predviđeno svega četiri časa, što je uslovalo koncizan pristup. Izbor ove teme opredijelila je činjenica da problemi linearnog programiranja nalaze veliku primjenu u svakodnevnom životu, što je prilično motivišće za učenike. Ovo je jedan od rijetkih primera u srednjoškolskoj matematici koji daje učenicima konkretne odgovore na pitanja: „Zašto mi to učimo? Čemu to služi?“

U okviru ove teme učenici treba da prodube znanja o sistemima linearnih nejednačina sa dvije nepoznate i opoznaju problem linearnog programiranja. Operativni zadaci su da se učenici upoznaju i osposobe za postavljanje i grafičko interpretiranje problema linearnog programiranja. Tema je izuzetno pogodna za obradu uz pomoć računara.

Za organizaciju časova koristila sam obrazovni softver **GeoGebra**-u koji povezuje geometriju, algebru i analizu. Omogućava izvođenje geometrijskih konstrukcija u ravni, manipulisanje istim, kao i dinamički prikaz urađenih koraka, što je izuzetno korisno za izvođenje nastave. Istovremeno, svaki urađeni korak je opisan algebarskim izrazom, i obrnuto – svakom unesenom algebarskom izrazu (u algebarskom prozoru) odgovara geometrijski objekat (u geometrijskom prozoru).

Dakle, nakon upoznavanja sa tipovima problema linearnog programiranja, naglasak je na **matematičkoj formulaciji problema** – konkretne životne situacije. Potom se zadatak radi grafički – koristeći GeoGebru moguće je dinamički pratiti postupak određivanja dopustive oblasti problema i „plastično“ vidjeti optimalnu tačku, tj. rešenje. Nakon što su učenici savladali grafičku interpretaciju rješavanja problema LP, upoznala sam ih sa programskim paketom za linearno programiranje **LINGO**. Pomenuti paket rješava probleme (mnogo) većih dimenzija (grafički smo bili ograničeni na dvije promenljive). Tako su učenici mogli da uporedo rješavaju zadatke i provjeravaju rješenja u LINGO-u. LINGO radi na principu „crne kutije“ – za unijete vrijednosti daje rezultat, što i ne doprinosi proširivanju matematičkih znanja, ali je takođe bitno učenicima predočiti da ne moraju biti stručnjaci iz svih oblasti matematike, već da i sam logički način razmišljanja uz određena matematička znanja i korišćenje gotovih softvera mogu da dovedu do značajnih rezultata.

KVADRATNA FUNKCIJA

U drugom razredu gimnazije obrađuje se tema *Kvadratna funkcija*. I ova tema je pogodna za obradu uz pomoć računara i obrazovnog softvera GeoGebra, obzirom da veliku prednost korišćenja računara u nastavi predstavljaju računarske aplikacije sa dobrom grafičkom ilustracijom, koja pomaže u izgradnji intuicije, kao i da se grafičke mogućnosti računara ne mogu porediti sa ostalim sredstvima koja se koriste u nastavi. Dakle, učenici su bili u mogućnosti da prate i analiziraju promjenu izgleda grafika kvadratne funkcije u zavisnosti od promjene parametara funkcije. Takođe su crtali više grafika u istom koordinatnom sistemu, bojali ih različitim bojama, direktno „mišem“ manipulirali parabolama, a istovremeno promjene pratili u „algebarskom prozoru“. Sadržaj časa je bio oslobođen „fizičkog dijela posla“, koji je urađen za nekoliko uvodnih primjera. Dalje je ostalo više vremena za diskusiju i analizu, izvođenje zaključaka, ispitivanje grafika, što je olakšano zahvaljujući preciznoj grafičkoj ilustraciji.

Dakle, najvažniji zadatak, zapravo, je srušiti barijeru između učenika i matematike i popularizovati ovu nauku, koristeći računare u nastavi matematike, vodeći računa o izboru tema pogodnih za takav način rada, kao i odgovarajućih softvera – jednostavnih za upotrebu, koji će biti u funkciji matematičkih sadržaja.

ZDRAVI STILOVI ŽIVOTA

PISMENA PRIPREMA ZA ČAS

PREDMETNI NASTAVNIK:	Rada Perišić
ŠKOLA I RAZRED:	Cetinjska gimnazija, I razred
NASTAVNI PREDMET:	Zdravi stilovi života
NASTAVNO PODRUČJE:	Mentalno zdravlje
NASTAVNE METODE:	metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja, metoda ilustracije, metoda rada na tekstu, metoda diskusije
OBLICI RADA:	frontalni, individualni i grupni
NASTAVNA SREDSTVA I POMAGALA:	radni listići, sličice za formiranje grupa, radni listovi za grupni rad, hamer papir

CILJ ČASA:

– upoznavanje učenika sa nekim od načina postupanja prema drugu i drugarici kada se nađu u veoma teškoj situaciji i prepoznavanje pravog i lažnog drugarstva

ZADACI ČASA:

Obrazovni:

– upoznavanje učenika sa pojmovima drugarstva i prijateljstva;

Vaspitni:

– navikavanje učenika na pružanje pomoći drugovima i drugaricama;
– izgrađivanje stava o potrebi stalnog međusobnog uvažavanja drugova i drugarica;
– razvijanje kod učenika stavova o humanim odnosima među ljudima;

Funkcionalni:

– podsticanje razvoja sposobnosti razmišljanja, zaključivanja, uočavanja bitnih elemenata dobrog i lošeg drugarstva;

STRUKTURA ČASA:

Uvodni dio (10 minuta)

– Psihološka priprema: predstavljanje učenicima i dogovor o načinu rada.

– Podjela učenika u pet grupa (grupe se formiraju tako što svaki učenik izvuče po jednu sličicu i prema sličicama se dijele u grupe.) Naziv će grupe dobiti prema izvučenim sličicama.

– Svaka grupa izabere svog predstavnika.

Razgovara se o tome zašto su odabrali baš tog učenika za predstavnika grupe?

– Dobar učenik, vrijedan, marljiv, povjerljiv, komunikativan, dobar drug, prijatelj...)

Sa učenicima se razgovara o tome šta je za njih drugarstvo, a šta prijateljstvo?

Glavni dio (30 minuta):

– Slijedi najava nastavne jedinice:

Razumijevanje druge osobe u njenoj situaciji (Naslov pišem na tabli) *Danas ćemo razgovarati o drugarstvu tj. vašem odnosu prema drugovima i drugaricama.*

– Svakoj grupi se dijele koverta sa pričama i papir. (Priče se nalaze u prilogu pripreme)

– Zadatak grupa je da pročitaju priču, razmisle i razgovaraju o tome šta bi oni uradili da se nađu u takvoj situaciji. (Šta je po njihovom mišljenju ispravno uraditi, a šta bi bilo pogrešno). Izvući pouku iz priče. Sve to ukratko napisati na papiru.

(Učenici rade zadatak 10 min.)

– Predstavnička grupa referišu ono što su uradili.

– Poslije toga svaka grupa će dobiti po jednu izreku u koverti koju treba da sklope i zalijepe na hamer papir.

– Slijedi razgovor sa učenicima o izrekama.

– Nakon razgovora sa učenicima o pričama i zaključcima koje su donijeli u grupama, učenicima dijelim listiće sa jabukama i listove. Na jabukama treba da napišu osobine koje im se dopadaju i ne dopadaju kod drugova i drugarice.

– Dok učenici pišu osobine, zalijepit ću plakat na kojem se nalazi drvo. Svaki učenik će zalijepiti jabuku i list na odgovarajuće mjesto.

– Nakon što svi zalijepe osobine, pročitat ćemo neke od tih osobina i zaključiti kojih ima više – manje, koje osobine se ponavljaju.

Završni dio (5 minuta)

Slijedi pohvala svim učenicima.

– Svim učenicima ću podijeliti poruku o prijateljstvu.

„Zapis o prijateljstvu – Neki kažu da je čovjekov najbolji prijatelj – pas. Neki opet kažu da je knjiga najbolji prijatelj. Prijatelji su i knjige i psi, ali i jedne i druge treba platiti. Ali postoji prijateljstvo koje se ne može ničim platiti. Ima ljudi koji ga pokušaju kupiti, a onda shvate da više nikada neće doći do njega. To prijateljstvo jedino se može uzvratiti prijateljstvom. To je najbolje prijateljstvo – prijateljstvo među ljudima.”

– Ova poruka će im pomoći da uvide da je prijateljstvo veoma bitno u životu, da se trebaju truditi da budu dobri drugovi, da se sve može kupiti, ali prijateljstvo ne.

– Čovjek je vrijedan onoliko koliko ima prijatelja.

PRILOZI:

ŠAPTANJE

Sanja ide u prvi razred gimnazije, dobra je i mirna učenica. Ali jedan dan nije bila raspoložena za rad, već je radije pričala. Na času biologije profesor je predavao novu lekciju koja je Sanji bila dosadna. Profesor ju je par puta opomenuo zbog pričanja i ometanja časa, ali ona nije prestajala. Kako nije mogao više tolerisati Sanjinu priču, profesor je prozove da odgovara lekciju koju Sanja nije bila naučila. Njena drugarica Hana koja sjedi iza nje, željela joj je pomoći, pa joj je šaptala, ali profesor ju je otkrio i objema dao jedan. Sanji zbog neznanja, a Hani zbog šaptanja.

– Razmislite i u grupi razgovarajte šta biste vi uradili da se nađete u ovakvoj situaciji, zapišite sve ideje!

– Šta bi po vašem mišljenju bilo ispravno uraditi, a šta pogrešno?

– Izvucite pouku iz priče.

OSPICE

Saša ide u šesti razred. Jedan dan dobio je ospice, i da ne bi prenio bolest ostalim učenicima, mjesec dana nije mogao ići u školu. Za to vrijeme dok nije išao na nastavu, njegov drug Dušan i drugarica Marija, su ga svaki dan posjećivali i donosili mu sveske i zadatke koje je Saša radio kod kuće i tako naučio svo gradivo koje su prešli. Malo nakon što je Saša ozdravio i vratio se u školu a Dušan i Marija su dobili ospice i nisu dolazili u školu. Sada je Saša imao priliku da se oduži svojim prijateljima. Međutim, on to nije učinio, već je pronalazio različite izgovore da ne bih otišao kod Dušana i Marije.

– Razmislite i u grupi razgovarajte šta biste vi uradili da se nađete u ovakvoj situaciji, zapišite sve ideje!

– Šta bi po vašem mišljenju bilo ispravno uraditi, a šta pogrešno?

– Izvucite pouku iz priče.

ŠKOLSKI SPORTOVI

Marko zajedno sa drugovima iz razreda trenira u školskom fudbalskom klubu. Upotreba alkohola i drugih droga strogo je zabranjena kako u klubu tako i u školi. Dva najbolja igrača, Markova dobra druga, pričali su kako piju prije utakmice i tvrde da su im zbog alkohola rezultati bolji. Marko i ostali koji ne piju žele nešto poduzeti u vezi s tim, jer je u pitanju zdravlje njihovih prijatelja, a i uspjeh njihovog tima.

– Razmislite i u grupi razgovarajte šta biste vi uradili da se nađete u ovakvoj situaciji, zapišite sve ideje!

– Šta bi po vašem mišljenju bilo ispravno uraditi, a šta pogrešno?

– Izvucite pouku iz priče.

KONTROLNI

Dragana ide u osmi razred. Dobra je učenica, ali ako bi se malo potrudila mogla bi biti i bolja. Prošle sedmice Dragana je imala kontrolni iz matematike, za koji se nije bila pripremila. Nastavnik je zadao šest zadataka od koji je Dragana znala uraditi samo dva, jer kada su učili ostale zadatke ona nije bila u školi. Dva zadatka koja je Dragana znala uraditi nisu bila dovoljna za pozitivnu ocjenu. Draganina najbolja drugarica koja sjedi pored nje pomogla joj je da uradi još dva zadatka. Ali nastavnik ih je primjetio i zaprijetio da će Draganinoj drugarici smanjiti ocjenu.

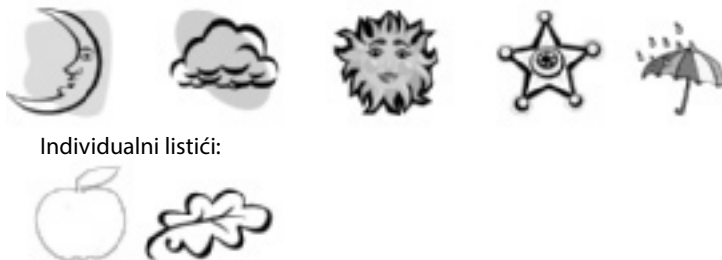
- Razmislite i u grupi razgovarajte šta biste vi uradili da se nađete u ovakvoj situaciji, zapišite sve ideje!
- Šta bi po vašem mišljenju bilo ispravno uraditi, a šta pogrešno?
- Izvucite pouku iz priče.

DILEMA

Amir i Mirko su veoma dobri drugovi, idu u isti razred. Jedan dan bili su na igralištu iza škole kad se Mirko povjerio Amiru, kako ima porodičnih problema zbog kojih ne može da uči, pa je zbog toga neraspoložen i tužan. Nakon što mu je to ispričao, Mirko je zamolio Amira da se malo udalje od škole, gdje ih niko ne može vidjeti. Potom ga je ponudio cigarom i rekavši da mu pušenje pomaže da se smiri a pošto mu je Amir dobar drug, može mu praviti društvo. Amir je u dilemi, nije znao šta da uradi...

- Razmislite i u grupi razgovarajte šta biste vi uradili da se nađete u ovakvoj situaciji, zapišite sve ideje!
- Šta bi po vašem mišljenju bilo ispravno uraditi, a šta pogrešno?
- Izvucite pouku iz priče.

Sličice za formiranje grupa:

IZGLED TABELE

Moj odnos prema drugovima i drugaricama	
„Jedini način da imaš prijatelja jeste biti prijatelj.“ R. W. Emerson	
„Tek kada stane pucati led znat ćeš ko ti je prijatelj.“ Eskimska narodna poslovice	
„Prijatelje sreća stvara, a nesreća provjerava.“ Šopenhauer	
„Cvijetu je potrebno sunce, a čovjeku ljubav i prijateljstvo.“ Narodna izreka	
„Prijateljstvo je zvijezda koja život krasí, a uspomena je čuva da se ne ugasi.“ Narodna izreka	

FIZIČKO VASPITANJE

Škola: Cetinjska gimnazija
Predmetni nastavnik: Pejaković Andrija
Razred: II–3
Mjesto održavanja časa: fiskulturna sala

Operativni cilj: Uvježbavanjem uticati na poboljšanje poznavanja pravila igre

Antropološki zadaci: uticati na harmoničan razvoj učenika, razvijati koordinisano kretanje, pokretljivost i preciznost, povećati funkcije kardiovaskularnog i respiratornog sistema u cilju uspostavljanja pravilnog režima razmjene energetskih materija.

Obrazovni zadaci: pravilno ponavljati i uvježbavati sve tehnike vođenja, štuta, dodavanja i sl.

Vaspitno-socijalizacijski zadaci: razvijati samodisciplinu, komunikativnost, osjećaj za toleranciju i spremnost za pružanje pomoći drugima i sl., pravilan odnos prema igri.

Korelacija sa drugim vaspitno-obrazovnim područjima: ostvariti korelaciju sa fizikom (pravolinijsko i krivolonijsko kretanje, kružno kretanje i sl).

Nastavni sadržaji: Košarka – igra na dva koša uz primjenu pravila igre
Metodički organizacioni oblici rada: grupni
Metode rada: usmeno izlaganje, demonstracija
Sprave i rekviziti: košarkaške lopte, obruči

TOK ČASA

UVODNI DIO – Trajanje: 4 min

Formiranje vrste. Provjera prisutnosti na času. Davanjem uputstava za rad uticati na motivisanje učenika. Trčanje sa zadacima: galop stranice lijevom i desnom stranom; dječji poskoci; trčanje sa visokim podizanjem koljena; trčanje sa zabacivanjem potkoljenica; hodanje prsti-peta; hodanje u čučnju; sprint do pola sale.

Nakon izvešenih zadataka na komandu nastavnika „korakom“ učenici nastavljaju kretanje korakom naglašeno dišući.

PRIPREMNI DIO – Trajanje: 8 min

Kompleks vježbi oblikovanja bez rekvizita (slobodna formacija)

Napomena: Broj ponavljanja vježbi zavisi od više faktora koji su vezani za antropološke karakteristike učenika/ca, od težine vježbe i kreće se: za teže vježbe 5–8 puta; za srednje teške vježbe 10–15 puta; za lakše vježbe 15 i više puta. Da li je postignut optimalan broj ponavljanja pojedinih vježbi zavisi od reakcije učenika (izraz lica, prestanak rada, smanjena koncentracija, ubrzano disanje, povećan puls, i sl.).

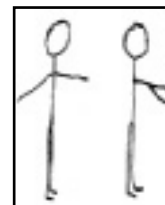
Početni stav raskoračni, predručiti:

- bočni krugovi nazad,
- bočni krugovi naprijed.

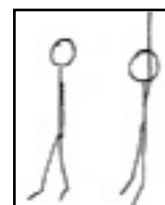

Početni stav spetni, odručiti:

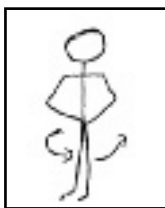
- ukršteno predručiti, dlanovi dolje,
- početni stav, uspon na prstima.

Početni stav spetni, L – uzručiti, D – prurčiti. Zamahom mijenjati položaj ruku kroz uspon na prstima.

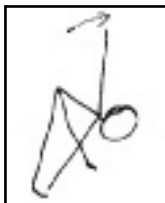

Početni stav mali raskočni, ruke na kukove. Kružnje kukovima u jednu pa u drugu stranu.

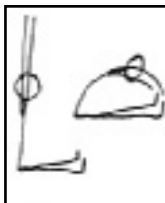

Početni stav raskoračni, pretklon odručiti:

- zasuk u desno (LR–DN),
- zasuk u lijevo (DR–LN).

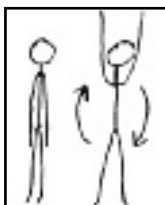

Početni položaj ležeći na leđima, uzručiti. Kroz sjed rukama dohvatiti prste noge. Početni položaj.

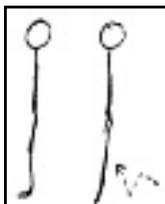
Početni stav spetni, pruručiti.

- kroz poskok i odručenje uzručiti, raznožiti;
- početni stav.

Početni stav spetni, pruručiti.

Sunožni poskoci naprijed–nazad, a zatim lijevo–desno.

GLAVNI DIO – Trajanje: 29 min

Opis nastavnih sadržaja

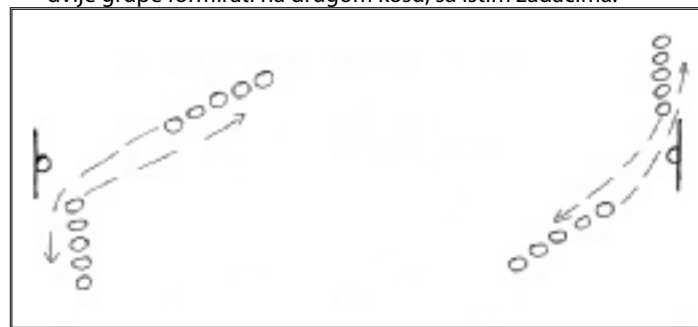
A DIO – Trajanje: 7 min

Učenici su podjeljeni u četiri grupe, na četiri radna mjesta. Na znak nastavnika učenici mijenjaju mjesta sa zadacima.

Radna mjesta:

- I Vođenje lopte, izvođenje dvokoraka, polaganje na koš, prelazak na začelje suprotne kolone.

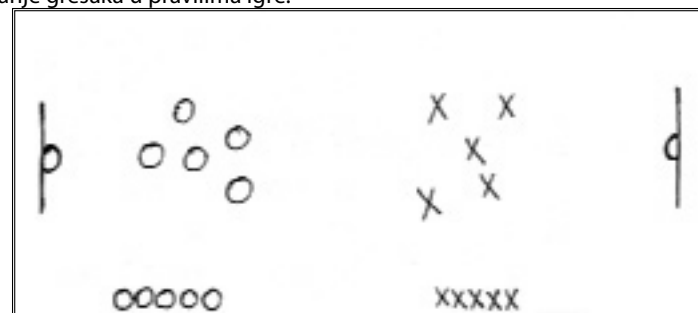
II Hvatanje lopte poslije polaganja na koš, dodavanje prvom iz suprotne kolone, prelazak na začelje suprotne kolone. Iste takve dvije grupe formirati na drugom košu, sa istim zadacima.

B DIO – Trajanje: 22 min

Igra na dva koša

Učenici su podijeljeni u dvije grupe – ekipe. Ekipe igraju jedna protiv druge uz primjenu pravila igre. Nastavnik daje znak za početak igre, a povremeno pravi rotacije sa igračima koje je odredio kao zamjene kako bi svi bili podjednako aktivni. Pobjednik je ekipa kojoj nastavnik dosudi najmanje grešaka u pravilima igre.

ZAVRŠNI DIO – Trajanje: 4 min

Elementarna igra: slobodno bacanje

Učenici su u formaciji dvije kolone. Prvi učenici iz kolona drže loptu. Na znak nastavnika, prvi iz kolona gađaju loptom metu, nakon čega predaju loptu sljedećem učeniku u koloni. Pobjednik je ekipa koja postigne više koševa.

RAČUNARSKA GRAFIKA I ANIMACIJA

PISANA PRIPREMA ZA ČAS

Predmetni nastavnik:	Lučić Mileva
Škola:	Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“
Obrazovni profil:	Elektromehaničar/ka multimedija
Razred:	Četvrti
Nastavni predmet:	Računarska grafika i animacija
Operativni ciljevi:	Učenik kroz zadatak kreira standardna prosta tijela i vrši njihovu transformaciju; Crta objekte korišćenjem opcija s potpanoa Creation method Modifikuje nacrtane objekte
Nastavna sredstva:	Interaktivna tabla (projektor/projekciono platno) Računari sa instaliranim programom – 3 ds Max Pripremljeni materijal
Korišćena literatura:	Tickoo Sham, 3 Ds Max 2008: A Complete Guide, 2008
Mjesto izvođenja nastave:	Računarska učionica

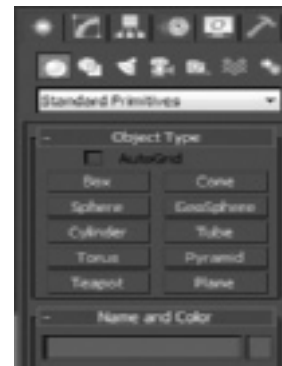
PRIPREMLJENI MATERIJAL ZA UČENIKE:

Zadatak:
U ovom zadatku kreiraćemo 3 D model radnog stola u programu 3 ds Max, koristeći standardna prosta tijela, kao što je to prikazano na slici.

Uputstvo za rad:
Kreirati novi fajl u programu 3 ds Max.

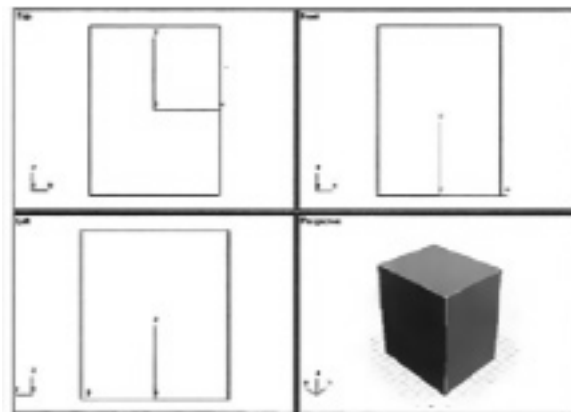
Iz komandnog panela izabrati
Create>Geometry>Standard Primitives>Box

Izabrati **Top viewport**. Nacrtaati kvadar. U rolomeniju **Parameters** podesiti mu sledeće dimenzije: **Length: 90, Width: 75, Height: 95** i naziv: **lijevi kvadar**.

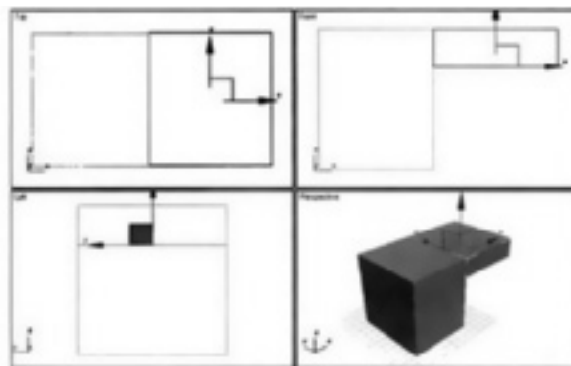
Izabrati **Zoom Extens All** alat

Promijeniti boju kvadra:
Red: 224 Green: 143 Blue: 87

Kreirati **desni kvadar** na isti način kao i lijevi u **Top viewport-u** i podesiti mu dimenzije:
Length: 90 Width: 80 Height: 25.

Zadati mu ime: **desni kvadar**. Izvršiti poravnanje elemenata tako da se dobije izgled kao na slici pored.

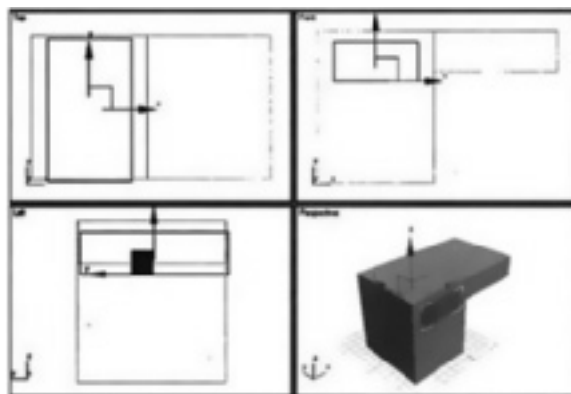

Kreiranje prve fioke:
Potrebno je kreirati još jedan kvadar koji će predstavljati fioku radnog stola.

Dimenzije fioke su:
Length: 90 Width: 55 Height: 25, a naziv: **fioka 01**

Podesite boju fioke:
Red: 177 Green: 88 Blue: 27

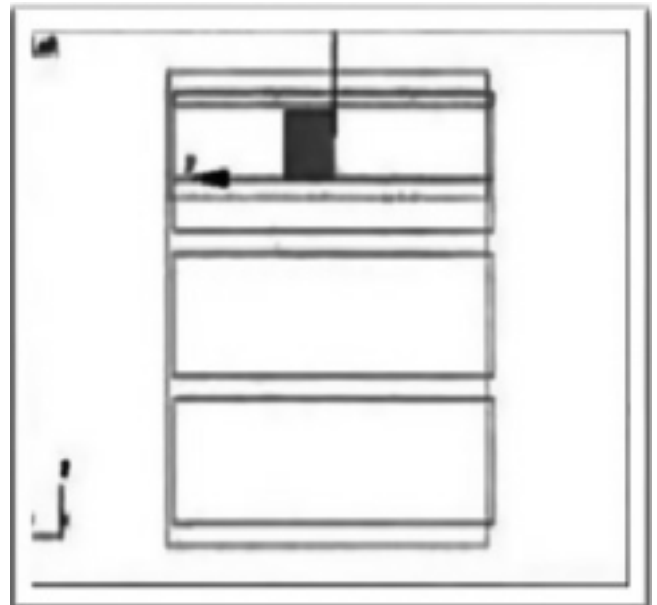
Izvršiti poravnanje elemenata kao na slici.

Kreiranje ostalih fioka:

Aktivirati **Front viewport**.

Selektovati **foku 01**. Aktivirati vertikalnu osu, pritisnuti i držati taster **SHIFT**, pomjerati dok se u prikazu koordinata na statusnoj straci ne prikaže vrijednost **Y=-29**. Nakon otpuštanja tastera prikazaće se dialog box **Clone Options** u kome treba izabrati opciju **Copy**, a u oblasti **Number of Copies** unijeti vrijednost **2**, da bi dobili još dvije fioke.

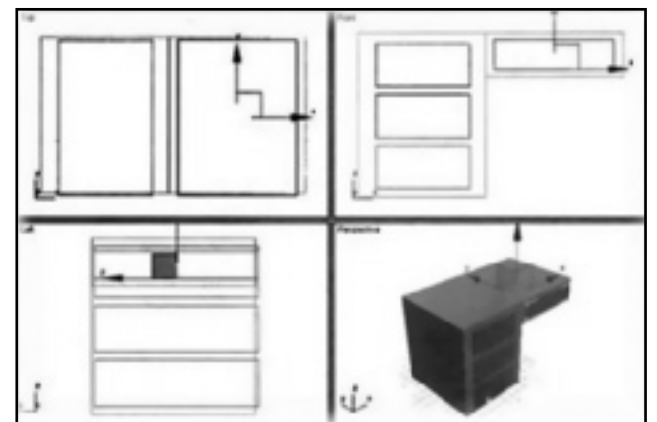

Kreiranje fioke za drugi dio stola:

Kreirati još jedan kvadar i podesiti mu dimenzije:
Length: 90 Width: 70 Height: 17

Izvršiti poravnanje.

Zadati naziv: **foka 04** i podesiti boju kao kod prethodnih fioke.

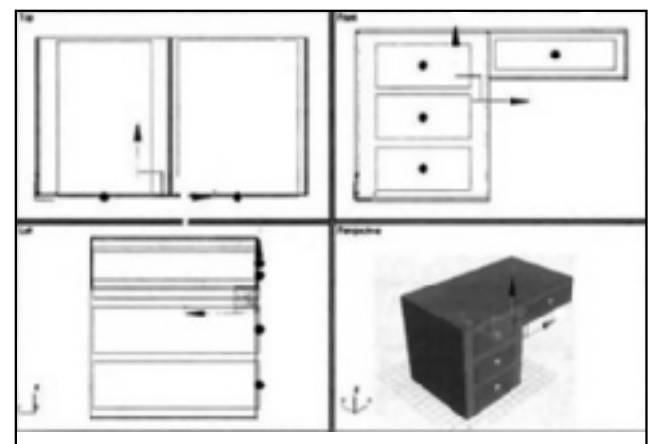
Ručke za fioke:

Kreirati sferu: poluprečnika **radius: 2.3** imena **rukca 01**.

Opcije koje treba da budu potvrđene u rolomeniju **Parameters** su **Smooth** i **Generate Mapping Coords**, kao i radio dugme **Chop**.

Boja ručke: bijela.

Napraviti 3 kopije ručke za ostale fioke i poravnati ih kao na slici.

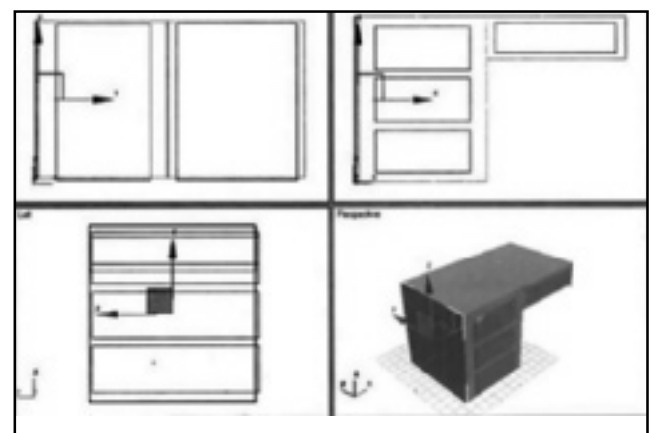

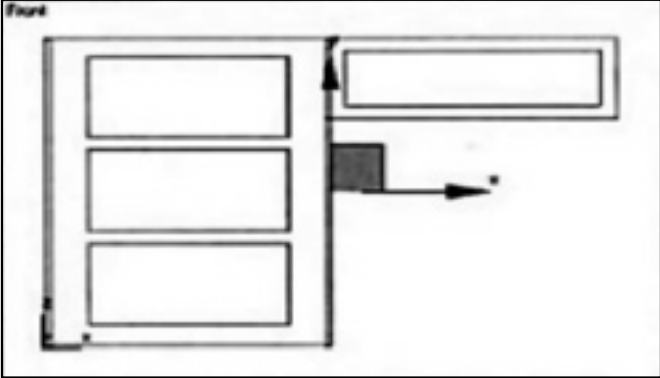
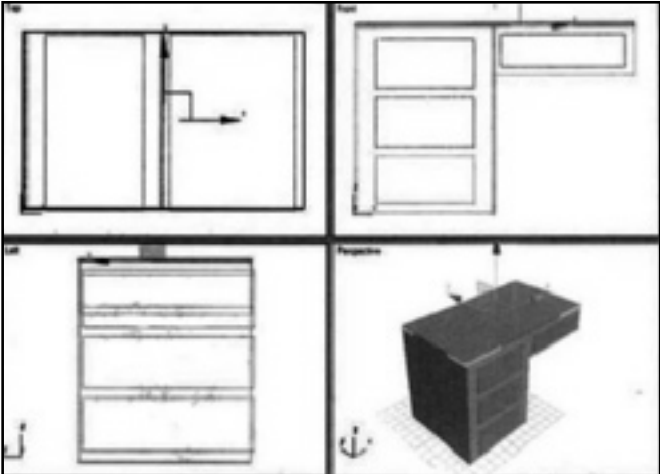
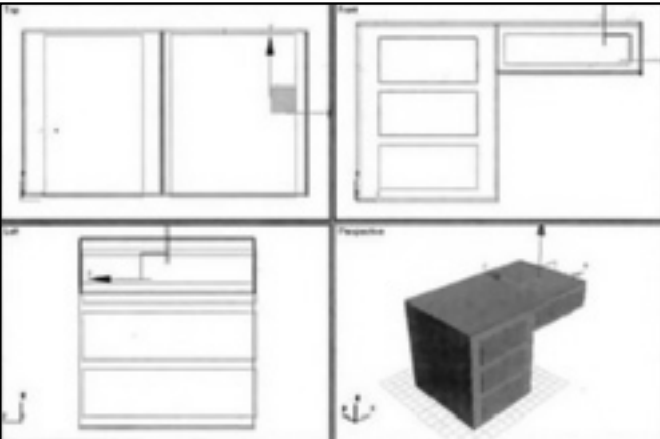
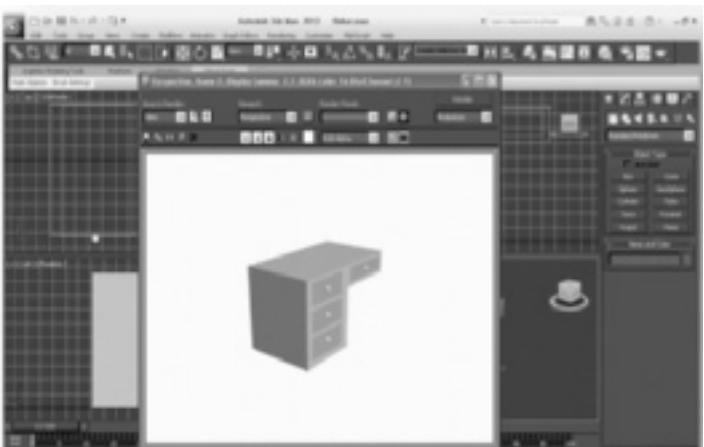
Kreiranje spoljašnjih površina stola da bi se postigao realističiji izgled:

Aktivirati **Left viewport**, nacrtati kvadar dimenzija:
Length: 95,5 Width: 90 Height: 1,5 i imena: **lijeva površ 01**;

Boja: **Red: 134 Green: 59 Blue: 8**

Pozicionirati površ kao na slici.

<p>Iskopirati lijevu površ, po istom principu po kojem su napravljene kopirane fioke i pozicionirati je uz desnu stranu, desnog kvadra.</p> <p>Ovoj površi će automatski biti dodijeljen naziv lijeva lijeva lijeva površ 02.</p>	
<p>Gornja površ stola:</p> <p>U Top viewport-u kreirati kvadar, dimenzija: Length: 90,5 Width: 156,5 Height: 1,5</p> <p>Boja površi: Red: 134 Green: 59 Blue: 8</p> <p>Naziv elementa: gornja površ.</p>	
<p>Podnožje lijevog kvadra stola:</p> <p>U Top viewport-u kreirati kvadar, dimenzija: Length: 90,5 Width: 77,5 Height: 1,5</p> <p>Boja: Red: 134 Green: 59 Blue: 8</p> <p>Naziv: Lijevo podnožje</p>	<p>Podnožje desnog kvadra stola:</p> <p>U Top viewport-u kreirati kvadar, dimenzija: Length: 90,5 Width: 79 Height: 1,5</p> <p>Boja: Red: 134 Green: 59 Blue: 8</p> <p>Naziv: Desno podnožje</p>
<p>U Left viewport-u kreirati kvadar koji treba postaviti sa desne strane desnog kvadra, dimenzija: Length: 28,5 Width: 90 Height: 1,5</p> <p>Boja površi: Red: 134 Green: 59 Blue: 8</p> <p>Naziv: desna površ.</p>	
<p>Renderovanje:</p> <p>Da bi rasterizovali sliku potrebno je izvršiti renderovanje.</p> <p>Renderovanjem nastaje 2 D slika ili animacija zasnovana na 3 D sceni koju smo napravili.</p> <p>Da bi renderovali nepokretnu sliku treba aktivirati viewport i uključiti Render Frame Window sa Main Toolbar-a.</p>	

Promjena boje pozadine radnog stola u bijelu:

Izborom opcije **Rendering>Environment**, otvoriće se **Environment and effects dialog box**.

Podrazumijevano je izabran tab **Environment**.

U dijelu **Background** u sekciji **Color** izabrati bijelu boju.

Na kraju sačuvati fajl u folderu pod nazivom **fiokar.jpg**.

Domaći zadatak:

U programu **3ds Max** kreirati sto kao na slici koristeći proizvoljne dimenzije.

